

Thorsten Jonsson

Dimman från havet

Stockholm. Albert Bonniers förlag 1950

Thorsten Jonssons bortgång i somras var en bitter förlust för den nya svenska litteraturen. Han hade vid fyrtio års ålder en position bland de allra främsta. Hans vidsträckta bildning, hans psykologiska skärpa, hans rikt nyanserade stilkonst i förening med hans stora erfarenhet gjorde honom till en av 40-talets nyskapare inom vår diktning.

Dimman från havet blev hans sista verk. Man kan kalla novellerna för en enda berättelse i fyra satser. Iakttagaren-berättaren, amerikanen Henry Taylor granskar sin kontinent ur fyra olika aspekter, från fyra punkter på USA:s karta, och med honom gör vi en upptäcktsfärd in i det ännu så bristfälligt utforskade område som heter Amerikas väsen,...

[– Läs mer om verket här](#)

Det avbildade exemplet tillhör Kungl. biblioteket.

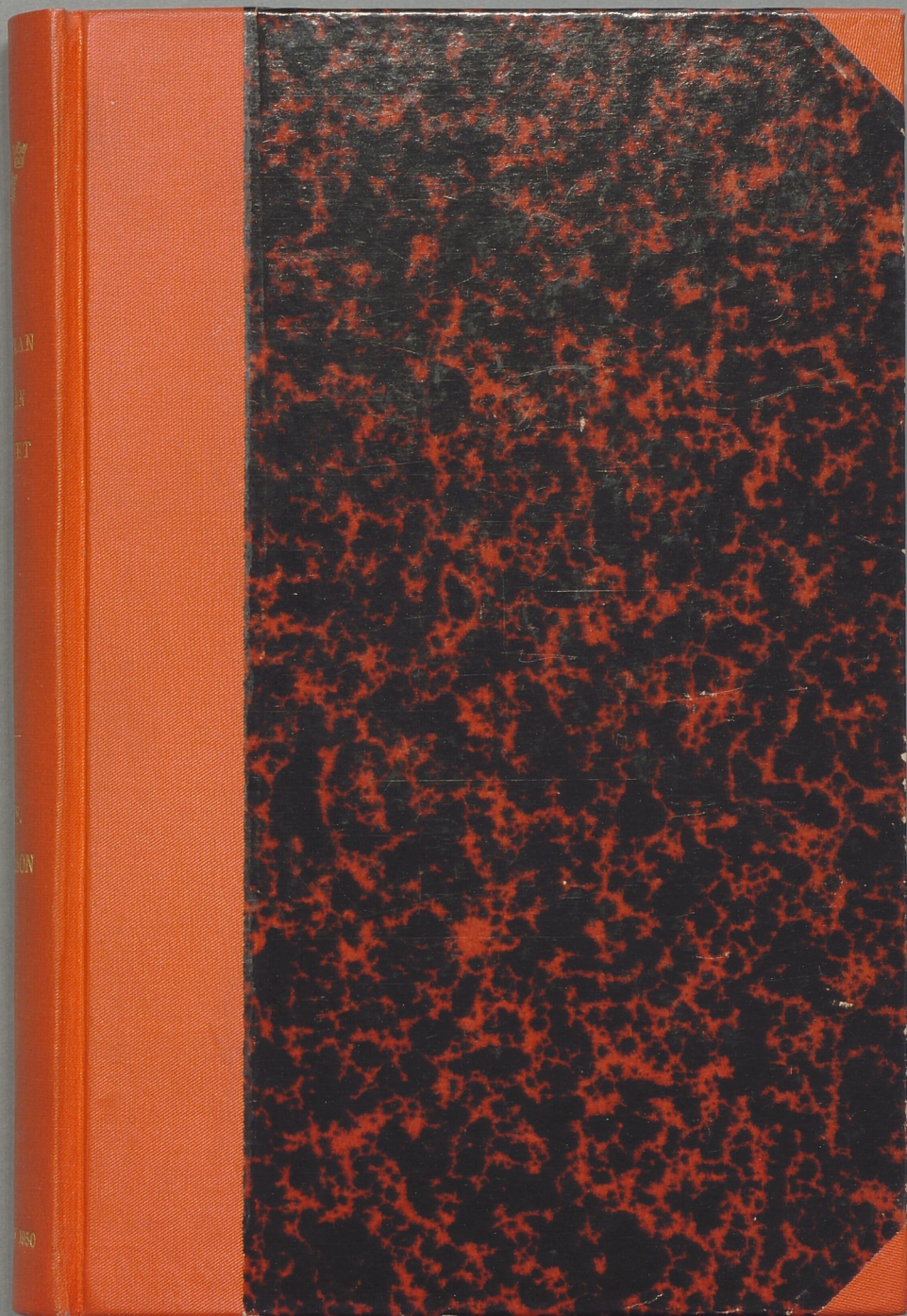
Detta verk är fritt från kända upphovsrättsliga restriktioner. Vid användning ber vi att du hänvisar till Kungl. biblioteket och Litteraturbanken.se.

Ytterligare information om upphovsrätt för detta verk finns hos Litteraturbanken:

<https://lb.se/författare/JonssonT/titlar/DimmanFrånHavet/faksimil?om-boken>

Permanent länk (URN):

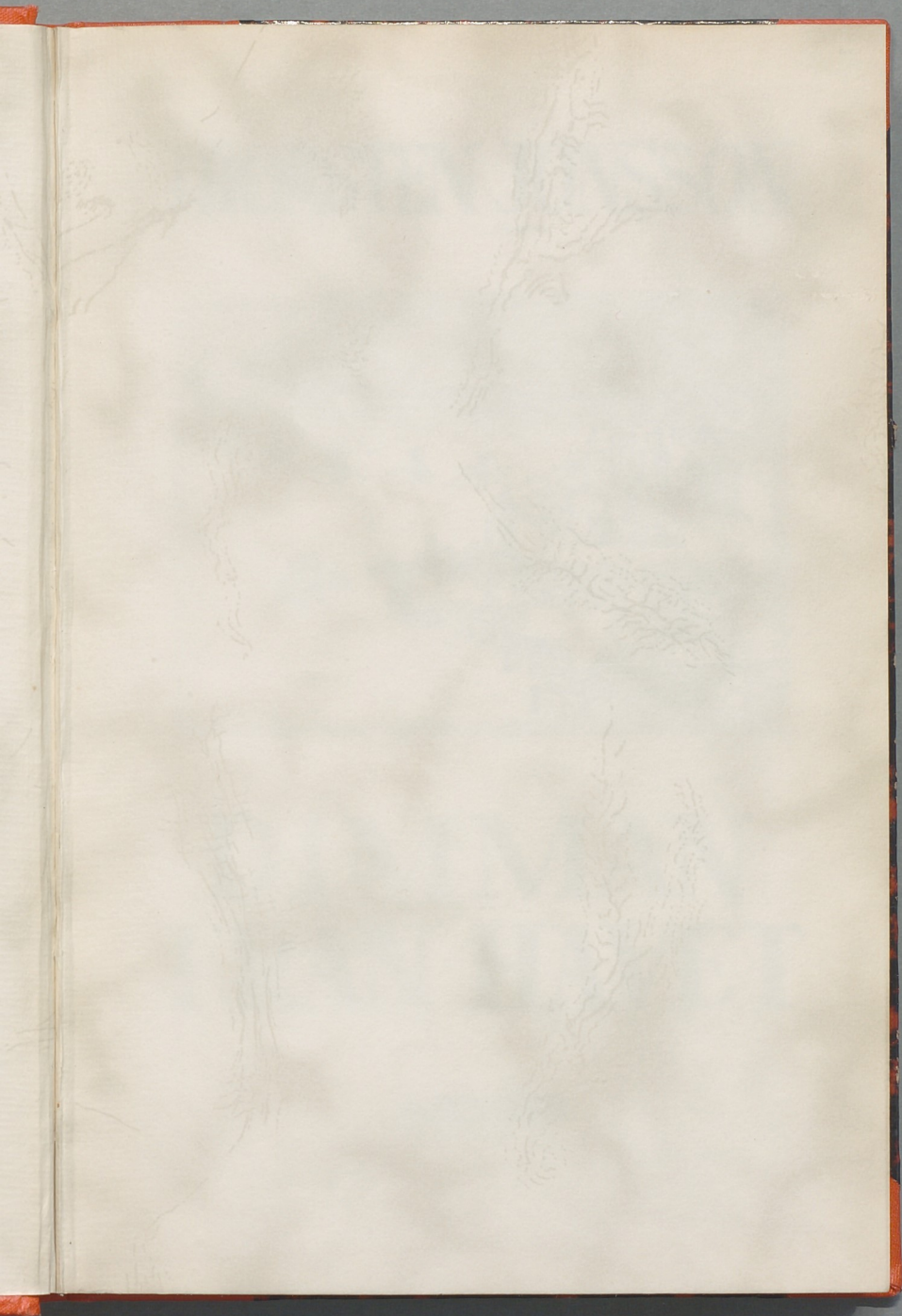
<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb31174-faksimil>

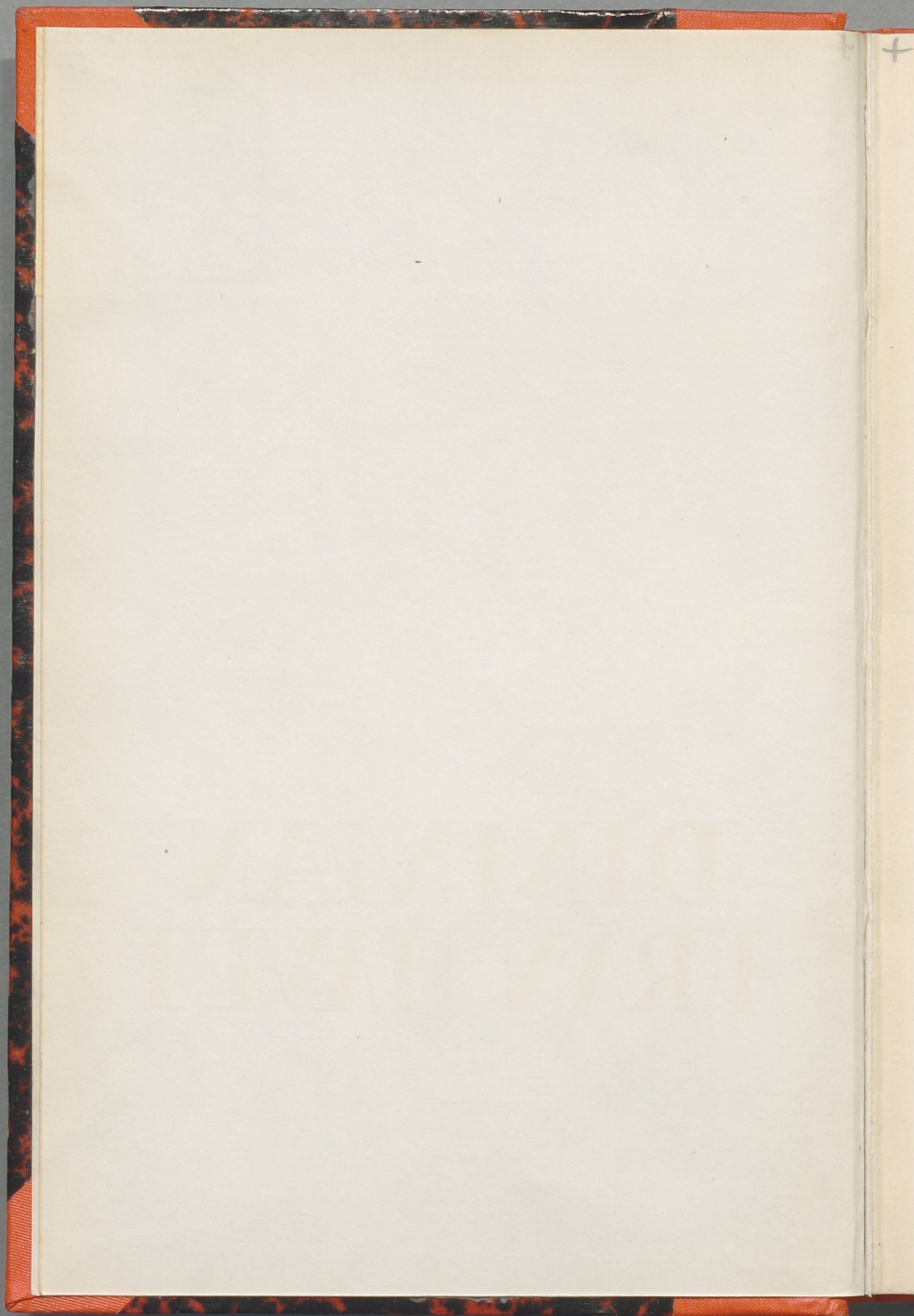

Kungl. Biblioteket
STOCKHOLM

Roman.

So.

+

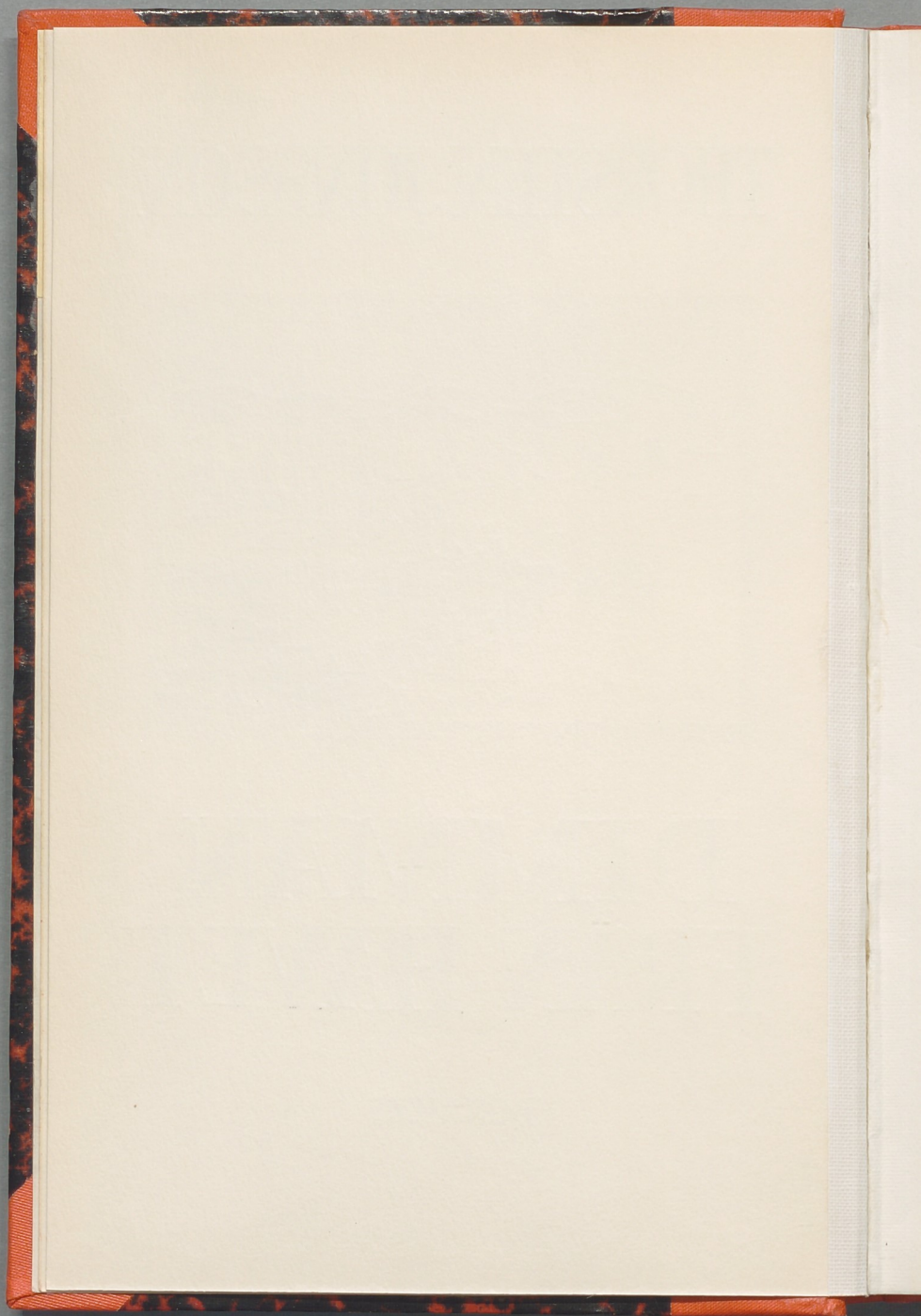
THORSTEN JONSSON

down
84.
0

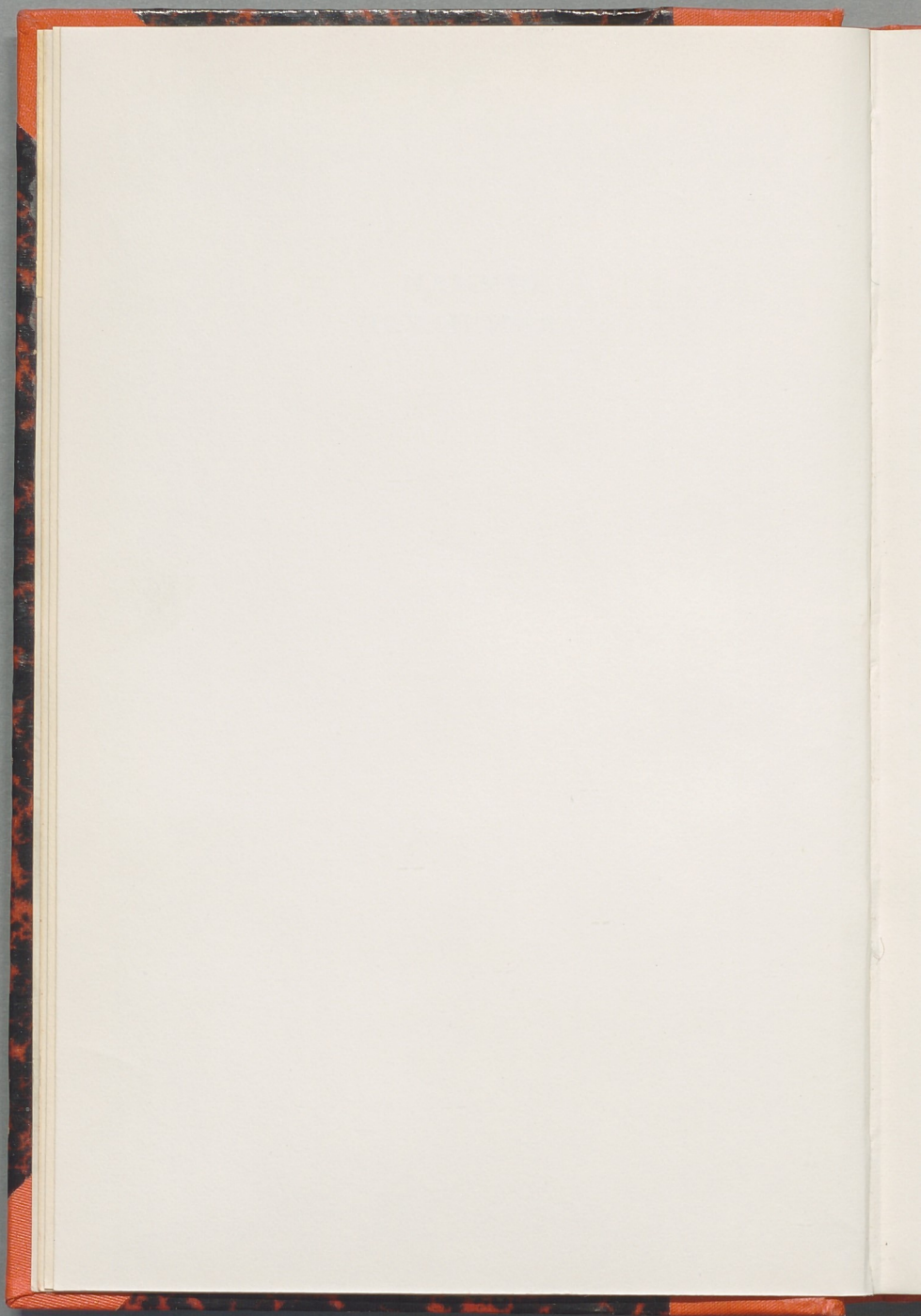

DIMMAN
FRÅN HAVET

BONNIERS

DIMMAN
FRÅN HAVET

DIMMAN
FRÅN HAVET

Av Thorsten Jonsson

Stockholm

ALBERT BONNIERS
FÖRLAG

Av Thorsten Jonsson har tidigare utkommit:

Utflykt (1933)
Som ett träd (1938)
Stor-Norrland i litteraturen (1938)
Som det brukar vara (1939)
Fly till vatten och morgon (1941)
Martin Koch (1941)
Sex amerikaner (1942)
Sidor av Amerika (1946)
Konvoj (1947)
Mörk sång. Tolkningar (1949)

Copyright. Albert Bonniers förlag 1950

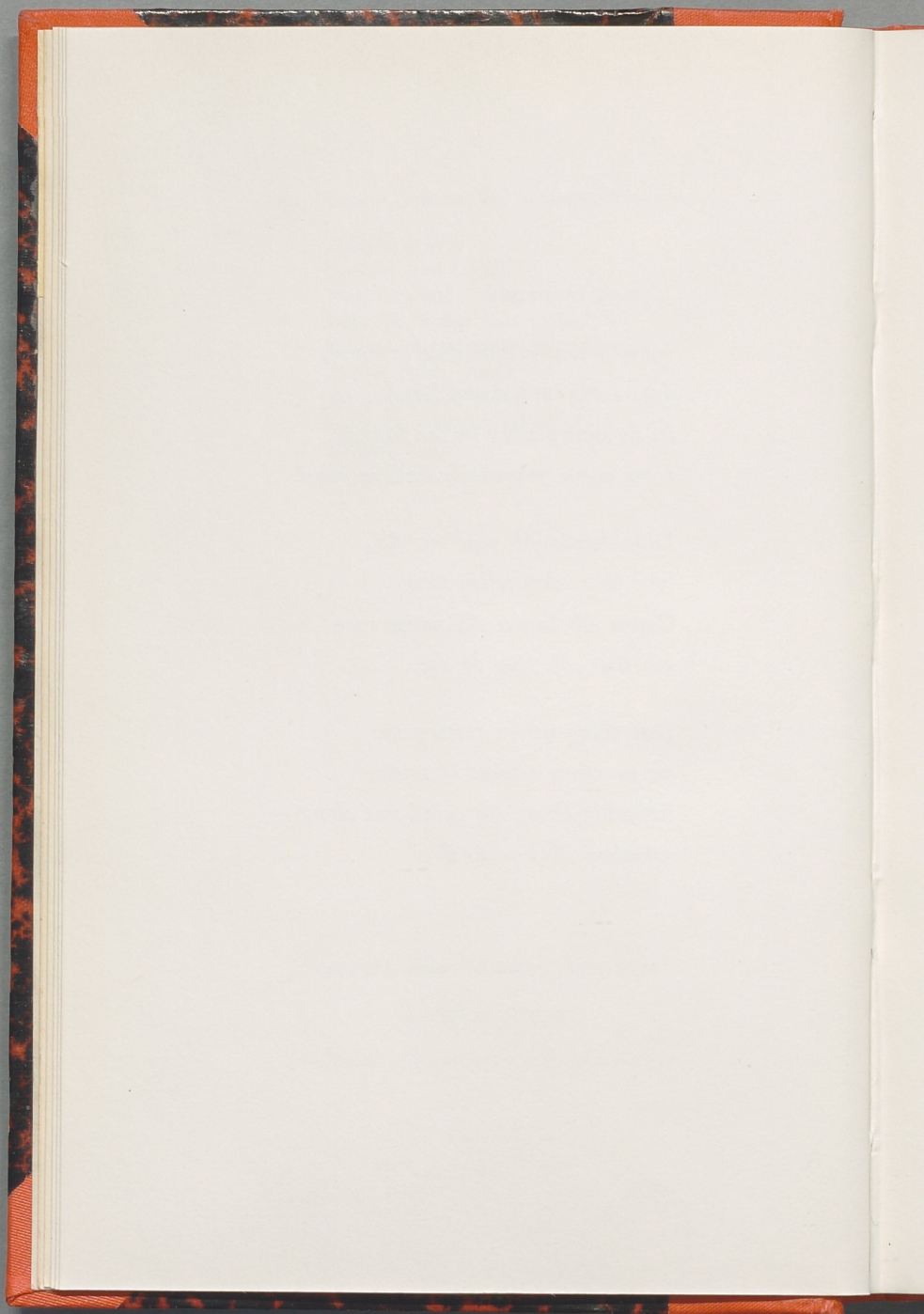
Printed in Sweden

Stockholm. Alb. Bonniers boktryckeri 1950

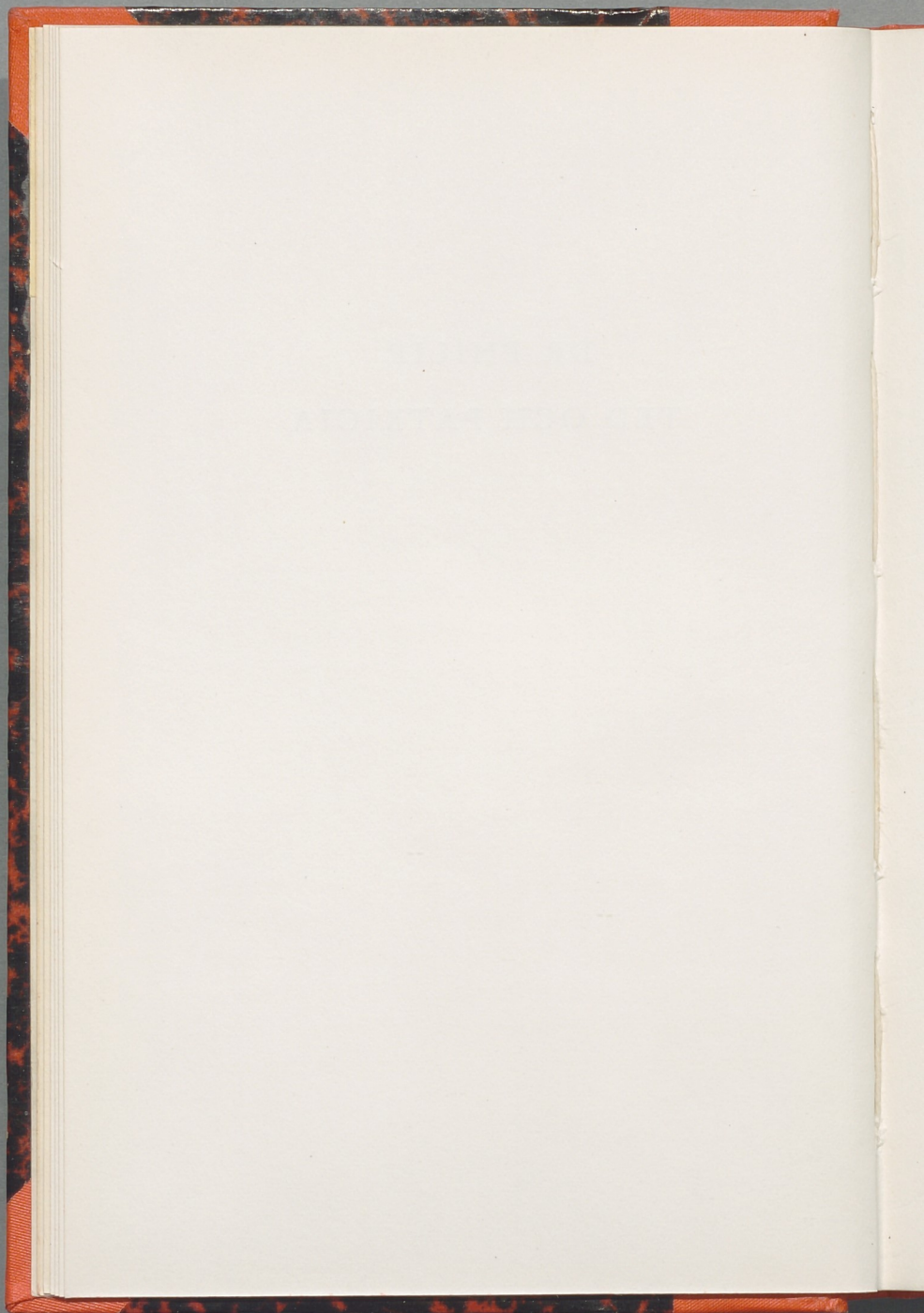
*Johnny wid a pair dice in hand,
dats a big and shaky hand.
In de sunny alley he sez to me,
How come you such calmlike man?*

*Didn know Ah was sez Ah,
lyin first, den tellin why:
Cause Ah know Ah never care
whether Ah live or die.*

*Dat thing never fretten me
never more a knot to untie,
little big thing Ah cared not about —
whether Ah live or die.*

DR PHILIP,
TED OCH PATRICIA

CHICAGO KAN VARA BRA om man håller sig nere vid sjön och vänder ryggen till. Där ligger fasaden av skyskrapor, planteringar och avenyer; men innanför den finner man bara de oöverskådliga kvadratkilometerna — smala trevåningshus med skrofler, vinda träruckel sammanhållna av sekret. Chicago är inte min stad men jag har bott där. Man kan gott bo i Chicago om man hör till fasaden och låter bli att tänka på alla dem som ligger instuvade i dammiga hål, med andtäppa i knakande sängar och blodet, tänker man, som kommer forsannde ur munnen och sugs upp av styva jutesäckar. Soptunnorna på trottoarerna; krogarna med spottkopparnas fällning, avskavda speglar bakom flaskhyllorna och bartenders som ser ut som slaktare. Medan jag var pojke och bodde i State Fountain, Ill., fick jag alltid höra talas om staden Chicagos väldiga kraft; men jag vet inte. Från Chicago minns jag många jagande dagar, vardagsjobb som ramlade undan med fart och gav pengar. Men när man

gav sig tid att se igenom det, tyckte man att allting hade med falluckor att göra, människor som stod och stirrade med forskande mörka ögon, och så en stor välskodd fot som satte en spark i byxbaken på dem så att de handlöst tumlade ner i mörkret. På det sättet har staden Chicago en väldig kraft.

Jag har varit med om att en sådan sak har utspelat sig i min närhet, och jag minns mycket väl när jag såg den första skymten av den: en sommarkväll 1944, när republikanska partikonventet nominerade guvernör Dewey till presidentkandidat. Den kvällen satt jag på kontoret och författade en smäktande beskrivning av en båtmotor som marinen reflekterade på; det var meningen att den skulle användas i en ny typ av landstigningsbåt som man höll på att experimentera med nere i Louisiana på sandstränderna. Det här var vid den tiden då militärerna ännu törstigt lapade skönskriveri och varje reklamman skulle vara en Archibald MacLeish — senare slog det om, och ju torftigare beskrivningarna var, desto större effekt fick de. Oss kunde det göra detsamma, för våra motorer var bra och vi fick alltid i det långa loppet avsättning för det vi hann tillverka; men vi tyckte att vi borde göra vårt för att hålla gossarna i Pentagon Building vid humör och stärka krigsmoralen, och nu satt jag och skrev

så varmhjärtat om det väloljade behaget i kannornas värv att jag föll i tankar över kvällens möjligheter att erbjuda mig själv något motsvarande. Jag satt och fantiserade en stund och kände den torra sommarhettan blåsa in genom draghålet under fönstret, blåsa varm kring min tunna skjorta och blåsa hett genom pappersbladen som jag hade liggande framför mig på skrivbordet. Det var nog för i kväll; blåsten kunde få bläddra i papperen och yra i väg dem tvärsöver rummet och ut genom ventilen ovanför dörren. Jag ringde upp Chicago Herald och bad om Teds nummer.

— Mr Morton är upptagen, sa rösten. Han kan inte komma i telefon nu.

— Patricia, sa jag.

— Ja, det är jag.

— Hur har ni det?

— Jäktigt.

— Du var väldigt söt i förrgår.

— Du minns det, sa Patricia. Jag kysste dig på mun två gånger, men det var det hela.

— Jag minns det tydligt, sa jag. Ted kommer väl också ihåg det.

— Det är inte det, sa Patricia. Han har så höga tankar om ditt omdöme och det är flickorna som tar initiativet till allting, men han har suttit i Sta-

dium hela dagen och hört dem berömma den lille fagre åklagaren under äppelträden. För Ted som måste hålla på honom är det inte så roligt med cheviotkostymen och det där långa rena pekfingret.

— Ja, jag har hört på en stund i radio.

— Tycker du inte att det är förfärligt?

— Det kunde ha blivit Taft. Vad skulle du ha sagt om det då?

— Prat, sa Patricia. Han skulle inte ha haft en chans mot FDR.

— Och det tror du han i chevioten har?

— Henry, sa hon, du måste väl ändå veta att hur mycket den där lille karlen än sträcker på sig så når han inte Roosevelt upp till axeln när han *sitter*.

— Det lär inte vara mycket annat Roosevelt kan göra.

— Vad är det med dig? Du ångrar bestämt att du tyckte så mycket om mig i förrgår.

— Jag är lite trött och varm. Jag har suttit hela dan och skrivit om en båtmotor, och fortfarande vet jag inte hur den fungerar. Jag ringer till Ted för att få sällskap, men om du vill.

— Ted kommer i telefon nu, sa Patricia.

Hennes röst var som svala nystrukna kläder.

— Du har haft en besvärlig dag förstår jag?

— Varmt, sa Ted. Säkert hundra strålkastare mitt i ansiktet på oss som satt på presspodiet. Tjugufyra tusen åskådare och niohundra delegater, och alla har röstresurser. En biograforgel på läktaren och två mässingsorkestrar tågande omkring nere på golvet. Märkvärdigt att den viktigaste politiska handlingen i världens största demokrati ska vara så lik ett cirkusnummer.

— Och så kommer den lille clownen i mustaschen och spelar huvudrollen, sa jag.

— Clown, sa Ted. Han är bättre än de flesta. Han är en hederlig karl.

— Coolidge var också en hederlig karl. Du är en hederlig karl. Vad har landet för nytta av det?

— Du pratar som om du var korrumperad av dina båtmotorer.

— Tycker du? Själv tycker jag att jag pratar som en ordinär Rooseveltman. Ska vi gå ut på en bar och gräla lite i kväll?

— Inte i sällskap med Patricia, sa Ted.

— Det kan jag tänka mig.

Ted var omtyckt på de ställen där han helst höll till, sådana som i Veckans nöjen förtecknas under rubriken Huvudsakligen flickor. Det är ingenting särskilt med de där klubbarna utom att flickorna

ofta är vackra och att man får se mycket av dem. Publiken är yngre och medelålders, herrar och damer utan särskild distinktion, och Ted gick på sätt och vis bra in i miljön. Han hade ett ganska vanligt utseende: mörk med lågt hårfäste och djupa fåror i pannan, bred mun och nyfikna näsvinklar. Han satt ofta och pratade med flickorna och berömde deras företräden med vänligt och sakligt kamratskap, och hade nytta av det. För honom berättade de gärna vad de råkade få höra, och hade inte flertalet av dem saknat kännedom om allt utom hur skönhet ska bevaras och vad som med dess hjälp kan förvärfvas, så skulle hans kunskaper om hur staden Chicago förvaltas ha varit riskabla för fler än de var; även en tränad politiker kan förråda mycket för en flicka när han upptäcker att det inte räcker med presenter. Med utgångspunkt från sådana informationer hade Ted petat en vattenverksdirektör och två småpåvar i stadsförvaltningen, men flickorna fick aldrig något obehag av sina förtroenden, för Ted var en skicklig reporter som arbetade stora områden och alltid täckte sina källor med torv innan han släppte in allmänheten över den terräng vars vattensjuka vanprydnader han med rågångar eller kalhuggning hade blottlagt.

Teds förbindelser med klubbfllickorna vilade på

solid grund — hans förbindelse med en strip tease-artist som kallade sig för Teresa. Henne hade han träffat när han var ny på Chicago Herald, långt innan han fick sin förmånliga ställning som speciell stadsreporter. På den tiden hade han gått omkring och känt sig ensam; hade inga närmare manliga vänner, och de flickor han umgicks med var vanliga collegebekantskaper av bättre familj, som munhöggs och utmanade i åtbörder men aldrig satsade mer än småhångel på sina förbindelser. Teresa däremot — jag såg henne en gång för länge sen och kommer ihåg henne väl. Hon var svarthårig och blek, och en av de mest välskulpterade kvinnor jag har sett, nästan artificiellt fasta bröst, en mjukt välvd, sköldlik mage med djup och trång, skuggad navel, lång smidig ryggmuskulatur och fruktklikt rundade höfter. Hon var åtskilligt under medellängd, och miniatyrformatet gav åt figuren ett konstlat drag av obscen docka. Under sitt nummer blottade hon sig, plagg efter plagg, som varje annan burlesquedrottning tills kroppen bara tycktes skyld av den hand som dolde skötet; men i hennes rörelser fanns inget yrkesmässigt koketteri, bara en rättfram, rå stolthet över de fysiska företrädena. Höjdpunkten i hennes nummer kom när hon med ena handen vilande på räcket kring scengolvet och med

knäna böjda långsamt höjde och sänkte kroppen som om hon stod hukad över en älskare på rygg och med rörelser som var njutningsrika intill det out-härdliga lät hans abnorma längd glida ut och in i henne.

— Ansiktet, sa Ted, var förbannat brutalt och förvridet, och jag blev aldrig klok på hur såna rörelser, som i och för sig var så grova och osköna, kunde verka så graciösa. Hon hade långt svart hår som föll ner över ryggen när hon kastade huvudet tillbaka, och hon höll alltid ögonen på publiken och såg efter om den blev riktigt allvarsam. Var den det så log hon med öppen, varm hånfullhet. Det var det som bröt ner mitt motstånd.

Här fann Ted utvuxen sinnlighet, och att den var så saklig som Teresas verkade från scenen, tilltalade kanske den hårda nyfikenhet som gjorde honom till en skicklig reporter. Han började gå ofta på klubben, sökte tillfällen att prata med flickan och gjorde av med så mycket pengar på henne som han kunde undvara; hon baktalade sina kamrater i den exhibitionistiska branschen, eggade honom med ständiga anspelningar på sin egen sexuella aptit men tillät honom aldrig några friheter. På scenen var hon naken; vid bardisken irriterade det henne om han rörde vid hennes arm. Men en kväll

sa hon: "Nu ska du få det som du vill. I natt ska jag göra kål på dig."

Hemma var hon som på scenen, och Ted hann aldrig tänka på hur elegant hon bodde. Höfterna var varma och släta och hon låg stilla med lampan tänd och ansiktet orörligt; men när han kom till skötet var det torrt och sladdrigt som en dammig gummihandske. "Det var en enkel jävel", sa hon. "Det där intresserar inte en annan. Slut med pengar också, jag ger fan i dig. Jag tror jag ska säga åt Jackie att han får göra kål på dig i stället, jävla överklassrumpa."

Utanför porten stod det någon och väntade på honom och följde efter honom tills han kom på spårvagnen in mot the Loop.

När han kom hem gick han först och tittade ner på gatan för att se om någon hade följt efter honom och vaktade. Sedan satte han sig och funderade över saken, och hon kom tydligt för honom, rått flinande åt att han inte kunde släppa henne med blicken, som från scenen. Till slut gick han in på toaletten och onanerade henne ifrån sig, djupt inträngd i hennes mörka navel, och spolade ner henne i avloppet; sedan satt han och såg på vulgariteten i sin besatthet, skrämd över att hennes frigida sexualitet hade kunnat utöva en sådan lockelse på

honom. Sannolikt skulle han som hette Jackie inte våga ställa till med någonting; han var nog inte mera riskabel än Chaplins pojke. Men hur djupt insyltad skulle han själv ha blivit om flickan bara hade varit normal?

— Sen dess, sa Ted, har jag bara vågat jaga kloka flickor som kan resonera om stadens förvaltning innan man går i säng med dem. För resten är det inte många, sa han och såg menande på mig.

Det där hände för ett par år sedan och historien kom ut bland flickorna på klubbarna där Ted brukade visa sig. När de hade fått brodera på den ett slag, utvecklades Ted till en av deras tillförlitliga kamrater: han som hade hållit på att bli nerstucken för en strip tease-flickas skull.

— Ibland när de talar om saken, sa Ted, förvånar det mig att jag fortfarande är i livet; men det är sent på nätterna. Och det ligger någonting i det: ställer man till så att vulgariteten får riktigt grepp om en, kan man bestämt räkna med en sådan hädanfärd, symboliskt nerstucken. Kom inte och säg att det bara är såplödder som man kan blåsa in i en söndagsbilaga: jag vet mer om saken än du.

Den här kvällen gick vi och drack en grogg på ett ställe där en kallipygisk dam förnötte tid med

att rulla ner ett par vita yllebyxor över sin pièce de résistance. Även Ted tröttnade och ute på gatan hittade han en taxichaufför som sa sig känna till en avancerad utpost i nöjeslivet. Vi åkte State Street bortöver, vek av åt vänster och kom in bland mörka och nermöglade kvarter där jag aldrig förut hade varit. Bilen stannade utanför en bar i ett hörn, med neonskyltar som spred brandsken in över två gator. Genom de otvättade fönstren såg interiören ut som ett trist akvarium, och när taxin hade gett sig i väg undrade vi vad vi skulle där att göra; men vi gick in.

Barrummet var stort och glest befolkat. Tre karlar stod vid disken, två satt vid ett bord i ett hörn. Bartendern var en kraftig irländare med ful blick och viga tjocka händer. Vi fick var sin visky och soda. Vid inre kortväggen fanns en öppning och ett draperi som gläntade mot ett mörkt rum. Jag gick dit och tittade: en halvstor skum sal med stolar och ett lågt podium.

— Jag har hört att ni ska ha en sån fin revy här, sa Ted. Men det tycks ju inte vara mycket folk.

— Vi kan arrangera nånting speciellt för er båda, sa bartendern och jonglerade med ölglasen medan han torkade det.

— Vad för nånting speciellt?

— Unikt, sa bartendern och stänkte ur glaset med en propellergest. Ett litet minne för livet. Flickor bla bla bla. Han gjorde runda gester över höfterna och de tunna mungiporna dök leende in i kinderna, men ögonen glodde hela tiden aggressivt. Ni pojkar, är ni här i samband med partikonventet och ska titta på stan?

— Just det, sa Ted.

— Jag ska se vad flickorna gör.

De båda surögda och orörliga karlarna vid disken bredvid oss tycktes höra till inredningen, men han borta vid andra änden, en man i femtioårsåldern, var smal och kutryggig och hade ett tunt, fint, slät-rakat rabbinansikte. När jag vände bort blicken kände jag att han såg på oss med sina bruna feber-ögon.

Bartendern stod åter bakom disken.

— Cirkus kommer till stan, sa han. Det blir ett nöje för de hitresta brandsoldaterna. Var kommer herrarna ifrån?

— Den här unge mannen, sa Ted, är från State Fountain.

— Och fick aldrig pengar till cirkus av sin mamma, sa bartendern. Han tog ett pipande lungbloss från cigaretten som låg på disken; sedan

vände han sig till den ensamme mannen: Hörnu där borta, är ni kvar än? Ska det vara mer?

— Tack ännu ett glas öl, sa mannen och hade stark europeisk accent.

— Det blir det sista. Ni har fått vad ni tål.

— Visst inte och jag vill ställa en fråga.

— Ställ ställ ställ ställ, sa bartender. Samma förbannade skit. Aldrig hört talas om karlen, aldrig sett honom.

— Men han går här ofta. Jag har förvissat mig därom.

— Det är ni som går här ofta. Det finns sexhundra barer i den här delen av Chicago. Varför hoppar ni inte på något ställe där ni är välkommen?

En av karlarna bredvid oss skrattade: en peristaltisk rörelse i lungorna.

— Ni är älskvärd mot kunderna, sa Ted.

— Kunder, helvete. De där kroknästa jävlarna passar som kunder bara på ett ställe, och hade vi inte *den där karln* som drog oss in i kriget!

— Källarmästarn tänker nog på Hirohito, sa Ted längs efter bardisken till främlingen. Det irriterar honom säkert att Amerika för kejsarens skull ska behöva göra uppooffringar, och nu går hans dåliga humör ut över er.

Bartendern stod och vände fraser i munnen.

— Detta har jag förstått, sa den främmande. Hans leende var intagande — ungdomligt mitt i det asketiska ansiktet.

Jag hade hört på meningsutbytet och inte märkt när flickorna kom in i baren. Den ena var en medelålders, blekt rödhårig och utblaskad sak med snygga höfter och hängbröst som tittade fram ur den uppslitsade blusen som snoriga ungar i en dörröppning. Den andra, min tydligen, såg ut som en späd och fuktig potatisranka, med tunna slappa benhänder, smutsigt hår och blöta narkotikaögon. Hon hade redan högra handen på min arm; den vänstra stack hon upp under kavajen och lät fingret rita ett fuktstreck över skjortan utefter ryggraden — riktning ner mot plånboksfickan.

— Ge fan i det där, sa jag och kände det som om jag smittades av barnförlamning.

— Om du inte vill det så kan du väl bjuda på en drink.

Mitt i eländet hade flickan en klar och späd, dotterlig röst.

— Servera damen en drink, sa jag till bartendern.

Den ena av de båda stamkunderna vid disken gick ut på toaletten. Flickan pratade för sina konster, och när jag såg närmare på henne, verkade hon

barnsligt nyvaken, med ett tunt lager av svettig sömn över huden.

— Du ser bra ung ut, sa jag.

— Tycker du det? Jag ser mycket yngre ut än du tror för jag har tagit bort håret överallt. Det ser jävligt sött ut, det tycker alla.

När karlen vid disken kom tillbaka, ställde han sig inte på sin gamla plats utan på andra sidan om oss. Han hade ett rått och söndersupet ansikte, och fast jag tittade på honom förblev det uttryckslöst. Ted dillade med sin flicka; när jag såg på honom bytte han en blick med mig. En stol rörde sig bakom mig, jag la märke till det förstulna över rörelsen. Främlingen vid andra ändan av disken iakttog med sina rörliga feberögon någonting som hände bakom mig. Jag kände att jag hade någon i närheten, en av karlarna som hade suttit vid väggen när vi kom in.

Främlingen tog upp ett mynt, höll det vågrätt mellan tummen och pekfingret och la det, försiktigt och ljudlöst, på bardisken.

— Kom så går vi, sa jag till Ted.

— Vi kan väl vänta en stund så får vi se hur det utvecklar sig.

— Får jag betala, sa jag till bartendern.

Han stod med de tunga händerna vilande på

disken och glodde på oss. Bakom mig hörde jag att någon stod och andades. Flickan bredvid mig satt passiv och kurade med axlarna som om hon väntade på regn.

— Vi har åtrat oss, sa jag. Vi tänker avtåga nu.

— Det var som fan, sa bartendern. Först har ni mig att organisera hela stället, sen tänker ni gå. Fan heller.

— Vi är villiga att ersätta besväret, sa jag.

— Femton spik, sa bartendern. Inte en cent under femton spik. Om ni gossar vill komma ut i sånt skick att ni kan visa er på partimötena i morron. Va? sa han och såg sig omkring.

Underhuggarna såg på honom med varma hundögon. Jag tog efter plånboken.

— Hördudu gubbtjyv, sa Ted. Akta din sylta du och vårda språket. Här ska du få se. Han tog upp sitt poliskort, höll upp det framför bartenderns ögon och knäppte sedan celluloidytan hårt mot hans näsa. Här har du en femma och håll tyst. Kom nu så går vi. Ni också, sa han till främlingen.

— Först: jag ville ställa en fråga till en av damerna.

— Kom, sa Ted.

På vägen ut hörde vi bartenderns sönderrostade

skratt, men ingen gjorde en rörelse för att följa efter oss.

Ute på gatan stannade vi och såg in genom glasdörren. Härifrån hade bartenderens ansikte ett uttryck av vänligt gemyt. Han höll upp sedeln mot ljuset och klatschade ut den ett par gånger. Med viga fingrar rullade han ihop den till en smal pinne, stack upp den i näsan och tog ut den ur örat; den hade nu förvandlats till en tändsticka, han repade eld på den med tumnageln, tände cigarretten, blåste ut den och stoppade in den i örat; när den kom ut ur näsan var den åter ett hoprullat papper, men blankt när han vecklade ut det. Stamkunderna satt och tittade på med hängivna leenden, och då han bångade in den blanka papperslappen i kassalådan brast de i gapskratt. Det var en älskvärd scen, och utanför stod vi och tittade in, långa i ansiktet — barnen som inte förstod skämt och inte tordes vara med och leka.

— Att du har plånboken kvar begriper jag, sa Ted, men har du pengarna kvar i den?

Jag tittade efter.

— Det var tusan, sa Ted besviket. Källarblomman verkade så kvick i fingrarna. Jag hoppas gubben inte såg mitt namn på poliskortet, för den här historien skulle jag inte vilja ha ut på stan.

— Det var mitt fel, sa jag.

— Visst var det ditt fel men det har jag ingen glädje av.

Främlingen stod hela tiden tyst och iakttog oss.

— Ja? sa Ted.

— Förlåt mig, utan tvivel tränger jag mig på.

— Jag har nästan lust att gå in igen. Ja vad gäller det? Om du hade blivit av med pengarna så kunde vi ha gjort någonting av saken.

— Det kort, sa främlingen, det som ni nyss visade för bartendern, är det kanske ett som styrker innehavarens auktoritet, nej?

— Det styrker att innehavaren är en aktivt verksam tidningsman som nominellt har polisens stöd i sitt arbete.

Jag stod och hörde på Ted och främlingen, och tyckte att den varma, lite fuktiga nattvinden var frisk och vänlig. Gatorna låg mörka och tomma. Långt borta lyste det glåmigt ur ett annat schapp. Det var sent. Vi började gå in mot centrum.

— Förlåt mig, sa främlingen. Ni måste finna mitt språk felaktigt men, hoppas jag, dock icke i så hög grad behäftat med brister att det ter sig olodligt.

— Olidligt, sa Ted.

— Nej, olodligt, sa främlingen med fridfull en-

vetenhet. Oförmöget att utsättas för lodning så att botten kan nås. Nej?

— Botten *kan* nås, sa Ted. Vad kan jag stå till tjänst med där nere?

Främlingen småskrattade.

— Hjälp att komma upp. Jag har ett problem.

— Kan man skriva om det i tidningen?

— I mitt hemland, som var nazismens Österrike, man naturligtvis skulle icke kunna göra det. Men här, där presidentens son i små skära tidningarna med balettflicka kör mitt i natten kaputt med ginflaska — jag förstår icke varför icke.

— Jaså ni är från Österrike, sa Ted och tittade granskande på främlingen. Så snart vi får tag i en bil ska vi köra till ett trevligare ställe. Vi far hem till dig, Henry, sa han.

Vi satt hemma hos mig och hörde på österrikarens historia. Han hade bott i Chicago ett par år, var till professionen jurist och försörjde sig här som skrivbiträde på en advokatbyrå. Ända tills för ett par månader sedan hade han bott på småhotell och levat på korv och pannbiff och kaffe som han slängde i sig vid någon servering i ett gathörn. Då kom det ett omslag i hans tillvaro; uppe på advokatbyrån råkade han i samspråk med en fastighets-

mäklare, som talade om sitt intresse för ensamma och övergivna människor, särskilt flyktingar, och med talangfulla frågor informerade sig om österrikarens kapacitet som jurist. Han var förstående på ett fylligt, burdust, inte charmlöst sätt, och vid hans följande besök tyckte österrikaren att han hade kommit i kontakt med en riktigt värmande natur. Med en viss tveksamhet mottog han mannens anbud att inackordera sig hos honom, men han slog bort sina betänkligheter med hänvisningar till att han när allt kom omkring inte var förtrogen med amerikaners sätt att vara; deras vänliga sätt kanske gick på djupet.

— Gör det inte det då? sa Ted.

— Enligt min erfarenhet, förklarade österrikaren (han hette Andreas Philip), vilken dock är uppenbarligen av speciell natur, kan det vara svårt för europeer att veta vad egentligen amerikaner tänker om dem. Ibland, när jag har lämnat ett rum med amerikaner, hörde jag pausen som inträdde under mitt utgående, innebärande en önskan att utfyllas med kommentarer till mitt snedvinkliga uppträdande, icke särskilt som person utan som europé. Jag träffade ofta flyktingar här i Förenta staterna som icke har annat än den hemliga lönnlådan under den skenbara naiviteten hos bildade amerikaner. Dumt,

sa dr Philip, och infälld i den språkliga sirligheten gjorde hans lakonism stark effekt.

Fastighetsmäklarens lägenhet låg i ett av de stora hyreshusen vid sjön, ganska högt upp i skyskrapan, och mr Bremer hyrde ut flera rum. Det var en omfattande trafik i lägenheten, alltid folk i det stora stökiga vardagsrummet där tidskrifter och tomma cigarrettpaket låg utströdda över den breda soffan. I ena hörnet var radiogrammofonen alltid i gång; det andra upptogs av en hög vid kvartslampa på förnicklat stativ. Ibland var det flickor — en påfallande elegant ung dam tillhörde mr Bremers hyresgäster; men oftast pojkar och dr Philip la märke till typen. Det här var vid den tid då collegepojarna med hjälp av luddiga tröjor och uppkavlade blåbyxor ansträngde sig att påminna om nersmorda flygmekaniker; men mr Bremers gäster var av en annan inriktning — släta i hyn och skuggade kring ögonen, med armband om ena handloven och klarfärgad scarf om halsen.

— Jo, sa dr Philip, det var, för den gamle österrikaren, veritabla hemlandstoner, Geschichten aus dem Wienerwald.

Dr Philip flyttade ändå inte; mr Bremers rosiga ansikte och fylliga figur utstrålade en fryntligt kraftfull charm som det var svårt att värja sig emot.

Främlingen kände sig också tacksam för att en amerikan, som på Mellanvästerns breda tungomål lade sina känslor i dagen, skulle med så oförbehållsamt intresse omfatta en skygg främling. I allmänhet hade dr Philip inte haft sådana erfarenheter; på arbetsplatserna präglades tillvaron oftast av krigsårens hetsiga korthet, och när han märkte någonting mera personligt, bestod det i fientliga blickar på hans judiska profil. Hos mr Bremer fick han vara som hemma på ett ställe där improvisationen och den bristande ordningen beredde honom en speciellt europeisk trevnad.

Men så småningom började kvällarna i bostaden alltmer missfärgas. Mr Bremer drack kaliforniskt portvin ur stora gallonkrus som alltid stod framme på det runda glasbordet vid soffan, och om aftnarna blev hans fryntliga jag alltmer vibrerande. Särskilt besvärade det dr Philip att hans värd fick för vana att komma in till honom om kvällarna och med portvinsmuggen dinglande från pekfingret sitta vid hans säng och tala om affärslivets och gemenskapens problem. Hans monologer tog en lutning åt frågor om vad som var utförbart utan påföljder, och han intresserade sig särskilt för jämförelser med europeiska förhållanden; han försökte med klumpig finurlighet ta reda på om dr Philip kände några

européiska metoder, effektivare än gängse amerikanska, att i lagens rektanglar inskriva affärshandlingarnas ellipser. I längden blev det för dr Philip tröttsamt att söka undanflykter från dessa frågor, och när hans värd också började göra antydningar om sina unga manliga vänners erfarenheter av det mera vidlyftiga och mera inbringande affärslivet, framkastade han att han tänkte flytta inom den närmaste tiden.

Strax efteråt hände något som definitivt ryckte upp honom ur hjärtlighetens inkubinator. En kväll efter det att dr Philip hade somnat gick dörren upp och mr Bremer kom in. Han tände ljuset och var blank i ögonen, och genom den öppna dörren kom en doft som dr Philip hade känt tidigare i lägenheten, en syrligt höaktig röklukt som han senare fick veta var marijuana. Mr Bremer satt och pratade tills dr Philip nervös och oroad satte sig upp i sängen. Bremer gav sig inte förrän dr Philip följde med honom in i vardagsrummet. Där träffade han på några ynglingar, fördjupade i en verksamhet som han själv aldrig hade tagit del i men mindes att jämnåriga små pojkar hade berättat om.

— Utan tvivel, sa dr Philip, känner ni en amerikansk skämttecknare vid namn Goldberg, som bygger upp staplar av akrobater vilande på varandras

kroppsdelar på det mest prekära sätt. Denna scen hade, i det horisontala planet, en liknande struktur. Kvartslampan hettade däröver, ehuru majnatten var varm, och med kvartslampan tävlade mr Bremer.

Scenen gjorde inte samma aptitliga intryck på dr Philip som hans värd hade avsett, och han drog sig skyndsamt tillbaka till sitt rum. Medan han packade ihop sina saker förstod han att Bremer hade velat förvärva honom som deltagare i nöjena, och med en uppvällande känsla av vedervilja insåg han att Bremer hela tiden hade trott sig i honom igenkänna en skygg själsfrände. Han packade skyndsamt, innan ynglingarna skulle hinna rikta sin uppmärksamhet mot andra sysselsättningar, och kände hur nervositeten och obehaget växte inom honom; men trafikljuden nerifrån gatan trängde in genom de öppna fönstren, skänkte honom en känsla av samhörighet med den normala världen och gav honom förmåga att påskynda sina rörelser.

Han bar ut sina väskor i tamburen, med den syrliga marijuanaröken i näsan, lyfte ut sitt tunga bagage över tröskeln och stack utifrån patentnyckeln i låset så att det skulle falla igen utan att knäppa; med händerna knutna i rockfickorna stod han sedan och räknade de cigarrettstumpar som —

pigglika, minliknande — satt nedstuckna i sand-
urnan bredvid hissdörren. Han väntade men hissen
kom inte. Den var i rörelse, hade han hört ur hiss-
trumman, men tjocka gummikablar fästa i hiss-
botten tänjdes och tänjdes och hindrade den från
att nå upp till elfte våningen.

Till slut gled den ljusa hissen upp över fönstret
— då öppnades dörren bakom honom och en av
pojkar kom ut. Han hade ett snett, lite exotiskt
ansikte och var klädd i en sidennattrock. Han höll
fast hissdörren och sköljde över dr Philip med sina
uppkastningar — antisemitiska obsceniteter, och
hotelser: Bremer hade makt, och om Philip på
minsta sätt skadade honom, skulle gänget aldrig
släppa honom och obönhörligen göra slut på honom.
Dr Philip stod där förlamad av motsättningen mel-
lan pojkens förfinat sinnliga ansikte och hans språk;
men plötsligt ryckte han åt sig hissdörren och gled
ner genom schaktet, lättad av dess långa betong-
fasta avskildhet. Nere i vestibulen väntade han att
den uniformerade portvakten skulle stå och hejda
honom, men där var ljuset dämpat och ingen syntes
till. Med skälva i armarna bar han ut sina väskor
och lät porten slå igen efter sig. Han stod ute på
trottoaren och väntade på en taxi. Det hade fallit
en regnskur och han kände den varma försommar-

natten andas med honom. När han kom fram till Stevens Hotel fanns det en liten skrubb ledig där, många trappor upp och långt bort efter en vinklig väg av korridorer.

— Ja, sa Ted, det är inte säkert att man kan göra nånting av det här. Vi måste ha mycket mer material.

— Än är jag inte alldeles avslutad, sa dr Philip.

— Vi skulle ju kunna ta reda på en del om mannen, sa Ted. Vad han tillhör för parti, om han har några politiska förtroendeposter, hur mycket han tjänar per år och hur mycket han skattar för, vad han har för umgänge, om han har några oäkta barn, om hans unga vänner finns i straffregistret.

— Nu vänta, sa doktor Philip. Nu kommer jag till mitt kapitel numro två.

Han satt i min bekväma länstol, framåtlutad, och drack grogg försiktigt. Han talade snabbt och med en åklagares tydlighet i sakframställningen; hans läppar och tunga svalde inga stavelser och gled inte över några konsonanter, lät bara orden framträda alltför tydligt och i oviga sammanställningar. På mig gjorde han ett intryck av fullständig tillförlitlighet — om han kände en böjelse att överdriva sina upplevelser så skulle han genast genomskåda den och korrigera sin framställning.

Han saknade inte humor, men använde den inte för att behaga oss eller dölja sig själv; han ville först och främst vara tydlig.

Fast han hade mer på hjärtat kunde jag inte låta bli att avbryta honom:

— Får jag fråga er om en sak? Varför kom ni till Amerika?

— Den frågan är en som mycket ofta jag stötte på. Vanligen har jag insett den betyda: Varför inte resa tillbaka till Europa. I andra fall: Varför inte resa vidare till Palestina? Är den mening också er? (Nu lät han för första gången hetsig.) Emellertid svaret lyder: För att leva. Icke sant: det är en billig rätt: att försöka att hålla sig vid liv. Den rätten har jag velat i Amerika återförvärva.

— Ni drar måhända alltför vittgående slutsatser av min fråga, svarade jag och märkte hur jag påverkades av dr Philips språkliga övertydlighet. Min tanke var närmast den att ni, som säkert har råkat ut för åtskilliga saker av mindre behagligt slag, i ert hemland och kanske också under resan hit, ni borde ha förskonats från sådant sedan ni kom till Amerika. Ni kom väl i Jesu namn inte hit för att se de homosexuella busarna från Europa framträda i ny gestalt.

— Det är en reproduktion i mycket liten skala,

sa dr Philip och log åt mig. Men kanske en smula större än som hitintills, i min berättelse, har framträtt. Jag kommer nu dit, sa han, lyfte glaset och lät groggen röra vid läpparna.

Dr Philip skaffade sig ett nytt möblerat rum, i en av de många schabbiga trakter som utfyller det inre av Chicago. Han hade bott där i tre dagar när han en morgon vid femtiden väcktes av polisen. Det var ett förband på tre man, som med dunkande pistolkolvar krävde att få komma in. Det var en smula stökigt, invände dr Philip, och man svarade bistert att det var just vad man väntade sig. Rummet genomgicks med stor grundlighet; särskilt ägnade man sig åt sängen och den stora spegelförsedda plåtgarderoben. Tydligt fann man ingenting; en av polismännen meddelade de båda andra att det hade han vetat ända sedan han kom in i rummet — det där kände han igen på lukten lika ofelbart som vägglöss. De tre herrarna ville inte tala om vad de sökte, men mot slutet blev de ganska älskvärda. När dr Philip bjöd dem på morronkaffe stannade de och satt kring hans lilla soffbord och talade om Hitler och hörde intresserat på vad han hade att berätta.

På förmiddagen tog dr Philip ledigt några timmar från sitt arbete vid Waterburgs advokatbyrå och uppsökte polisstationen i distriktet. Han talade

med ett par överkonstaplar och fick veta att han var anmäld för innehav av marijuana, men vem som hade gjort anmälan var det omöjligt att utröna; papperen hade förkommit. Man lovade att sätta sig i förbindelse med honom så snart de hade kommit till rätta.

Ett par dagar senare ringde en affärsman till dr Philip. Han erinrade om ett samtal som de hade haft och som hade gått ut på att dr Philip skulle börja tjänstgöra som juridisk rådgivare åt firman. Dr Philip sa att han mindes det mycket väl; han hyste förhoppningar om att detta skulle bli början till en ny och självständigare tillvaro för honom. Telefonrösten förklarade avmätt att han hade fått upplysningar om dr Philips verksamhet i Europa som gjorde det omöjligt för honom att fullfölja överenskommelsen. Vilka upplysningar? Ja, sannolikt fanns det många upplysningar att få; det kanske vore en hälsosam övning för dr Philip att räkna ut vilka som i detta fall kom i fråga.

Sedan förflöt ytterligare några dagar; och dr Philip kallades in till mr Waterburg junior. Tonen var modest; samtalet rörde sig om kontrasten mellan pappas ärorika företag och dr Philips privatliv. Detaljerna var alltför motbjudande för att kunna noteras, men den djärva och rena pionjärandan i

pappas företag kunde omöjligen låta sig bli associerad med de europeiska förvändheter som dr Philip i hemlighet var hemfallen åt och som mr Waterburg junior tyvärr alltför sent fått kännedom om. En månads uppsägning var en princip som pappas företag alltid hade tillämpat, även under en tidigare period när sådant väckte ogillande hos kolleger och vänner, och med tvekan hade mr Waterburg junior beslutat att iaktta regeln även i detta motbudande fall. Dr Philip kunde redan i dag utkvittera sin lön hos miss Delaney.

Därefter hade dr Philip ägnat sin tid åt att söka informationer om mr Bremer, som han ansåg ligga bakom det hela. Om honom hade han inhämtat att han i förnamn hette Jacob och var känd på många tvetydiga ställen, men föga mer.

Dr Philip gick efter en kort stund. Han tog oss bägge i hand och bugade sig älskvärt, och när han kom till dörren, vände han sig om mot rummet, tog av sig hatten, log och bugade sig.

— Europas sorti, sa Ted. Upplyftande fasoner.

— Nåja, numera är vi tvungna att leva ihop med dem. Och numera är det inte de där illiterata bondbassarna som kommer hit och blir amerikaner i andra generationen och det är det första de verk-

ligen är. Det är en annan sort. Du får vänja dig vid det.

— Först ska man spöa tyskarna åt dem, sa Ted och höjde glasets. Sen ska man spöa japanerna som en följd av det. Och så ska de komma hit och lära oss att ta av oss hatten. Det slutar med att vi ska tala väl om presidenten och högakta regeringen. Vilken stor framtid för en trettioårig speciell stadsreporter, som ursprungligen hade tänkt gå ut med Patricia i kväll.

— Varför gjorde du inte det då?

— För att du ringde i din ensamhets elände och för att du hade besmutsat henne med dina pro-europeiska läppar.

— Hördu Ted, sa jag.

— Nu vänta, sa Ted. Patricia och jag, gemensamt har, överenskommit om, att vi dig stången, hålla skall. Vadsägerduomdetdå?

— Pass.

— OK, sa Ted. Ska jag ha en styv drink till och bli full? Nej?

— Vad tyckte du egentligen om honom?

— Om karlar, sa Ted nattligt, tycker jag aldrig nånting men jag tyckte bra om hans historia. I synnerhet tyckte jag bra om att papperen hade förkommit hos polisen. En skojare i Chicago: värd en

petitnotis så länge han inte skjuter flickor med bröst som granatäpplen och ben som champagnebuteljer. Men en bandit som polisen inte vill åt: det kan bli nånting som står sig dag efter dag i en hel vecka.

— På mig gjorde han ett mycket tillförlitligt intryck. Det fanns en sorts intensitet hos karln...

— Det är din förbannade europeiska sjuka, sa Ted. Det behövs bara att det står en mellanhögtysk jävel i en dörröppning och säger: Goeftermidda, så tänker du: Där har vi en stark och intensiv själ som beger sig ut på pilgrimsfärd. Men stiger det fram en tokskalle på en gata i Europa och skriker: Rösta med mig så får ni leva i tusen år — då får man se vad europeerna använder sin intensitet till. Och kommer det en verklig hygglig och hederlig karl som Dewey — den duger inte!

— Vi har haft vår beskärda del. Fader Coughlin, Huey Long, Charles Lindbergh, Upton Sinclair.

— Och ingen vart diktator i Amerikas förenta stater. De enda amerikanska diktatorerna är Lincoln och FDR. Tänk på det tills i morron du. Och de enda sunda länderna i Europa är Schweiz och Sverige som höll sig utanför kriget.

— Det skulle jag vilja se i en ledare i Chicago Herald.

— Jag skriver inte ledarna i tidningen, sa Ted.

Jag arbetar. Jag snokar och i morrn ska vi se vad de går för bägge två: doktor Philip, Bremer och fastighetsmäklare Jacob Andreas och hela subberten.

Det var sent på natten och när jag öppnade de franska fönstren och lutade mig ut över räcket, hörde jag långt där nerifrån Teds röst som ropade på en taxi. Bildörren smällde igen.

Jag stod och lyssnade och hörde bara tystnad. Tegelfasaderna kom närmare och slöt sig omkring mig med sin höjd och soliditet. Min nattliga ensamhet var trång men välordnad, plågsam men mycket långt hitom det uthärdligas gräns. Jag tänkte på dr Philip och jag såg honom äga en inre rörlighet som jag själv saknade, såg honom vara på vandring så som jag själv önskade vara, sakna en statisk facilitet som jag hade men inte ville ha. Han hade allvarliga och oroliga ögon, men det var kanske sådana som man inte kan leva länge med.

Den höga fasaden mittemot trängde sig in mot mig och sköt mig i säng och tryckte mig ner i sömnen.

Dagen efter var Patricia i telefon:

— Vad gjorde du med Ted i går? Han är älskvärd och han har inte visat den minsta tendens att ta cheviotguvernören i försvar. Vad *är* det för historia du har dragit in honom i?

— En historia med pojkar. Du visste väl inte det: Ted har alltid haft en hemlig dragning åt det hållet. Skadar inte att du i din ställning får reda på den saken.

— Nej, vad säger du? Det var överraskande. Du vet en sekreterare ska kunna ta diktamen i sängen, det är den stora ärorika amerikanska fria företagsamheten, och jag är praktiskt taget Teds sekreterare.

— Patricia, sa jag. Du ska inte säga såna saker. De passar inte din typ.

— Tror du att det du säger passar din? Men min typ. En gång hade jag en chef som skrev en dikt till mig och kallade mig för Lilith. Vill du höra mer?

— Jag är villig att sluka dig med hull och hår och förhistorier. Men helst medhårs.

— En gång när jag hade min första plats... Ja ja, sa hon till Ted. Han kommer här.

— Vad gör du? sa Ted.

— Det är den gamla motorn.

— Overksamme vän. Jag har tagit reda på en del om doktorn och en del om den sig så kallande fastighetsmäklaren och i kväll ska vi gå och titta på den sistnämnde. Du följer väl med?

Vi träffades på Stevens bar klockan nio.

Om doktorn visste Ted att han hade varit i Amerika i fyra år, hade kommit från Lissabon 1940. Politiskt oantastlig, små inkomster, levde sparsamt, okänd hos kriminalpolisen, aldrig misstänkt för olaga befattning med gifter, inga anteckningar om husrannsakan.

Mr Waterburg junior gav intryck av att vara en normal pottfot, rädd för sprickor i glasyren.

Mr Bremer, å andra sidan, tycktes inte hysa sådan fruktan. Han skattade för en inkomst av 1457 dollars om året och gjorde av med minst 10000. Fastighetsfirman var inregistrerad men av fastighetsaffärer icke ett spår. Förmöget umgänge. Beträktades som en god hyresgäst: betalade hyran punktligt (160 dollars i månaden), möjligen gick

det någon gång en smula livligt till i lägenheten. Tillbragte varje år två à tre vintermånader i Florida, där han ägde en fastighet utanför St. Petersburg. Betraktades där som en livlig och glad herre, ett centrum i umgängeskretsen, som huvudsakligen bestod av medelålders affärsmän, några välbeställda damer och ett par yngre, mindre kända skådespelare. King Clifford, ägare av en stor nattklubbsskedja i Chicago (relativt hederlig och relativt trevlig karl, utmärkt informationskälla): Kände väl till mr Bremer. God kund, alltid rundhänt. Ingen aning om vad han ägnade sig åt för yrke — förmodligen lever han på pengar, vem gör inte det i dessa dagar? Ja, en hel del yngre manliga bekanta, föreföll vara honom varmt tillgivna, och varför inte, en snäll karl med så stora svettiga händer?

— Vad tror du det där betyder, nedsummerat? sa Ted.

— Ska vi hålla oss inom den lagliga ramen, måtte han ta bra betalt av dem som hyr in sig hos honom.

— Så höga hyror går också utanför ramen; men för mig stämmer ekvationen bäst om jag i stället för den obekanta faktorn sätter in H6 — homosexuell utpressning. Kanske i stor skala — pojkarna ska också ha sitt uppehålle. Sådant är mycket fula

historier, i synnerhet, sa Ted, som inkomsterna är skattefria. Det ska han få fan för. Men innan vi börjar skottlossningen ska vi gå fram och titta närmare på måltavlan. Din dr Philip har tagit reda på att Bremer någon gång i veckan brukar hålla till på ett ställe som heter Three Queens. Det var länge sen Bremer visade sig där och det finns en chans att han kommer i kväll. Duktig pojke din doktor. Vi kan gå en bit.

Ted hade inte sovit mer än ett par timmar men var i fin form och ville gå. Det blåste varmt utifrån sjön; vattnet såg höstligt svart ut bortom lyktskenet. Bilarnas filer rullade jämnt, neröver och uppöver, stannade för rött ljus och hopade sig med god rättning, rullade vidare med lågt mummel ur växel-lådorna; gediget och välordnat, en höna i varje gryta och ingen tanke på mögelöknarna innanför fasaden. Frisk vind kom från vattnet och blåste över ansiktet, och när den gröna girlandraden efter bulevarden slog över i rött och bilarna stannade, hördes vågorna som kom fräsande in över sandstranden.

— Varför stannar du i den här stan, Ted? Du kunde göra dig en framtid i New York, eller i Washington.

— Amerikas största dynghög och jag har en bra grepe. Här kan en hederlig man göra nytta.

— Det tvivlar jag inte på, sa jag och tvivlade:

Anta, tänkte jag, att Teresa, den lilla skökan i Babylon, hade haft vad som väntades av henne — hur skulle det då ha gått för Ted, hur länge skulle han ha varit en hederlig man och inte bara en grepe nerstucken i dynghögen? All right, tänkte jag: vad vet jag om det här och vad vet jag om vad som verkligen hände den där kvällen hemma hos flickan Teresa?

Three Queens låg på en bakgata bara några få kvarter norr om Drake Hotel. Interiören var brun och såsig med abrupta färgfläckar i smutsiga nyanter — som en förfalskad holländare. Vid borden kring väggarna satt ett par sällskap som skulle ha varit i aftondräkt om detta hade tilldragit sig före kriget, och ett par andra som skulle ha varit i trasor då. Japanska tyglyktor hängde ovanför båsen och lyste på dem. Huvuddelen av golvytan upptogs av en stor oval bar, byggd kring en estrad ungefär i manshöjd. Kring baren stod några glesa grupper av matroser och underbefäl ur flottan och väntade. Vi ställde oss där medan Ted tittade sig omkring.

— Där sitter han.

Jag stödde mig med högra armbågen mot disken så att jag såg bra. Det var en man i femtioårsåldern med rödligt hy, ganska fyllig, med lättskött vardagsansikte. Han såg ut att vara en god klubbtalare, en Hoover som inte var modellerad i ojäst deg. Han hade tjockt vitt hår och kraftiga gråsprängda ögonbryn, var klädd i mörkblå dubbelknäppt kavaj, vit skjorta och snygg bredrandig slips i pärlgrått och blått. Om han inte var affärsman kunde han vara president vid ett mindre, reaktionärt landsortsuniversitet. Det enda som bröt stilen var ett par ytterst förfinade lackskor. Han hade två yngre herrar och en liten dam i sällskap. De såg mera vanliga ut, utom damens hår: så långt och otvättat att bärarinnan måste vara en dansös av Martha Grahams allvarliga skola.

— Jaså du, sa jag. Så ser din storgangster ut?

— De kan inte likna Caruso allesammans. Men en sak ska jag säga dig: han märker när du glor på honom. Tur att du får någonting annat att gapa på nu.

Automatgrammofonen i hörnet skrällde till och en flicka klev upp på estraden. Hon hade ett ganska vackert ansikte — unga och kraftiga drag, mexikanskt breda. När hon struttade omkring på estraden såg man upp efter låren, vita och muskulösa

med ett överpudrat blåmärke på ena insidan som gav intryck av nersmittad könslighet. En smal tung sidenvåd hängde ner mellan låren, och med rörelser fick hon till stånd ett förhållande mellan sig och de långa tygveckan.

— Våldigt nervig och fin böna, sa Ted.

Själv stod jag och tyckte mig vara ett speciellt objekt för hennes utmaningar, löjlig både genom att jag motvilligt exciterades av hennes rörelser och genom att jag inte eggades på ett fritt och naturligt sätt; jag hade både flickans och publikens leenden på mig, tyckte jag, och sa:

— Kom så går vi och sätter oss.

Jag följde med honom till bordet vid Bremers, som var ledigt; i ryggen hade jag flickans röst och matrosernas skratt.

När vi hade tagit plats höll flickan till vid den ända av estraden som var närmast oss, och Ted sa:

— Ta det lugnt. Du ser inte det du tror att du ser. Men det är en fin och nervig böna. Han satt framåtlutad och vände sig till profilen som han hade till höger om sig. Det är en nervig flicka, tycker ni inte det? sa han.

Bremer kastade en blick på honom.

— Artisteri så gott som något annat det där, sa Ted. Samma princip som den där tavlan av den där

spanjoren ni vet, med flickan som ligger på soffan: man vill att hon ska ta bort handen. Men det gör hon inte på tavlan, och det gör hon inte på scenen.

— Mycket intressant parallell, sa Bremer.

— Somliga samlar tavlor, andra samlar varietéflickor, vår värderade president samlar frimärken. Den som samlar flickor, han samlar rörelser — eller hon samlar rörelser, och man kan nog fråga sig vilket som är det ädlaste, vilket som kräver den största sensibiliteten.

— Det kan man göra, sa mannen i den blå kostymen. Förlåt mig jag har mitt sällskap att ta hand om.

Medan jag satt och lyssnade, och inte kunde låta bli att se på flickan, tyckte jag att den bruna och fläckade atmosfären i lokalen djupnade av tobak och motvillig lust, instängda i ett gammalt varumagasin: lukt av boknat mjöl, sönderskavda tunnor och spillning på det flisiga golvet. Bredvid mig utvecklade Ted sin tarvliga pratsamhet, men den andra hörde förstrött på honom.

— Ibland, sa Ted, ni vet hur det är, man känner ett plötsligt intresse för människor, och förtroende... Alla mina intimaste vänner har jag kommit i kontakt med helt tillfälligt — man har stått vid en bardisk och någon har stått bredvid en som

man har sett på med nyfikenhet, man har känt strålningen, ni vet alla människor har omkring sig en aura, det är vetenskapligt fastställt, eller åtminstone: vetenskapen kan inte motbevisa existensen av sådant, och många känner det. Man upplever det som om man hade en annan människas kropp i rent fysisk kontakt med sin egen, och ni vet, man kan inte hejda sig utan helt plötsligt säger man: Ska vi inte ta en drink till i sällskap? Har ni inte samma erfarenheter?

— Jag har erfarenheter av många olika slag. En som rör drinkar och främlingar har jag varit med om flera gånger, och jag ska demonstrera den för er. Hallå där, sa han till kyparen. Fråga de här båda herrarna vad de vill ha att dricka, ge dem en drink var och be dem avlägsna sig.

— Det ska visst bli det, sa kyparen. Vad får det vara? frågade han oss med ett naturligt och hövligt uttryck i ansiktet.

— Tack ingenting, sa jag.

— Jag förstår att ni är stamgäst här, sa Ted till mannen i den blå kostymen.

— Man ser mig här ibland. Han vände ryggen till: nacken var kraftig, välklippt och välvårdad.

— Jag ska be att få en dubbel bourbon och soda, sa Ted.

Jag satt olustig och väntade på att han skulle slutföra sin roll av oberörd hjälte och hoppades att han inte hade fler repliker i sitt häfte. Flickan från estraden hade kommit tillbaka in i lokalen och stod vid baren iförd en högst vanlig aftonklänning. Hon pratade med ett par av matroserna och jag tyckte att hon såg åt vårt håll med ett hänfullt leende; pojkarna skrattade, och jag visste att de talade om att jag gick civil därför att jag hade blivit underkänd av uttagningsnämnden såsom homosexuell. Alla det senaste dygnets anspelningar på perversio-
ner, särskilt Teds harang om barvänskaper, började krypa under skinnet på mig, och i stället bruna atmosfär av suggestion och utmaning hade jag så förlorat förmågan att värja mig att jag uppfattade min egen vantrivsel som någonting molluskartat — kanske ett symptom på att jag i själva verket hörde hemma på den andra sidan.

— Vi måste gå nu, sa jag till Ted.

— Hjärtligt tack för drinken, sa han till Bremer.

— Håll till godo, mr Morton.

Bremer såg på Teds överraskning, log ett fryntligt leende och klappade honom på armen. Ted vände sig hastigt bort.

På vägen ut genom lokalen stannade han vid

baren. Han tog upp en dollarsedel ur fickan och kallade på bartendern.

— Ska ni redan gå? sa mannen i det vita förklädet.

— Jag satt och pratade med en herre där borta, sa Ted och petade sedeln över disken. Mycket intressant man.

— Han har ögonen med sig, sa bartendern.

— Vad sysslar han med för något?

— Affärer.

— Vet ni vilken sorts affärer?

— Det vet jag.

— Intressanta saker?

— Affärer, sa bartendern. Ni vet affärer.

— Ja?

— Nog fan måtte väl ni veta vad *affärer* är.

Vanliga enkla affärer.

— Jag vet, sa Ted.

— Välkommen åter då, sa bartendern. Ni också.

— Tack, sa jag.

Så var vi äntligen ute i friska luften.

— Du är en berömd man, sa jag. Den kände stadsreportern vid Chicago Herald, mr Morton.

— Håll käften, sa Ted.

— Den där sista dialogen med bartendern, sa jag. Jag har ändrat åsikt. Det är inte i New York eller

Washington som du skulle kunna göra karriär utan i Hollywood.

Ted gick raskt. Vi kom ner mot sjön, och den varma ostliga nattvinden kom blåsande från de gamla indianskogarna och över det stora innanhavet. Jag funderade på dr Philip och tänkte att han var den enda icke motbudande figur som jag hade träffat de senaste trettiosex timmarna. Inklusiv Ted, och inklusive alla avklädda flickor i Chicago, och inklusive mig själv.

För mig blev det här den enda mera dramatiska kväll som dr Philip gav upphov till i Chicago. De fortsatta efterforskningarna upplevde jag i andra hand, genom telefonsamtal och Teds berättelser.

Det ringde en kväll, och jag kände genast igen dr Philips hypermetodiska sätt att behandla amerikanska språket.

— Måhända har alltför lång tid passerat — ni mr Taylor måste dagligen, på ert kontor, komma i kontakt med en stor mängd personer och omöjligen kan minnas alla. Detta är Andreas Philip, som en natt i förra veckan hade det stora nöjet att i er bostad. Mycket angenämt.

— Jag minns, jag minns. Jag har tänkt på er ofta den sista tiden.

— Nu skulle jag vilja ställa till er mr Taylor, fast vår bekantskap är flyktig, en fråga (*ställ ställ ställ ställ*), en taktlös fråga som hellre skulle kräva ett sammanträffande, personligen mellan fyra ögon; men emedan det vore innebära att taga för mycket av er tid, jag trots allt får ställa per telefon? Nej?

— Kläm fram med den bara.

— Ni har huset fullt av främmande och bekanta, mr Taylor, och har svårt att svara?

— Nej då, jag är alldeles ensam, det är bara radion som talar om tvåflingor.

Dr Philip skrattade.

— Lödder lödder underbara lödder, gnolade han. Amerika är ett mycket renligt land.

— Både ut- och invärtes om man får tro radioannonserna.

— Nå, alltså, sa dr Philip. Er vän mr Morton, vid Chicago Herald. Honom känner ni mycket väl, sedan lång tid, icke sant?

— Vi gick vid college tillsammans. Sedan har vi setts ganska regelbundet, utom när jag ett par perioder har haft arbete på andra håll i landet. Jag tror mig känna honom ganska väl och sätter stort värde på honom.

Gör jag inte det?

— Naturligen mr Taylor. Nu, kan ni säga mig

detta: är han rask i sina vändningar: jag menar: snabb, arbetar fort, griper tag, når plötsliga resultat?

— Ja, sa jag, ur en sådan lista av vackra synonymer tror jag man skulle kunna hugga vilken som helst och den skulle stämma på Ted.

— Och icke en, ni vet, latin: cunctator? Nej?

— Icke en ni vet amerikanska sölkorv. Nej, det är han inte.

— Mycket mycket egendomligt, sa dr Philip. God natt och förlåt mig varmt att jag har besvärat på en olämplig tid.

— Vad är det som har hänt? sa jag. Kan jag hjälpa er på något sätt?

Men han hade lagt på luren. Jag satt med mikrofonen i handen och hörde ekot av hans europeiskt sorgfälliga röst, och först då upptäckte jag klangen av övergivenhet i hans skratt och oron i hans för-synta formuleringar.

Jag lade på luren och det ringde igen. Det var han och jag skulle be honom komma upp och prata med mig. Men när jag svarade var det Susie: en flicka som ville bli bjuden på Shangri-La. Medan jag talade med henne tänkte jag på att jag av Ted kanske skulle få veta något om hur det stod till

med Philips sak, och jag sa henne att jag var upptagen men kanske skulle bli ledig senare.

— Du låter allt som om du skulle behöva komma ut och bli lite omruskad, sa Susie. Jag känner mig så trevlig i kväll och jag har en alldeles ny råsidenklänning som skulle stå så bra mot bambun på Shangri-La.

— Jag vet inte än, jag ska försöka.

— All right, sa Susie. Det är du som förlorar på saken.

Jag ringde efter Ted, först på tidningen och sedan hem, men han fanns ingenstans. Sen ringde jag Susie.

— Tyvärr har miss Hawkins just gått ut. — Nej, det vet jag inte.

Dumt av mig att inte ringa till Patricia.

Men där fanns bara signaler som jag tyckte mig höra eka i hennes lägenhet.

Jag satt en stund och försökte läsa en bok, men melankolin slog upp fuktfläckar över sidorna. Jag klädde på mig och gick ut. Efter en stund av fundersamt irrande tog jag högbanan och kom till den trakt nära Bronzeville där dr Philip enligt Ted hade hyst in sig.

Han bodde i ett förfallet och mörkfläckt hus med söndersparkade tegel i hörnet. Ovanför porten

lyste en gatlykta, och jag stannade och läste de kraftiga bokstäver som med färsk krita stod ritade på muren vid uppgången:

A. PHILIP
JUDJAVEL
DOKTOR I BÖGERI
TRÄFFAS GÄRNA

2 tr

Från den ståltrådsinfattade lampan i porten kom ett gult och klimpigt ljus som unken grönsakssoppa. Jag hittade det prydliga visitkortet utanför hans dörr, men ingen svarade.

På vägen ner bultade jag på hos portvakten och bad honom ta bort inskriptionen på väggen. Han hade sura ögon och en mustasch som en frostbiten vit krysanter.

— Fy fan nu igen, sa han. Det blir ingen reda förrän den där jävla utlänningen flyttar härifrån. Satans krig.

Han gick med mig ut. Medan jag stod kvar och tittade på hur han slabbade bort kritbokstäverna på muren, lade jag märke till att det satt en serviceflagga i ett av de fönster som måste vara hans, och på flaggan var en guldstjärna.

— Tack, det var verkligen hyggligt av er, sa jag.

Jag stod kvar och väntade på att han skulle svara någonting, men han vände inte på huvudet.

På det slamrande högbanetåget in mot the Loop satt jag och drog på mun åt att jag själv kände mig så ensam och illa till mods och inte ens hade fått ett vänskapens ord från portvakten: vad skulle då Philip säga, en främling som inte mötte någon människa som ville skänka honom hemkänsla, en främling som irrade omkring på gatorna och ensam sökte efter bevis mot den som ville gräva grunden undan hans fötter. Jag föreställde mig att han varit gift hemma i Österrike och att nazisterna hade tagit död på hans hustru, och jag log hänfullt åt mig själv, som (upptäckte jag) nu var på väg till det behagliga Shangri-La, dess kalla och kryddade romdrinkar, och den pratsamma Susie som hade så livliga, fylliga läppar. Jag reflekterade allvarligt över den brist som jag hade, men som jag lyckligtvis också kunde tillskriva många andra — att inte bry sig om människor på det helt oegoistiska sätt som aldrig tar hänsyn till om man har nöje av dem; och när jag kom till Shangri-La och hade tittat mig omkring noggrant i matsalen och hade satt mig vid en av bambuskärmarna i baren, kände jag mig tillfredsställd över att Susie inte var där och att jag

inte skulle få träffa henne. Jag var rättvist behandlad, rättvist straffad, kunde lida och gå vidare med gott samvete.

Dagen efter, när jag var färdig på kontoret, gick jag upp till Ted.

— Det här är den mest förbannade historia jag nånsin har hållit på med, sa han. Nu har jag legat i en hel vecka men kommer ingen vart. Det är som att sticka pekfingret i ett degfat: man gör intryck för stunden, men man behöver bara vända bort ögonen i två minuter för att det ska ha jäst igen. Jag har folk ute som skuggar Bremer, jag har träffat en massa människor och suttit i telefon hela dagarna: jag har aldrig sett så många oskyldigt uppspärrade ögon och aldrig hört så många till intet förpliktande omdömen.

— Nå, vad drar du för slutsatser av det?

— Ett tag trodde jag att vi såg i syne. Patricia trodde det också.

— Du vet vad Bremer sysslar med, sa jag. Du vet att Bremer förföljer karlen.

— Lugna dig, sa Ted. Det var inte lång stund jag trodde annat.

— Du vet vad som står utanför porten till huset där han bor.

— Jaså du har också sett det.

— Doktor i bögeri.

— Inte värre. Du skulle veta vad som står där ibland. Den enda gång jag har sett Patricia tappa koncepterna, det var när hon fick syn på den rapporten.

— Ja, att det var sånt ni karlar hade för er när vi inte får vara med, det visste jag inte, sa Patricia från bordet intill. Hon försökte låta säker i tonen men såg besvärad ut också nu, och rodnade.

— Men kan du göra någonting för honom? sa jag. Ska jag vara uppriktig så måste jag tala om för dig att han ringde mig i går kväll, och jag förstod han tyckte det gick långsamt.

— Vad sa han?

— Han frågade om du brukade vara senfärdig.

— Vafan angår det honom, sa Ted. Förbannade karl. Jag får nästan lust att be honom dra åt skogen.

— Så vore du av med det hela.

Ted glodde på mig.

— Hördudu, sa han. Far åt helvete.

— Och fylld av rättmätig harm, sa jag.

— Får jag fråga dig, sa Ted. Vafan har du gjort åt den här saken? Sitter och skriver om dina märkvärdiga maskiner och håvar in pengar. Vem fan skiter inte i dina motorer.

— Ja, vem fan gör inte det, sa Patricia. Nu ska pojkarna inte reta upp sig.

— Du med din dynggrepe, sa jag. Vi ses.

— Nånting har Ted gjort, sa Patricia. Han har skaffat dr Philip ett nytt jobb.

— Det var ståtligt. Var nånstans då? I Hollywood så att du har honom på lämpligt avstånd? Han kan väl bli juridisk rådgivare åt Teresa om hon är där.

— Det var ett mycket prydligt förslag, sa Ted. Det är jag dig verkligt tacksam för.

Ett par dar senare ringde jag till Ted.

— Vad gör du?

— Efterforskningar.

— Jag menar inte så allvarligt. Är du fortfarande lömsk på mig? Vad gör du i kväll?

— Efterforskningar.

— Ted, sa jag. Jag känner mig verkligen skamsen. Jag behöver ingen hjälp för att göra det.

— Botfärdige man. I eftermiddags fick de livet ur en stackare. Det var en skådespelare, du har säkert aldrig hört namnet: Dick Morrison, just ute från universitetet. Han hoppade genom ett fönster i åttonde våningen, och spelar han något hädanefter är det bara Hamlets faders vålnad. Saken är

inte polisanmäld, för släktingarna vill inte ha någon fläck på den dödes minne, men jag *vet* att det är en homosexuell utpressningshistoria. Förmögna föräldrar och det hade gått ganska långt — cirka tjugufem tusen. Spåret går tillbaka till vår fastighetsmäklande vän. Till den avhoppades närmaste vänner bland kamraterna vid teaterkursen hörde ett par pojkar som brukar hålla till i St. Petersburg om vintrarna. De här ynglingarna och några till sysslade med att återuppliva Shakespearedramat på det rätta sättet — det skulle spelas av bara manliga skådespelare som på den tiden det begav sig. Unge Morrison vart en snygg Ofelia.

— Det var otäckt.

— Både otäckt och vackert. Om den gode guden kunde skänka mig fem stycken sådana vackra mönster så att man fick lägga dem ovanpå varann och hålla upp dem mot ljuset. Jag har någonting att be dig om, men helst muntligen. Kom över till Stevens bar så ska du få höra. Klockan tio.

Patricia skulle få ett uppdrag, berättade Ted med låg röst, när vi hade slagit oss ner med var sin old fashioned. Hon skulle försöka logera in sig som hyresgäst hos mr Bremer, och hon var mycket pigg på saken. Ville jag tjänstgöra som hennes arbetsgivare, om mr Bremer ringde efter referenser, ville

jag säga att det var en mycket livlig och glad dam, som kunde rekommenderas om miljön inte var abnormt strikt. Hon var maskinskriverska på mitt kontor och hette Peggy Wilson.

— Du talade väl inte med karlen när vi var på Three Queens? Det kan tänkas att han har gott minne för röster.

— Nej, den kvällen var du den konversante.

— Jag fick ett lite brev om den saken i morse. Han räckte mig ett litet prydligt skrivpapper med ett tidningsurklipp fastklistrat på det:

Den herre som en kväll för omkring en vecka sedan besvärade en person i blå kavajkostym med sin pratsamhet uppmanas att vara akt-sam om sin aura.

— Annonsen har stått i Chicago Herald. Manuskriftet är kastat, det gör vi efter två dagar. Det är en sorts humör över det här ..

— Det skrämmar mig, sa jag.

— Mig går det också på nerverna — att jag inte kan få en stadig och bra uppslagsända, menar jag närmast. Redaktionschefen börjar vara förbannad över att jag inte gör någonting annat. Får se om vi inte kommer någon vart med självmordet.

Nästa gång var vi hemma hos mig, och dr Philip var med. Ted hade sagt att vi skulle få stora nyheter, och Patricia skulle också komma upp en stund.

— Ibland, sa Ted medan vi satt och väntade på Patricia, tror jag att jag är ganska väl bevandrad i den här stan, och vet ungefär hur saker och ting är lokaliserade. Men ibland är jag inte lika säker. Man kan få en misstro mot själva husen — kanske det är en pappstad man går i, uppbyggd för de lättrogna.

— Till vilka du ogärna vill höra, sa jag.

— Låt mig tala färdigt, sa Ted. Fast jag vet inte hur jag ska säga det. Man går omkring ett helt liv och tänker sig att allting är precis som det ser ut, alldeles verkligt, och fasaderna verkligare ju högre de är. Men så råkar man av ovarsamhet komma vid någonting, eller det är någon som råkar knuffa till en, exempelvis ni dr Philip, och man slår armbågen igenom. Vet ni vad man ser?

— Utan tvivel ett sannare vara, sa dr Philip leende.

— Ingenting. Svart. Mörker. Det är som när man var barn och vaknade upp mitt i natten och inte kände väggarna omkring sig och var rädd.

— Du som specialist på kommunal ruttenhet, sa jag.

— Det är en annan sak det. Då vaknar man upp om natten och vet att man har fångat en råtta i skafferiet: det är en trevlig smäll. Men det här, att kanske *ingenting* är som man hade trott. Att somliga som man träffar uppträder i kostym, det är i sin ordning. Men den dag då man misstänker att alla gör det: då börjar livet innebära att man tar kolossalt stora chanser.

— Nå väl, sa dr Philip. Mr Morton närmar sig en melankoli av format. Med somliga har det hänt att de en dag vaknade och såg Gud, med andra att de vaknade och såg det stora mörkret. Envar sak har sin förklaring, och här, enligt vad jag har funnit, är vindriktningen det bestämmande. Den stora ofattbara gestalten som är livet: En dag kommer vinden från ett håll, blåsande om honom manteln så att lemmarna avtecknar sig under den och man ser, ljust och verkligt det hela, dess uppbyggnad. En annan dag och vinden kommer från motsatt håll — manteln blåser ut från gestalten och den ser man inte; och manteln täcker hela, vad är ordet, synfältet, och det är mörkt, ty manteln nämligen har ett svart foder. Då naturligen, mr Mortons skyskrapor är av papp och föga solida.

— Jaa, sa Ted, som bild av Europa...

— Ändå var det du som började, sa jag. Mig förefaller skillnaden mellan er båda härfin.

— Det kan vara fan detsamma, sa Ted. Huvudsaken är att man hittar mycket bakom pappväggarna här i stan. När Patricia har kommit ska vi gå ner på redaktionen och demonstrera en sak.

— Även jag, sa dr Philip, har funnit en del innanför portarna i den stora staden Chicago.

— Och vid portarna, sa jag. Jag var hemma och letade efter er en kväll, och såg resultatet av reklambyråns verksamhet.

— Kännetecknad, sa dr Philip, av en outröttlighet vilken, på mig, har gjort betydande intryck, ehuru på portvakten än starkare. Emellertid har jag noterat att jag själv behärskar, särskilt i vissa avseenden, bättre det amerikanska språket än inskriptionernas verkställare, men den glädjen har måhända icke haft portvakten, en allvarligt sinnad man, i mitt tycke alltför allvarligt.

— Han har förlorat en son i kriget, sa jag. Det är det guldstjärnan i fönstret betyder.

— Så bekymmersamt, sa dr Philip. Vilken skada. Jag skäms. Jag trodde detta vara en allmänt spridd amerikansk prydnad, möjligen kvarlämnad efter julen, i förhoppning om julars snara återkomst. Emellertid, när jag hörde nyss på mr Morton och

hans förmodan att alla var kostymerade, då har jag tänkt på alla dessa lokaler i Amerika där ungdomar otvunget samtalar, denna glada dyrkan av det stora vita, till sin övre tredjedel avslöjade kvinnobrustet, det allvarliga jubel med vilket unga musiker kastar sig över sina trummor och hela sin mejeriutrustning — har jag hört att man kallar dem — allt detta tyder närmast på hjärtats oskuld, hjärtats ungdom.

Vi tittade på dr Philips blanka bruna ögon för att se om han skämtade med oss. Han lyfte glaset och skålade, smakade försiktigt och såg på oss. Han hade magra kraftiga händer, och fast de inte var riktigt stadiga när han höll i glaset, verkade gesterna säkra och harmoniska. Jag tänkte på Teds idé att alla kanske bär mask, och föreställde mig att om dr Philip berövades sin, skulle den verkliga gestalten under dominon vara mycket större än förklädnaden, och bakom det melankoliska ansiktet med de smala dragen skulle det ligga en klar hy och ett stort faunistiskt leende, fyllt av list och intensitet, av ofattbar förmåga att uthärda och även en stor förmåga att arrangera svåruthärdliga, barnsligt konfliktbundna situationer: det europeiska ansiktet.

— Det var mycket älskvärt sagt om oss, i syn-

nerhet efter de erfarenheter av Amerika som ni har haft, svarade jag till slut

— Nå ja, sa dr Philip, man låter mig leva.

— Det är förbannat när man tänker på saken, sa jag, vilka mängder av flyktingar som Amerika inte har släppt in i landet och inte tagit hand om. När ni säger "Man låter mig leva" är det någonting i både formuleringen och tonfallet som upprör mig. När jag ser på det mera ytligt tycker jag att det låter som en förvånande sentimental vändning för att komma från en så intelligent man som ni dr Philip. När jag tänker närmare på saken förstår jag att det där är ett slags enkelt patos som är otillgängligt för oss här i Amerika. Det är inget skoj när vi i oavhängighetsförklaringen talar om individens rätt att söka efter lyckan. När ni säger: "Man låter mig leva" så blir jag upprörd över att era önskningar är så nakna, och jag blir upprörd över att vi inte har tagit hand om fler människor som känner det på samma sätt som ni.

— Mr Taylor, sa Philip, tillhör den vanliga amerikanska typ som är missnöjd med sitt eget land.

— Vem är inte det, sa Ted. Bara rotarianerna och Älgarna.

— Och jag tänker, sa dr Philip: vem är det i Europa. Får jag göra en generalisering — i Europa,

i alla länder, all ungdom är missnöjd med andra länder. I Amerika: all ungdom som duger något till är kritisk mot sitt eget land. Missnöjda med sitt eget land är bara herr Hitler och signor Mussolini. Och varmed skall vi då salta det?

— Och ni, dr Philip.

— Det är sant, sa han. Och några millioner judar som ruttnar i jorden. Ibland är det min förhoppning att de åtminstone skall betyda något som erinran, men förmodligen icke. Monumentet är för stort och händelsen alltför förfärlig. Om några år: ingen kan tänka sig själv ha haft den minsta del i det inträffade och det är en sägen, sägnen om Det stora återfallet, snart glömd — överklig för de vuxna och alltför skrämmande att berätta för barnen. Alltså kan man då fortsätta i mindre, vardaglig skala.

— Inte här, sa Ted. När det här i Amerika står en politisk kamp mellan de rättrådiga och dårarna, vem är det som vinner? Vem är det som alltid har vunnit?

— Du vinner, sa jag. Du och de dina. Du glömer att väggarna är av papp och du vinner.

— Om du med det menar, sa Ted och skrattade, att det är samhällets sunda och välbalanserade mittgrupper som vinner, då har du rätt.

— Om du är snäll och tar dig en grogg till ska jag fråga dig om två saker, sa jag. För det första — la du märke till att dr Philip nyss sa att all ungdom i Amerika som duger någonting till är kritiskt inställd till sitt eget land? Vill du vara med i elitgruppen får du surna till. Och för det andra — har inte doktor Philip märkt att det antisemitiska jävulskapet fortsätter i sin vardagliga skala i Amerika?

Dr Philip sa:

— Mr Taylor skrattar visserligen när han ställer sina frågor, men, komma från en amerikan, har dessa frågor påfallande litet av leende i sig.

— Henry är miljöskadad, sa Ted. Han ägnar sin tid åt att skriva om motorer men han borde skriva om helt andra saker.

— Nå, sa jag till dr Philip. Hurdana är era erfarenheter?

— Min frågvishet har varit enveten, tidsödande och stundom besvärande, sa han. Jag är inget genomsnittsfall. Men, sa han och gjorde en handrörelse som överdrev det konvexa i hans profil, det kupade tilltalade icke alltid, detta i förening med frågandet. Man antyder att profilen sträcker sig alltför långt fram över bardisken.

— Det måtte väl ändå mest vara era forskande ögon, sa Ted.

— Tänk på vad som kvalificerar dig för eliten, sa jag.

Dr Philip var besvårad, men innan han hade lokaliserat den vidlyftiga språkväg som skulle leda honom ut ur bryderiet, befriades han av att dörrklockan ringde.

— God dag på er, pojkar, sa Patricia när hon kom in. God dag, doktor Philip. Kan en liten flicka få dra sig tillbaka en stund? Det är ganska bråds-kande. Ni vet jag bor så trevligt nu, och allting är så bra, men på något sätt har jag ingen riktig lust att gå på toaletten där. Jag föreställer mig att det ska finnas all slags sjukligt manliga hormoner där, stora som på en elefant.

— Det har väl inte hänt dig nånting? frågade Ted.

— *Mig*, sa Patricia och försvann.

— Hur länge har hon bott där? frågade jag.

— Bara två nätter och det blir ingen tredje.

— Hur så då?

— Jag tänker spara på effekterna, sa Ted.

Jag gick ut i kokvrån för att blanda en whisky sour åt Patricia, det visste jag att hon tyckte om. Hon stod i dörren när jag var färdig att hälla upp åt henne.

— Du ser inte ut att ha tagit någon skada av

upplevelserna hos Bremer, sa jag. Jag vet ingen som kan se så fräsch ut som du. Jag tror att det är nånting med munnen plus nånting med håret.

— Fortsätt, sa Patricia.

— Du är som ett välordnat kartoteksskåp övervuxet med gula klängrosor, sa jag.

— Jag tror jag slänger i mig en drink extra här ute, sa hon. Du vet Ted tycker så illa om när jag dricker för många.

— Måste vi dra in Ted i det här också?

— Jag vet ingen som gör så goda whisky sours som du.

— Fortsätt, sa jag.

— I den branschen skulle du kunna få mycket stort inflytande över mig. Nu kan vi gå in till de andra.

— Du verkar så upplivad, sa jag. Ska du gifta dig med Ted och söka dig ett nytt jobb, eller ska du bara söka dig ett nytt jobb?

— Henry frågar om jag ska gifta mig, sa Patricia och stod i dörren till vardagsrummet med handen på min axel.

När jag hörde henne säga det, märkte jag hur låga och förtroliga våra röster hade varit.

— Gifta dig med honom? sa Ted.

— Med vem som helst, sa Patricia. Bland annat

har jag träffat den sötaste lilla skådespelare man kan tänka sig. Man skulle kunna stoppa upp honom och ha honom på nattduksbordet. Han säger att han förtjänar en massa pengar på att uppträda vid privata tillställningar, så han kan säkert försörja mig; åtminstone kan det bli en inkomstbringande skilsmässa. Jag träffade honom ute vid hissen i går, han stod där och var väldigt trekantig och söt och sned i ansiktet, med svart hår och grå flanellkostym, vinröd näsduk och slips, och hade tuschat ögonfransarna så fint att jag blev riktigt avundsjuk och då tänkte jag: Här börjar den stora uppgiften! Bor ni också här, sa jag och tänkte de små lamporna (hon sände ett demonstrationsblänk mot dr Philip), och det gjorde han, men har vi inte sett varandra förut sa jag, och han hade kanske inte sett mig men jag kunde ha sett *honom*, var då? jo här och var, ha sett honom uppträda för han var expert på javanesisisk dans; tänk så stiligt med dom små fingrarna och en scarf om magen. Så spännande sa jag och det var säkert därifrån som jag kände igen honom, eller kanske jag hade sett något porträtt av honom i någon tidskrift, sa han. Och så skildes vi ute på gatan, men det blir mer.

— Nå men mr Bremer då? sa Ted.

— Har inte sett karlen sen jag betalte hyran. I

går eftermiddag när det var alldeles tyst i lägenheten smet jag in i hans vardagsrum för att titta lite men där var så stökigt så om jag hade stannat så hade jag inte kunnat låta bli att börja städa där och det hade han kanske tyckt var konstigt så jag gick igen.

— Mer då?

— Just ingenting, sa Patricia. Tycker du inte det var en bra början med den lille javanesiske?

— Jo men det blir inte mer, sa Ted. Jag kan inte låta dig hålla på med den här leken längre.

— Vad menar du!

— Jag har min bil nere på gatan. Om ni kommer med allesammans så ska vi fara ner till tidningen en stund.

I trälhavet på Chicago Herald var det blåblekt och stilla, de flesta neonrören i taket släckta, enstaka lampor som brann över borden. Teleprinterapparaterna i sitt stora glasbås knattrade, bytte rad, knattrade, stoppade och stod mekaniskt vändande tills de med en darrning genom skrovet började knattra igen — övergivna och meningslösa som en teknisk civilisation där människorna har utrotats utan att apparaterna har märkt det.

Några av pojkarna satt och petade med morgon-

dagens underhållningsartiklar och planlade inner-sidorna i första upplagan; de tittade upp och nickade åt Ted när han gick förbi. Han marscherade in i mottagningen och stängde dörren efter oss.

— I förmiddags, sa han, ringde William Erps sekreterare till mig. Ni vet vem Erp är, bas i fastighetsförvaltningen och ett stort väloljat hjul i det politiska maskineriet. Jag har stött ihop med honom flera gånger under de senare åren: stor karl med snygg mustasch och bra tänder, stoppar ledigt i sig fem martinis till lunch utan att det märks på honom, hjärtlig och trevlig person som vet mycket och skickas fram som en sorts yrkesmässig övertalare i kinkiga situationer.

— Isolationist, mot lend-lease, mot negrerna, mot judarna, mot fackföreningarna och mot mig, sa Patricia.

— Han är varken för eller mot, sa Ted. Han gör som han blir tillsagd av den som betalar bäst i längden. Emellertid: Erps flicka ringer upp och säger: Jag är den och den, hörs det bra? Det hörs utmärkt, säger jag. I så fall, säger bönan och låter både noppig och allvarsam, så ber mr Erp få hälsa att den terräng som mr Morton travar omkring i, det är ett enda stort sammanhängande dynamitupplag, och mr Morton ska vara vänlig och lämna området.

Saken är allvarligare än mr Morton anar. Vem sa ni att ni var? frågade jag då. Mr Erps sekreterare och själv är mr Erp oanträffbar, sa flickan. Hur ska jag kunna veta det då? sa jag. Fråga miss West om hon hittade nyckeln, sa flickan.

— Jag känner den där lilla noppriga saken, sa Patricia. Vi träffades på ett party och jag hade förlagt min nyckel. Det var säkert rätt flicka.

— Men jag tyckte det var roligt med lite kontroll, och vid sextiden i eftermiddags ringde jag hem till Erp. Jag satt här inne och ringde, och han svarade själv. Kommer strax.

Ted gick ut i trälhavet. Genom glasdörren såg jag honom låsa upp Patricias skrivbordslåda och ta fram en diktafonrulle. När han kom tillbaka läste han dörren efter sig och satte in rullen i diktafonen. Det fanns två lurar och två förlängningssladdar med lufttrycksmikrofoner. Dr Philip och jag fick lurarna, och rösterna hördes tunt och bräckligt som ur det förflutna.

Det är Ted Morton som talar.

Tjänare Ted, länge sen jag hörde från dig.

Jag har haft desto färskare underrättelser från dig.

På det viset.

Bill, är du ensam?

Ja, jag sitter i mitt arbetsrum och funderar på en sak.

Det finns väl ingen möjlighet att någon lyssnar på samtalet?

Vad säger du Ted! Är du rädd för sånt? Vet du inte att landet är i krig? Är du inte en lojal medborgare?

Å jo, tack som frågar.

Ser du jag ska vara fullt uppriktig mot dig. Ditt fall har varit uppe i uttagningsnämnden på nytt. Jag sa att det helt enkelt inte gick för sig att stoppa in dig i uniformen, att du gjorde ett ovärderligt jobb på Herald, var en garant för ett sunt politiskt liv i vår stora stad. Jag gjorde vad jag kunde men det är ännu inget definitivt. Jag förstår att det står att det står att det står att det

— Jävla manick, sa Ted och petade på diktafonen. Jag är inte van vid den här modellen. Att få mig insydd i armén, det vore en enkel match för honom.

— Det är ju löjligt, sa Patricia. Du med dina placerade inälvor.

Dr Philip satt och lyssnade eftertänksamt som om den avstängda diktafonen överbragte ett privat budskap till honom. Ted mixtrade med apparaten och kom på hur han skulle föra tillbaka stiftet: det klickade till i lurarna och eboniten susade:

är ännu inget definitivt. Jag förstår att du ringer för att höra hur det ligger till med saken i dag.

Jag hade inte hört ett ljud om det. Du vet mycket väl att jag ringer av ett annat skäl.

Du vet hur främmande jag är för alla slags krumbukter.

Ja som en boaorm. Slingerbulten: det är inte din andra natur utan din enda. Säg nu för fan vad du vill ha sagt. Du begriper väl att när jag håller på med en sån här historia kan jag inte ta hänsyn till dina halvkvädna visor.

Ted: jag säger att det kan bli svårt att hålla dig utanför armén. De behöver folk som kan sköta propaganda, de som alla vi andra.

Blabb. Är du också inblandad i Bremers affärer? Inte jag.

Vem då?

Hör nu på vad jag säger, Ted: jag vet inte vad du talar om. Jag vet bara att jag vill dig väl.

Lägg av det där jävla snacket.

Ted.

Du kan skicka ut mig i armén hur mycket du vill. Det trevligaste jag vet är att sparka generaler på smalbenen. Men Herald lägger aldrig upp en sån här historia på hyllan. Den här saken ska vi tjäna femtitusen ex i veckan extra på. Vad inbillar du dig att du spelar för roll jämfört med femtitusen ex. För mig blir det en snygg gratifikation. Det är ett argument som du begriper: pengar! Pengar, din förbannade mutkolv. Hur mycket erbjuder du om jag slänger historien på hyllan.

Ingen kommer att erbjuda dig någonting, utom det skydd som uniformen innebär. Du har ingen föreställning om hur väl du behöver den immuniteten.

Det är en farlig karl.

Vem är en farlig karl?

Var inte barnslig.

Har du andra goda råd att ge mig?

Ta vara på dina flickbekanta, Ted. Och håll dig på trottoaren. Det är hälsan för en fotgängare. Du är född fotgängare.

All right, vi ses i infanteriet.

Och tänk på valet. En skandal nu före valet. Du är en klok karl.

Du är en hyena. Jag ska flå dig och spika upp skinet över hela första sidan.

— Här tog rullen slut, sa Ted. Det var några repliker till men inte nånting av intresse.

— Nu förstår jag dina pappväggar, sa jag.

— Dumjävel, sa Ted. Säg allt det där i telefon.

— Eller också en mycket klok man med detaljerad kännedom om hur hans gärningar verkar, sa dr Philip. Det är, enligt min mening, mycket svårt att veta vilket. Dr Philip såg forskande på Ted, sedan på mig. Hur gick det till, miss West, när ni fick rum hos mr Bremer?

— Jag ringde på bara, och sa som Ted hade sagt,

att vakten nere i hallen hade menat att det kunde finnas något rum ledigt.

— Och han visade icke ett ögonblick tvekan?

— Han tittade förstås grundligt på mig; sedan var det klart.

— Jag är benägen att tro att en dumhet är begången, sa dr Philip. Får vi höra en gång till vad som sades om mr Mortons dambekanta.

Ted flyttade tillbaka armen på diktafonen en bit. Vi lyssnade och hörde åter, otydligt och blecktunt, vad rösterna sa, Teds gäll och hastig, den andra långsam och rund:

är en farlig karl?

Var inte barnslig.

Har du andra goda råd att ge mig?

Ta vara på dina flickbekanta, Ted. Och håll dig på trottoaren. Det är hälsan för fotgängare. Du är född fotgängare.

All right, vi

— Förlåt min stora indiskretion, sa dr Philip, men finns det andra flickbekanta?

— Patricia, sa Ted. Jag ska låta hämta dina grejor hos Bremer. Jag tror inte att någon av oss ska gå dit.

— Nej men snälla Ted.

— Miss West, sa dr Philip. Ni gör mig en tjänst.

— Vafan gör ni där inne? *Lås upp!*

En otålig överkropp stod inramad i glasfönstret. Ted slog upp dörren.

— För fan jag ska ha ett samtal från Detroit special mesamma. Ut med er allihop.

— Varför kan dom inte skicka på teleprintern? sa Ted.

— *Special*, sa ynglingen. Vet du inte att det går ut på nätet den här tiden? Fan är det med dig?

Vi gick ut och satte oss kring Teds bord. Nu var ännu färre lampor tända; tyst; från teleprintrummet kom emellanåt en salva fyrkantiga järnhagel hårt smattrände.

— Som jag ser den här saken är den enkel, sa Ted. Mr Bremer har tumskrubarna på någon politiskt inflytelserik man, och det är snart val. Men hur ska vi komma åt saken. Indicier i mängd men ingen riktig hållhake.

— Utom diktafonrullen, sa dr Philip. Även dess värde kan naturligen debatteras. Dock. Och hela tiden, medan jag grubblat över dessa ting, har jag ofta tänkt: om sådana män som denne supponerade ville ändå söka intima vänner bland likasinnade på samhällets höjder, i stället för att falla för ungt slödder med fager svärta under ögonen, huru mycket vore då icke vunnet för den civila förvaltningen.

— Tycker ni fortfarande att Amerika är en oskuldens boning? frågade jag.

— I många avseenden ja, sa dr Philip. Han log: Mr Morton exempelvis gör ett ganska starkt intryck av renhet, och miss West, självfallet: står över om-dömen.

— Än jag då?

— Mr Taylor har i sitt väsen en passivitet som berövar frågan dess relevans, sa dr Philip. Var detta ohövligt eller endast tydligt?

— Inte så tydligt men säkert ohövligt och säkert oamerikanskt, sa jag.

— Dr Philip tycker du är så överksam så det kan kvitta vad du drivs av för uppsåt, sa Ted. Henry hör gärna på sådant. Han är så anfräkt av Europa att han har blivit immun.

— Lustigt, sa dr Philip.

— Men för att återgå till bevismaterialet, sa Ted. Först och främst diktafonrullen, den har vi. Vafan säger jag! Var i helvete la jag rullen?

Han rusade ut i mottagningsrummet och vi hörde hur han skrek:

— Var la du rullen som jag hade i diktafonen?

— Käften! sa ynglingen med luren för örat.

— *Var, la, du, rullen?*

— Rullen, sa han och höll handen för mikrofo-

nen. Den slipa jag av, jag såg inte till nån annan. Var det viktigt? Var vänlig och repetera de tre sista raderna sa han in i luren, ta fem för säkerhets skull. Han lyssnade och la handen över mikrofonen. Gå nu ut för helvete och stäng dörrn efter dig.

— All right, sa Ted i en inandning.

— Stor skada, sa dr Philip. Vi måste genast sätta oss och söka, gemensamt, rekonstruera samtalet.

Vi gick hem till mig och det tog en lång kväll: vi trängdes kring mitt skrivbord och runt omkring oss var rummet mörkt. Vi kände allesammans hur skuggorna hotade oss i ryggen, men ingen ville medge det.

Vi fick till stånd ett ganska bra referat av samtalet, men ingen kunde komma med något hållbart förslag om hur det skulle utnyttjas.

Under min collegetid träffade jag en gång en yngling som hade gått igenom en kurs i skapande litteratur. Där hade de studerat O. Henry, Ring Lardner och Somerset Maugham, och de hade en professor som tjänade sextusen dollars om året på att skriva noveller för veckopressen. De visste hur en tilldragelse ska återberättas och hade till och med fått lära sig att åskådliggöra detta grafiskt: det liknade en vasstandad inflationskurva som till en början stiger så nått men sedan börjar accelerera, blir allt brantare och slår i taket med en överraskande hård smäll.

När jag sitter och tänker tillbaka på de här sommarveckorna i Chicago 1944, finner jag att min berättelse, grafiskt återgiven, snarare påminner om en försäljningskurva för Superb Motors, den sort som jag har gjort så många av att jag kan rita den i sömnen, men som alltid fångslar försäljningschefer. En sådan kurva liknar en fridfull kålmask som med bägge ändarna vilande på bladet står och

skjuter rygg mot sommarhimlen, och den betecknar, från vänster till höger: först det inledande stadiet med provorderna, så den stigande populariteten, därpå den amerikanska leklustens höga och solbelysta sommarplatå, senare inskränkt produktion och trögare utförsäljning av inneliggande lager, slutligen den totala och avplanande glömskan. I min berättelse är vi nu ett gott stycke bortom zenit, även ett stycke bortom höstdagjämningen.

Det gick en vecka efter vår kvällsvisit på Chicago Herald; inga större händelser var att notera.

Patricias tillhörigheter utflyttades med ett minimum av friktioner — Bremer ringde mig och frågade mig om hon fanns kvar på sin arbetsplats, jag svarade att hon oväntat hade blivit flyttad till vårt Detroitkontor, och han hoppades att hon där inte skulle bli betungad med så många krävande extra-uppdrag. Hans ton var mycket juste.

Dr Philip lunkade omkring mellan sina barer och frågade, drack öl och behandlades med allt smalare marginal av hövlighet.

Patricia fick semester, reste till Mackinac Island och umgicks med förmöget folk.

Ted satte i gång med en generalinventering bland sina bekanta i polisen och bland de yrkestjallare

han under årens lopp fått kontakt med; det senare tog tid, ty herrarna var svåra att anträffa.

En eftermiddag blev han inkallad till chefen på tidningen, en man som han tidigare bara bytt några ord med; mr MacLeod brukade aldrig visa sig ute på redaktionen. Han var en lång och kraftig karl med gula tänder, svartbågade glasögon och boston-accent; vid Harvard hade han umgåtts med Roosevelt och var new deal-man, mindre av övertygelse än av lojalitet mot ungdomsvännens framgång. Vid valen i Illinois spelade han bakom kulisserna en viktig roll: den som MacLeod inte trodde på hade inte stora chanser att nomineras till någon post inom den demokratiska apparaten i Illinois.

MacLeod var vänlig och saklig. Han bad Ted ta plats, vilket var en ära (MacLeods tendenser till militärt umgängessätt antogs ha ett samband med att Roosevelt en tid var biträdande minister i marin-departementet). Han förklarade att Ted var en god reporter men inte tillräckligt god. Vore han det skulle han ha fattat på vilket sätt en total klarläggning av Bremeraffären skulle återverka på senator Mores ställning; detta i sin tur skulle ha inflytande på presidentvalet i höst; om Ted envisades kunde Amerikas hela krigsansträngning sålunda påverkas och kriget kanske förlängas med en viss tid. Chicago

Herald hade visserligen ända sedan sitt grundande burit partibeteckningen "oberoende"; men Ted kände mr MacLeods sympatier för Rooseveltts demokratiska omdaningsprogram, och han hade nu fattat beslutet att, trots sina betänkligheter inför en fjärde period, med all kraft stödja presidenten i den förestående kampanjen. Under sådana förhållanden kunde han inte tillåta att den mest kände senatoren inom tidningens spridningsområde utsattes för en attack som äventyrade hans ställning. Tala med senatoren, han är i kväll i sin bostad. Sätt er in i läget och dess konsekvenser, och om ni inser det berättigade i mitt resonemang ska vi vid nästa styrelsesammanträde ta upp frågan om löneförhöjning åt er. Skulle ni å andra sidan mena att jag har felbedömt situationen, frånträder ni ofördröjligen er befattning. Tre månaders lön utan tjänstgöringskyldighet. Svar i morgon.

"Ni talar som en av era egna ledande artiklar, sir", hade Ted svarat.

"Jag ser inget skäl varför jag inte skulle göra det; de citeras över hela landet. Men denna kommer icke att citeras", log han med sina stora gula tänder.

"Är det en order?"

"Om ni stannar vid tidningen är det inte en order utan snarare en anmärkning byggd på ömsesidigt

förtroende och kamratskap. Lämna ni er befattning kan jag inte ge er några order. Frågan var överflödig. God middag.”

— Vad tycker du? sa Ted när han hade berättat historien för mig. Ska jag ringa till More?

— Vad kan du förlora på det?

— Vad kan dr Philip förlora på det?

Vi tog en taxi hem till Ted; på vägen från baren stack han upp på redaktionen och hämtade i mottagningen en lufttrycksmikrofon för mitt bruk.

Senator More var inte svår att känna igen. Ända sedan radions barndom hade hans varma förbindlighet, hans talangfulla allitterationer, hans djupa och trösterika tongångar ingivit fattigt folk falska förhoppningar och lugnat de förmögnas farhågor. Jag hade hört och sett honom många gånger; dels var han svår att undvika, dels befann sig hans vackra romerska huvud — som på ett så rogivande sätt tycktes täckt av ett lager nyfallen snö eller bevuxet med vitt fjunigt brompulver — alltid ungefär lika långt till vänster om den politiska mittpunkten som det passade mig själv att vara. More var i sextiårsåldern och hade för tio år sedan förlorat sin hustru vid en bilolycka; den saknad och ensamhet han därefter kände utvecklade sig snabbt

till Amerikas ryktbaraste och mest framgångsrika, och hans övergivenhet kunde konkurrera med Roosevelts barnförlamning som den mest inflytelserika personliga faktorn i landets politiska liv.

Nu satt jag med extramikrofonen för örat och lyssnade.

— Jag är ledsen att behöva besvara senatoren så här oförhappandes. Mitt namn är Morton.

— Ja?

— Ted Morton i Chicago Herald. Jag har träffat senatoren på åtskilliga presskonferenser fast senatoren inte kommer ihåg det.

— Visst visst visst, ni är den svarthårige unge mannen som brukar fråga om jag tar mutor.

— Det har jag väl aldrig...

— Jo jo jo, i mitt yrke utvecklar man ett känsligt sinne för insinuationer — men också ett gott omdöme när det gäller att sortera ut bagatellerna och lägga dem på hyllan. Vad kan jag stå till tjänst med i dag, profetior eller dementier?

Senator More lät höra det mjuka kacklande som i radio brukade intonera hans goda anekdoter; men i min extramikrofon lät det knastrigt och ovanligt lite hjärtligt.

— Jaa, sa Ted, helst skulle jag vilja höra det senare.

— På det lokala, statliga eller federala planet?

— På det personliga, sa Ted. I vanliga fall brukar jag inte tycka att det är otrevligt med frågor som sätter folk på det hala, men den här gången...

— Genera er inte, sa senator More och allt det insmickrande hade försvunnit ur hans röst. Genera er inte: jag gör det inte.

— Jag har sysslat med en fastighetsman som heter Bremer, sa Ted. Känner senatorn honom?

— Väl.

— Om det skulle bli klart att han har haft egendomliga historier för sig, skulle det beröra er?

— I hög grad.

— I hur hög grad?

— Det får inte hända, sa senator More. Jag ska berätta en sak för er, och jag förstår att ni har vittnen på er sida av tråden. Det är utmärkt: då förstår ni att jag menar vad jag säger. Den mannen som ni talar om har många unga vänner. För en tid sedan blev två av dem besvärande. När man sysslar med politik i Amerika, mr Morton, kan det inte undvikas att man blir nedstänkt.

— Ni tillkallade polisen, och jag föreställer mig att de hade gjort ett försök med utpressning. På vilka grunder kan jag också tänka mig. Vad hände med de båda pojkarna.

— Med dem, sa senator More. Med dem? Söker ni sällskap, unge man? sa han och skrattade åter, oberört föreföll det mig.

— Nej, men jag vill ha svar på frågan.

— På min rekommendation, sa senatoren, skickades de på ett dårhus för observation. De förtjänade inte bättre. När jag senast hörde talas om dem bekräftades min förmodan, att det tar mycket lång tid innan man kommer på det klara med deras fall. Det min unge vän, var mycket nära ögat, och om det kan lyckas en gång till med kolleger till de här ungdomarna, det är tvivel underkastat. Men jag är å andra sidan alldeles förvissad om att det skulle lyckas med er om så behövdes. Ser ni för en man i min ställning är det inte så mycket man har att välja på. Den som kämpar med företrädarna för onda ting, han *blir* nedstänkt, det är en grundläggande sats i amerikansk politik. Motståndarna har så stora stövlar, förstår ni. Riktiga träskstövlar av den sorten som vi använde i min barndom när vi var ute och jagade i Minnesotas träskmarker. Gråa hösthimlar, flygande moln och stora träskstövlar; det var en ljuvlig tid. Och när man kom hem — röken som doftade från de stora lövhögarna som brändes på gårdsplanerna. En ljuvlig och bekymmerslös tid.

— Menar senatorn verkligen allvar med det här?

— Unge man, det är numera svårt för mig att veta var allvaret slutar och undanflykterna börjar. Det ska ni få se. Och var försiktig så får ni leva.

— Menar ni att de båda ynglingarna skickades på sinnessjukhus?

— Jag menar unge vän att om ni inte ser er för så kan ni bli utarbetad och uppskärrad. Det kan gå samma väg för er.

— Var senatorn förberedd på att jag skulle ringa?

— Gamla senatorer är förberedda på det mesta, det ska ni komma ihåg. Och apropå det, att vara förberedd, så kan jag berätta vad jag svarade min kollega från Ohio i senaten en gång i vintras.

— Ja, tack, sa Ted, jag tror jag har fått annat att tänka på.

— Det kan så vara, sa senator More. Påminn mig om saken nästa gång vi träffas.

— Kanhända, sa Ted.

Han la på luren och vi satt och såg på varann.

— Det ska bli intressant att höra hur dr Philip formulerar saken när han ska yttra sig om det här, sa Ted. Tror du gubben är klok? Vilken ton, mitt emellan allting. Gråa hösthimlar, flygande moln

och stora träskråttor. Gud i himlen, det blir större revor i pappfasaderna än jag hade tänkt mig.

Telefonen ringde. Ted svarade, och vinkade åt mig att lyssna. Det var samma varma, välmodulerade röst, tränad vid oräkneliga radioutsändningar, ett mekaniskt hjälpmedel, sammansatt av kondensatorer, vacuumrör och isoleringsmaterial.

— Jag glömde en sak — när det gäller en äldre man med många järn i elden må det väl vara honom förlåtet? Eller rättare sagt: jag glömde två saker. Det ena. Vill ni inte veta namnet på det sjukhus dit de båda ynglingarna fördes?

— Det kan jag själv ta reda på.

— Jag undrar det. Det blir nog inte så lätt. De finns emellertid på St. Hieronymus Hospital, men av naturliga skäl inte på den rättspsykiatriska avdelningen. Relativt obekvämt, som ni vet lämnar den amerikanska sinnessjukvården en del övrigt att önska, fast det är min varma förhoppning att vi efter kriget ska kunna genomföra stora reformer.

— Visst visst, sa Ted.

— Ja visst, sa senatorn. Det andra är att jag tror att er österrikiske vän skulle fara väl av att byta vistelseort. På senare tid har han uppfört sig mycket underligt; och han är inte längre i sina bästa år. Ja, min vän, det var det jag hade på hjärtat, och det

gläder mig att ni var hemma i er bostad så att jag genast kunde framföra det.

— Mycket vänligt av senatorn att göra sig besvär.

— Ingalunda ingalunda. Humanitära frågor har alltid legat mig varmt om hjärtat, i synnerhet när mina privata intressen också har tangerats, sa senatorn och skrattade.

Det var just den sortens kvickhet som han brukade riva ner de starkaste applåderna med, en sanning som man skrattar åt för att övertyga sig själv om att den bara är ett skämt.

Nu efteråt minns jag alla dessa röster mycket tydligt, men de har ändå ett slags karaktär av tunna pappmembran, och vad som finns bakom av ångest, självförakt, frestelse och fall, road ondska och samvetsfrågor, det är en mörk och stor verklighet som jag mera anar än förstår, än känner med. Jag vet att det finns där, att det är så. Till en viss grad kan jag sätta mig in i vad det är för sorts oro som ligger bakom senator Mores skenbara labila säkerhet, bakom hans på en gång exhibitionistiska och beslövande pajaskonster. Till en viss grad kan jag också sätta mig in i en sådan figur som Bremer och begripa att det jovialiska och levnadsglada hos mannen inte bara är en skyddande mask utan att det också är natur, kanske en natur som har övermakten när han inte har fått mer än tillräckligt med sprit i sig. Ganska bra kan jag förstå den militäriske tidningschefen som tänker såsom en upplagens och det politiska lägets taktiker när han talar med andra men i ensamheten kanhända funderar över hur

många relativt oskyldiga stackars människor som skulle få ljuset på sig om en sådan historia som den här rullades upp i sin helhet. Det jag kan förstå helt och hållet är Ted, och därför har jag efter de här händelserna ett slags antipati mot honom, i varje fall en bristande åstundan att vara i hans sällskap: när han beslöt sig för att lägga ner sina forskningar, följde han förståndighetens väg på exakt samma sätt som jag själv skulle ha gjort — och vem har någonsin prisat sig själv därför att han handlat förståndigt (utom en eller annan skräckslagen politisk medlöpare i det kaotiska Europa)?

Ja, sådant kan jag förstå, mycket väl eller till en viss grad. Men vad jag inte riktigt kan förstå är mörkret bakom scendekorationerna. Efter att ha åhört och bevittnat det som jag här har berättat om, hände det mig ofta när jag var ute på en sen vandring bland till hälften övergivna gator att jag på samma sätt som Ted fylldes av fruktan för att staden plötsligt skulle demaskeras och ett ansikte märkt och besmittat, sårigt och överdraget av en gyttjehinna skulle avslöja sig som det sanna; men ingenting inom mig förmådde uppfatta detta ansikte som *mitt*, och därför har allt detta förblivit en verklighet som jag bara emellanåt förmår ana.

Jag hör till dem som har fått tryggheten såsom arvedel. Den liknar penningpungen i sagan: det finns alltid ett mynt kvar, och i de utarmades, utmättas och utstöttas epok känns det fattigt och försmädligt. Det händer ibland att man med triumferande fingrar tycker sig konstatera att påsen är tom och jaget lyckligen insolvent, men innan man följande morgon hinner enrollera sig i det Phi Beta Kappa som heter de förtvivlades union, märker man snopet att en slant ändå gömde sig kvar i påsens ena hörn.

Min far är en hygglig man av föga märkvärdighet, och jag hade det bra som barn. Det är från honom det kommer, och honom litar jag på; därför tyckte jag det var bäst om han kunde ta hand om dr Philip tills vidare. Pappa bor kvar i State Fountain. Det är en liten stad på 6 000 invånare, med ungefär hundraårig bebyggelse och ett gammalt svenskt kapell som är Historiska föreningens ögonsten. Stationen ser ut som överallt i Nordstaterna: två långa cementperronger, två spår mellan dem, ett brunt stationshus med jordnötsskal på det blanka stengolvet, planteringar utanför och en stor rundel av trän som uppfartsvägen är ordnad kring, och parkeringsplats längs efter perrongen, en lång rad stationsvagnar och Chevroletkupéer uppställda med

nosen mot cementväggen. Vi har en huvudgata som heter State Fountain Street, och ett trevligt bostadsområde med mjukt ringlande betongvägar, stora grönskande tomter och snygga tvåvåningshus, flera i riktig New England-stil med vita, vackert proportionerade ytor, gröna fönsterluckor och gröna knutar. När jag kommer tillbaka till State Fountain och går in och sätter mig i Westermans drugstore och beställer en coffee ice-cream soda och sitter där och pratar en stund, har jag känslan av att vara bekant med alla människor i stan, spädbarnen inräknade, som ligger och sover i sina barnvagnar på skuggsidan av gatan utanför Wesseens 5 & 10 (rosiga av återskenet från Westermans klarröda glasfasad där solen ligger på); att ingen kan uppträda på ett sätt som inte är mig välbekant, och att ingenting har hänt mig sedan jag var pojke. Det är det här som är Amerika, säger jag mig; och jag säger till Westerman:

— Det är du som är Amerika.

— Visst, säger Westerman, och du har gått och blivit lite tokig i den stora stan, men kom tillbaka hit ska du få se. Hillister ska öppna en ny modern bio i nästa kvarter.

— Det far dina affärer inte illa av.

— Går i skatten, säger Westerman. Gosse när

jag tänker på japsarna. Det tar tid det. Marys syster har en pojke som är där ute på öarna, och vad han berättar. Det blir till att sveda ut dem en och en. De där europeerna, det säger jag ingenting om, för där är som det alltid har varit. Ser du, som jag tänker mig saken, så har vi ett visst ansvar där i Europa. Är det inte där vi kommer ifrån, hela survivalen? Kan inte låta dem hålla på och slå ihjäl varann till sista man. Men det låter väl annorlunda i Chicago, förstår jag.

— Jag tror du har förbannat rätt.

— Ja, det är trevligt att ha dig tillbaka igen, säger Westerman, och jag tror att han menar det och tycker bra om honom.

— Ja, jag ska knalla hemåt nu och överraska farsgubben, säger jag.

— Med den tunga väskan mitt på heta dagen?

— Det är ingen fara.

— Ställ väskan här ska jag säga till Pete att han tar stationsvagnen och kör hem den åt dig så snart han blir ledig.

— OK, det var hyggligt.

Det känns skönt att vara hemma igen där man kan ta emot en tjänst och ge en tjänst och det är alldeles omöjligt att göra något nummer av det.

Hemma på verandan sitter pappa i skuggan och

läser State Fountain Examiner & Observer; det är tidningsdag i dag.

— Håh! säger han och låtsas vara van vid att jag kommer så här oförhappandes men kan ändå aldrig riktigt vänja sig vid det. Kom upp i skuggan, lymmel, säger han.

Han har ett bleknat halmtak till hår och stor potatisnäsa och är stolt över att man säger han är lik Carl Sandburg. (Lincolnbiografin har blivit hans favoritläsning men jag tror aldrig han har kommit igenom den stora likparaden på slutet.)

Efter middagen, när jag har kommit med mitt förslag, säger han:

— Ja-ah: du vet ju att inte är jag den som håller med German Bund och sådant folk, det är bara helt enkelt så att jag har inte haft nånting att göra med dem, och lika gärna låter jag bli i fortsättningen.

— Men det är en hygglig karl, som du. Det är synd om honom. Han är ensam och han är förföljd. Han går inte säker i Chicago.

— Jo jo, har du hört talas om att en vanlig hygglig människa har blivit förföljd på det sättet?

— Ja, sa jag, det har jag hört talas om. Jag vet att det händer.

— Inte åtminstone i State Fountain, sa pappa.

— Vad hette han den där svenske predikanten som var här för hundra år sen — hur var det med honom då?

— Han var svensk, sa pappa. Det är en annan sak.

— Nu ska du inte göra dig omöjlig utan var sån som du är. Ta hand om honom. Det är en bildad och trevlig man.

— Vad ska man tala med honom om då? Och vad äter han för mat? Är det sant att de inte äter fläsk nån av dem? En riktig skinkstek vill jag ha åtminstone en gång i veckan.

— Han äter vad som helst, sa jag.

— Talar han engelska?

— Med lite brytning men inte svårt att förstå.

— Jaa, sa pappa, det blir den första juden i State Fountain efter Ethelsteins, och ska jag säga vad jag tycker så var det ett riktigt raskfolk. Sälja gamla kläder i State Fountain, jag har aldrig hört så dumt.

— Det är bra, sa jag. Varan får behållas på prov i sex dar, och om den inte är till belåtenhet så får du skicka tillbaka den, fraktfritt.

— Fattas bara annat. Dricker han en grogg?

— Mycket försiktigt.

— Det passar mig bra det. Du super för mycket

du. Men det är väl bäst att du får en grogg så att du inte far ifrån mig i kväll.

Dr Philip blev hemmastadd i State Fountain fortare än jag hade väntat. Pappa skaffade honom arbete på Ferns advokatbyrå, och efter ett par veckor hade de klart för sig vilken kapacitet de hade förvärvat och gamle Fern satte ut Philips namn i den annons som han varje måndag hade i Examiner & Observer. Han började ge språklektioner och bli bekant med åtskilliga familjer i stan; och så småningom fick han också vanan att stanna och prata om vädret med Tommy som på mornarna alltid stod i hörnet av State Fountain och Cross och höll ett öga på trafiken på landsbygden.

— Gosse, doktor Philip han kan tala om vädret långt och invecklat och baklänges som den värsta vetenskapsman, berättade Tommy för mig. Ibland när han har gått står jag och skrattar för mig själv — enligt min mening, utsikterna för en varm dag är mer än medelgoda, ja, jag säger då det. Men en mycket pålitlig karl, om du vill höra min mening, Ted. Han är *omtyckt* i State Fountain.

Tommy var en auktoritet på detta för småstaden väsentliga område; och vad pappa berättade för mig gick i samma riktning.

— Du vet hur det är i State Fountain: antingen hör man dit, eller också är man alldeles utanför.

— Ja, jag vet det: antingen ska de ha reda på allting om en eller också vill de inte veta av en. Det har sina sidor.

— För den som ställer till saker och ting som folk inte ska veta, sa pappa.

För pappas egen del var det avgörande förhållandet att nazisterna hade tagit livet av dr Philips gamla mamma i Österrike. Pappa hade aldrig tidigare kommit i kontakt med någon människa som befunnit sig ens i sådana händelsers periferi, och jag tror heller inte att det någonsin förut bött någon människa med dylika erfarenheter i State Fountain. I pappas ögon hade det hela tiden varit någonting av den vandrande juden över doktor Philip, men från att från början ha framstått såsom enbart en kroknäst och blek man som på något oklart men rättvist sätt var dömd att kуска omkring med sina synder i en gammal nött unicabox, förvandlades han till en sorts representant för det kollektiva europeiska lidandet som inte alldeles olik en finare sorts predikant med doktorsgrad i plågor hade anlänt hit till State Fountain för att med lågmäld undergivenhet illustrera människolivets dystra möjligheter — sådana de kunde te sig på andra håll i

världen men inte i State Fountain. I början skämdes pappa för att ha dr Philip i huset — men han fann sig i det för han visste att han aldrig skulle kunna reda sig mot mina spefulla observationer om han vägrade att ta emot honom. Senare blev det, och för övrigt ganska snart, en heder för honom att hysa främlingen, ungefär som om han var en aktad föreläsare, en som ansågs för spröd och ovärldslig för att inlogeras på George Washington Hotel. Till det hedersamma bidrog också i sin mån att dr Philip sedan han hade fått arbete i State Fountain visade sig vara en ekonomiskt skötsam man som öppnade checkräkning och handskades med den lika sorgfälligt som någon infödd amerikan.

Jag började känna mig lugn för dr Philip och för väl av det — jag hade en hemlig känsla av att ha tagit bättre vara på honom än Ted hade gjort. Det enda som bekymrade mig något var att han inte helt kunde hålla sig borta från Chicago. Då och då tog han tåget dit en eftermiddag och var borta en dag eller två. Själv berättade han det inte för mig, och sökte aldrig upp mig när han var i stan; och det var det som oroade mig. Jag förstod att han ville hålla mig utanför det hela — jag hade heller inte hört någonting av Bremer sedan han ringde och frågade om Patricia fanns på vårt kontor —

och alltså borde det finnas någonting särskilt som han ville hålla mig utanför. Jag fick aldrig veta vad han hade kommit på spåren, och jag ville inte ringa till Ted och fråga om han visste något; nu sedan jag hade börjat bli så belåten med min förmåga att ordna för dr Philip hade jag antagligen inte kunnat avhålla mig från att fråga honom hur mycket han hade fått i löneförhöjning för att svika sin sak. En kväll ringde jag hem till Patricia för att höra om hon möjligen hade kontakt med det hela, men i växeln i det hyreshus där hon bodde svarade man att hon hade flyttat från Chicago — hon hade numera anställning vid World-Telegram i New York och väntades inte komma tillbaka. Det var en nyhet. Jag satt och funderade över den, fram och tillbaka; jag hade alltid tyckt bra om Patricia. Och sedan gjorde jag inga vidare efterforskningar rörande dr Philips Chicagoresor.

Så är det bara det sista som ska berättas. Jag kom hem en lördag förmiddag för att hälsa på pappa över weekenden. Det var en bit in på hösten, och på vägen från stationen gick jag och tänkte på senator Mores löjliga men verkliga utbrott om hösten i Minnesota, den gången han talade med Ted (jag har redan sagt att rösterna från den här tiden

stannade mycket tydligt i mitt minne). Molnen for grå och trasiga ut över slätten, lövhögarna glödde och vinden slet i rökslingorna, och på vår gårdsplan stod den stora blodlönnen och glödde i solen som en oxiderande kopparsmälta.

— Var har du dr Philip? frågade jag pappa sedan vi hade bekantat oss.

— I Chicago som vanligt, sa pappa. Tur att det inte är längre, annars skulle han bli utfattig på alla resorna.

— Vet du nånting om vad han gör där?

— Var och en har rätt till sina hemligheter, sa pappa.

— Inte i State Fountain.

— Ja, vad vet du unga pojken, sa pappa.

— Jag tror du håller på att byta skinn, sa jag.

— Nej, men ibland vränger man ut och in på det gamla. För mig är det bäst att passa på innan det blir för sent.

— Du börjar tycka bra om dr Philip, sa jag.

— Betalar hyran, går tyst i trapporna och avskyr rostat vete till frukost: ingen konst att tycka om en sån karl, sa pappa.

— Håh! härmade jag honom.

Dr Philip var inte tillbaka till kvällsmaten, men

när jag stod uppe i mitt fönster och tittade ut över gårdsplanen i skymningen, och såg på skuggorna som låg tunga under träden, blekt upplysta av ljuset från vardagsrummet som kom ut genom fönstren, då såg jag hans magra lite krokiga figur svänga in genom grinden. Han gick raskt, och när han kom närmare, bultade jag på fönstret för att hälsa på honom men han såg mig tydligen inte, jag hade inte tänt i rummet. Jag hörde honom komma uppför trappan med ovanligt brådiskande och märkbara steg, och jag gick ut och gläntade på dörren för att hälsa på honom. Han stannade och såg på mig, men i stället för att hälsa skakade han avvärande på huvudet och försvann in i sitt rum. Han som annars alltid gjorde intryck av att se så grundligt på en — nu tyckte jag knappt att han märkte mig.

Jag hörde honom där inne: stöka med någonting, som om det var bråttom. Jag hörde honom komma ut igen, och jag ville inte störa honom utan gick fram till fönstret igen. När jag såg honom komma ut på trappan och börja gå ner mot grinden, beslut-samt, bultade jag på fönstret. Jag såg honom stanna där nere, tveksamt, och jag försökte få upp fönstret för att tala med honom; men när det inte gick skyndade jag ut och sprang nerför trappan.

Han hade tydligen stått och väntat där nere en

stund, för nu hade han inte hunnit längre än till grinden.

— Doktor Philip! ropade jag på honom.

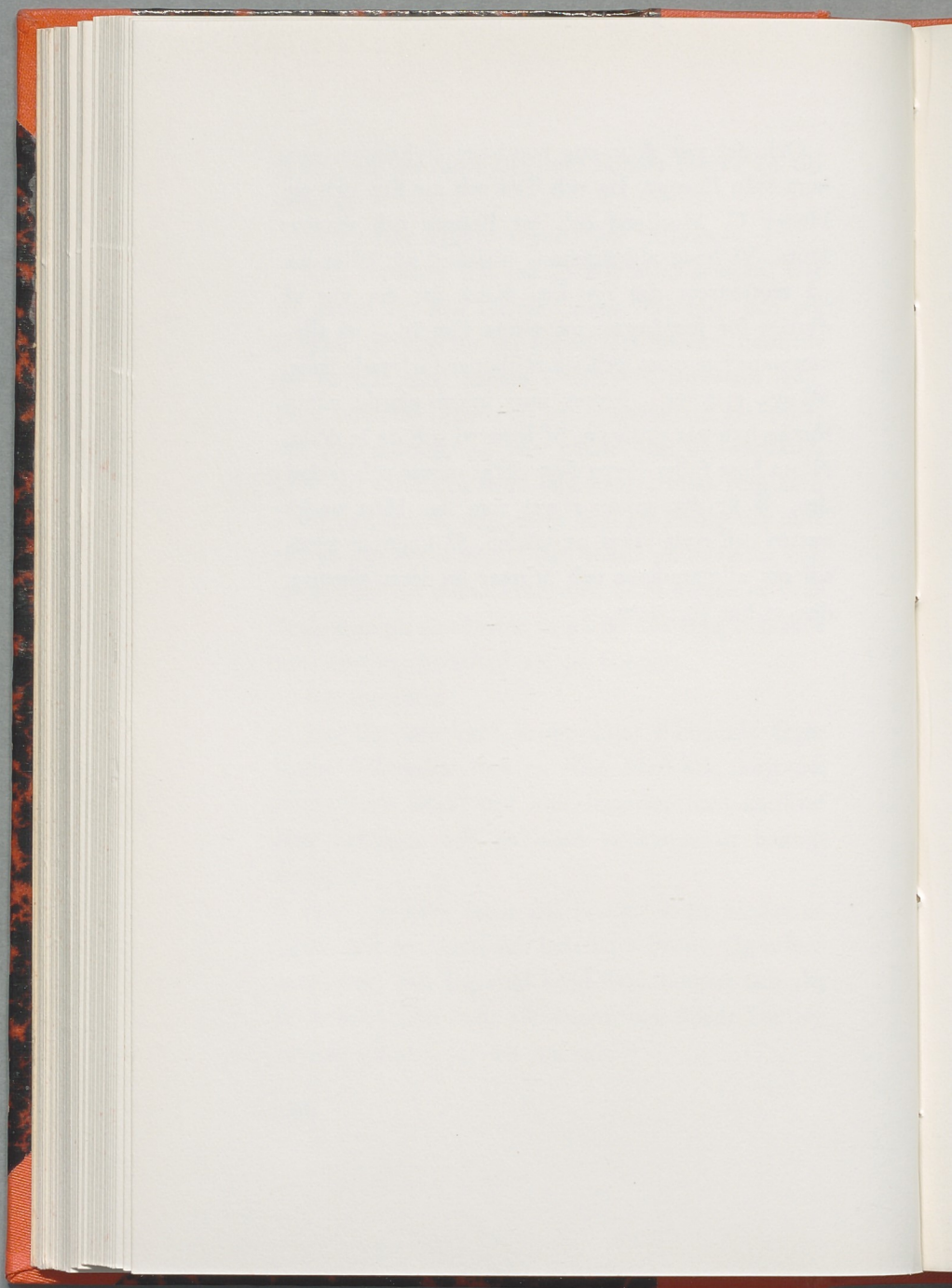
Han fortsatte och jag sprang efter honom. Ute på gatan var han retsamt långt före mig, och jag började springa för att hinna fatt honom, besluten att få tala med honom innan han försvann igen. Han fortsatte i rask takt och framme vid gathörnet vek han plötsligt av över gatan. Just då, andfådd, blev jag varse den stora låga svarta bilen som kom i hög fart bakom mig, förbi mig. Dr Philip var mitt ute på den breda gatan, han vände på huvudet, och sprang för att hinna över, men bilen gjorde en tvär beslutsam gir åt vänster, in på fel körbana, och sköt som en tung projektil ner på honom.

Jag stannade.

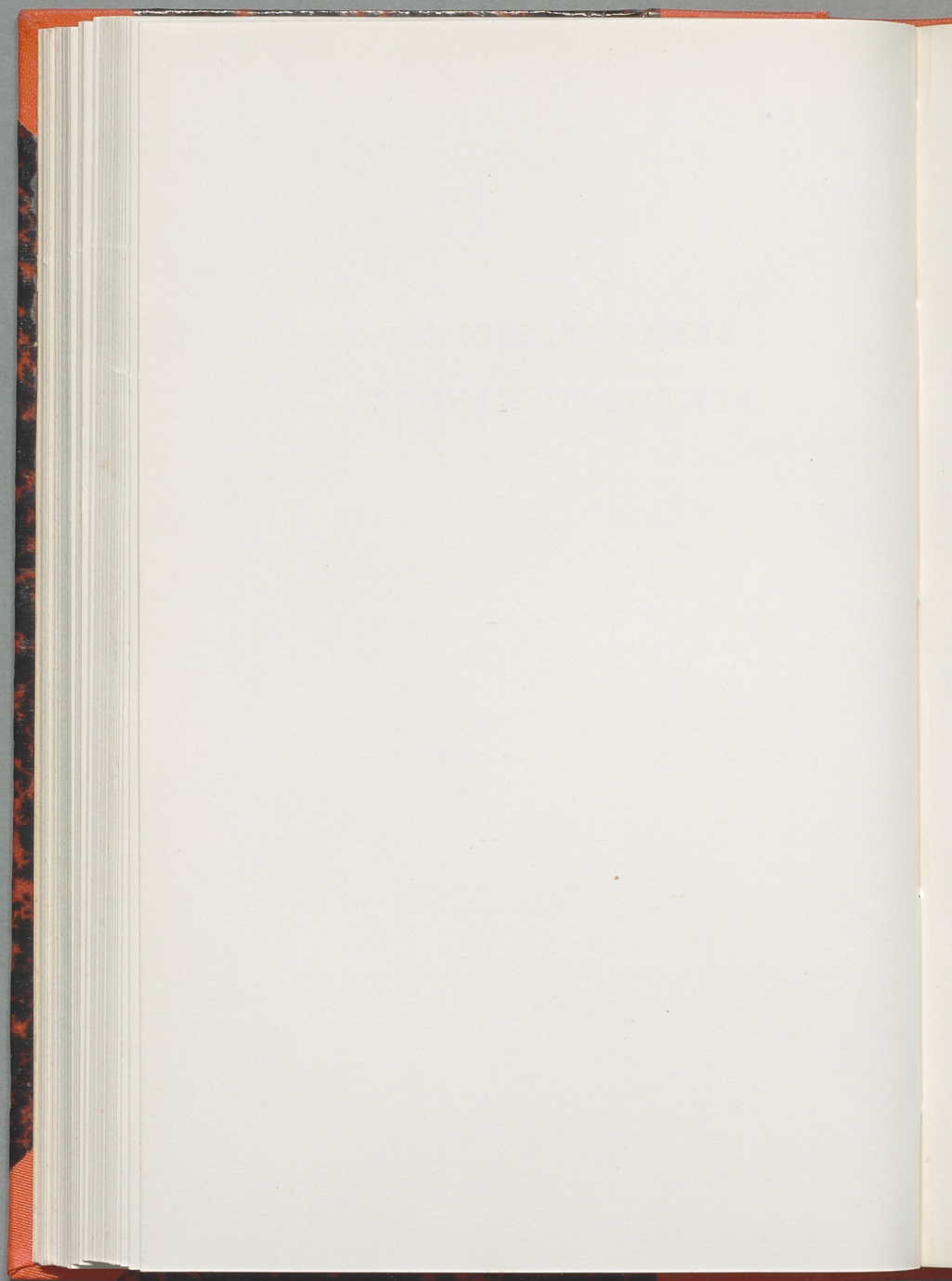
Jag såg hur hans kropp kom slängande fram under bakhjulen som en lång klädsäck, kastades några varv bakåt och blev liggande med ansiktet mot betongen och en hand stickande ut bakom kroppen.

När jag kom fram till honom rann blodet ur näsan och ena ögat, och hela hans kropp såg urledvriden ut, och jag stod böjd över honom och såg efter bilen som hade försvunnit och hörde hur jag ropade på min far att komma.

Och det var så vi tog hand om flyktingen som kom från Europa, jag och Ted och mr Erp och mr Henry C. MacLeod och mr Bremer och senator More. Vi hade allesammans förstånd att hålla oss på trottoaren, där mr Erp visste att det var så nyttigt för fotgängare att vistas. Det är så vi allesammans har gjort, och sex millioner förlorade livet. Många gick ut i kriget men ingen gjorde något förrän han var tvungen. Så lever vi och de är döda. Nästa höst faller löven över deras minne och täcker det; då är det en ny storm som har blåst under natten och rivit löven av träden. Så kommer turen till oss allesammans och bringar en sorts rättvisa, den vi har förtjänat.

BERÄTTELSEN OM
BERTHOLD WINGER

DET HETA SOMMARDISET över städerna: det är det man har svårast att vänja sig vid när man kommer flyttande hit till östkusten. På mornarna är det blekgrått och silvrigt men ändå tungt, och fram emot tolvtiden har det av solen på en gång upplösts och intensifierats så att skimret över gatorna lyser in bakom ögongloberna och hettar över hjässan. Några timmar senare ligger det som blymoln över gatorna, tydligt urskiljbara i avenyernas långa perspektiv. Innan arbetet för dagen är slut har det trängt in i hela kroppen och avsatt sig i bakhuvudet och knäna, och medan man står i tunnelbanan på väg hem, och försöker hålla sig i närheten av ett öppet fönster så att man ska få så mycket av draget på sig som möjligt, känner man hur tunga kläderna är av dis och svett; det dryper utför ljumskarna och rinner ner efter låren och bildar sotmörka skuggor på flanellbyxorna. Man längtar efter att komma hem och få av sig plaggen och stå under duschen; men det hjälper inte. Kläderna är av men fukten

sitter kvar innanför dem som en varm nersölad badhandduk kring kroppen; den är borta bara medan vattnet spolar över huden, och den sveps omkring en igen redan innan man har hunnit stiga ur badkaret. Sedan kommer kvällarna och mörkret blir luddigt, blir sammetsvarmt av diset som man inte längre kan se. Då är det svårt att gå hem och lägga sig; man vandrar från bar till bar och letar efter människor och drycker som kan ge svalka men får bara kyla i den hand som håller om de imdrypande glasen.

Så är det med sommarn från Boston ner till Washington, men ändå trivs jag fast jag har vuxit upp i trakter där sommarn är sommar, het och torr, och regn är regn, långvarigt så att det tränger ner, och snö är snö — det som kommer rykande likt propellerdrivna slädar över Michigansjön, det *är* snö.

I New York om sommarn glömmar man sig bara mellan fyra och sex på morgonen. Sen ljusnar det, och man ser att diset är kvar och att solen inte orkar tränga igenom det. Lakanet under kroppen är veckigt av svett och fukt, och när man går fram till fönstret och gläntar på jalousin, ligger det nere på gatan som stora svarta kvällsvidunder av väta på asfalten. Man vet inte om vattenbilen har varit

där och sjosat rent, eller om det har regnat lite, eller om fukten bara har lagt sig ner och slappnat som ett ballonghölje. Efter den korta sömnen känner man att diset sticker i näsan och luktar tvättstuga, tunnelbana eller svagt kamfer.

En sådan morgon stod Lindie utanför den höga trägrinden till min gårdsplan och ringde på klockan, och dagen som sedan följde, den gav åt hela sommaren en ton av grå febrighet, svepte in den i ett dis av förlust och förebråelse. Jag måste berätta om den.

Jag träffade Lindie genom Bert, och honom kom jag i kontakt med i Washington under kriget. Jag var frikallad av två skäl, dels på grund av en gammal fotskada, dels därför att jag var anställd vid ett företag som tillverkade flygmotorer. Vi har vårt huvudkontor i Chicago och fabriker på ett par ställen i Illinois; själv hade jag nyligen blivit placerad på östkusten som publicity manager och lobbyist till husbehov. Som sådan hade jag mitt huvudkvarter i Washington, och första gången jag träffade Bert var på ett cocktailparty där.

Den här tillställningen var på hotell Mayflower — ett par tre hundra människor av den där internationella blandningen som under världskrigets

första år plötsligt övergick från svart-vitt till färgbild men sedan åter har förlorat lite av sin technicolora bjärthet. Jag var ny i gamet och visste inte hur lite som fordrades av en i såna här sammanhang — bara att man skulle tala ur skägget om man hellre ville ha bourbon och soda än rye och ginger ale — och jag satt i ett av smårummen och väntade på, för det trodde jag hörde till, att någon av värdarna skulle säga ett vänligt ord till mig innan jag avtågade. I fönsternischen bredvid mig satt en ensam brittisk journalist som hade fått uppleva att folk fann hans accent omanlig. Han föraktade Amerika och mig därför att han inte blev bjuden på skotsk visky, men han hade varit med om blitzen i London och jag var svarslös. Jag blev lite trött på honom men tyckte ändå inte att jag bara kunde lämna honom och armbåga mig ut genom bankettsalen; och så kom det en uppassare som jag fick en ny bourbon av. Det var i den vevan som jag fick syn på Bert.

Det här hände strax efter den stora schismen i handelsdepartementet, när biträdande handelsministern hade likviderats med tillhjälp av rykten om homosexuella utsävningar, och Bert hade under de gångna dagarna figurerat i tidningarna som huvudopponent mot likvidationsmetoden, fast han

inte dolde att han ansåg den avskedade ministern vara en klåpare. Det var den nobelt gammalliberale handelsministern själv, som med behärskade och säkra statsmannahänder hade konstgödslat ryktesfloran, och en eftermiddag påstods det med bestämdhet i Washington att Bert genom sina obesløjade meningsyttringar hade spelat bort sin ställning som chef för finansdepartementets europeiska byrå. Man visste att han hade varit uppkallad till Vita huset, där han säkerligen hade fått lyssna till Roosevelts kåseri om vad krigsåren krävde av inbördes lojalitet bland de federala tjänstemännen — vid denna tid en av hans bäst inövade improvisationer, ett mönster av kvickhet och ledigt, broderligt allvar. Men vid presskonferensen i Vita huset följande dag, när Morning News rättframme korrespondent (som genom sin tillförlitliga enfald åtnjöt presidentens särskilda förtroende) hade frågat Roosevelt vad han tyckte om Bert Wingers uttalanden, hade presidenten svarat med en motfråga: om man antog att sådana argument hade använts vid en interdepartemental uppgörelse — vilket presidenten för sin del inte hade anledning att förmoda, eftersom han inte hade hört någonting om det — vore det då inte förenligt med amerikanska demokratiska principer att opponera mot dem; och även

om man utgick från att dylika tillhyggen alls inte hade förekommit, vittnade det inte om rättsinnad mottaglighet att reagera mot blotta misstanken? Bert hade alltså klarat sig, och vid en presskonferens någon vecka senare meddelade presidenten, med en road glimt i ögat, att en specialkommission för handläggningen av europeiska ekonomiska frågor hade inrättats och att till dess chef hade utsetts mr Berthold Winger, som skulle bibehålla sin ställning i finansdepartementet men, medgav presidenten, uppenbarligen också skulle komma att få ett påtagligt inflytande inom handelsdepartementet.

Under den här tiden hade man ofta sett Berts ansikte i tidningarna, och han var inte heller svår att känna igen. Han hade bred panna, en kraftig, vänsterbenad kalufs, köttig näsa men tunna läppar och en ful, knölig enveten haka. Hela ansiktet präglades av en burdus intellektualitet av ovanligt slag. Han var av blandat skandinaviskt och spanskt ursprung, med det stänk av judiskt påbrå som hade sin högkonjunktur i Washington just vid denna tid. När jag nu fick syn på honom, blev jag förvånad över att hans grova kroppshydda verkade så rörlig; när man såg honom i halvfigur på porträtten vän-

tade man sig att han skulle vara mera buddhalik i kroppen.

Bert kom långsamt seglande genom rummets krabba sjö av cocktailgäster. Han hade lätt slag-sida, men det välbyggda skrovet kastade obesvärat ifrån sig sjöarna, och han lämnade efter sig ett virvlande och sorlande kölvatten av skämtsamma angripare som hade försatts ur spel med alltför självmedvetna och alltför väsentliga repliker.

Han girade upp mot engelsmannen som talade med mig och drejade bi mellan honom och uppas-saren som stod i vår närhet.

— Jag hör att ni har avancerat till ekonomisk korrespondent. Det var vackert, sa han medan han med den tränade memorandumläsarens blick valde mellan groggarna på brickan. Jag är Bert Winger, nickade han till mig. Tillhör gentlemannen ert närmaste umgänge?

— Tvärt om.

— Under sådana omständigheter bör ni stanna och lyssna, sa Bert.

Det gjorde jag, först förtjust över att se en person som hade irriterat mig bli så grundligt tilltvålad, sedan med stigande obehag inför Bert Wingers sätt att utnyttja sin ställning och sin intellektuella överlägsenhet. Situationen var tydligen den att den eng-

elske journalisten i sin tidning hade sagt sig veta att kriget inom handelsdepartementet betydde katastrof också för Bert Winger och att han skulle retirera till sin ekonomiska professur i Los Angeles, om han inte blev inkallad i armén; och nu levererade Bert en serie kåserande och insinuanta uttalanden, som inte behövde betyda något och inte var grova, men kunde tänkas innebära att reportern i framtiden skulle få svårt att locka fram nyheter om den ekonomiska europaplaneringen i Washington.

Bert själv var överlägset road av sina fulländade tvetydigheter och skrattade medlidsamt; och efter en stund hade engelsmannens arsenal, genom explosioner innanför murarna, reducerats till obehärskade omdömen om "er amerikaner". Ytterligare ett par personer slöt sig till gruppen sedan de på avstånd hade försäkrat sig om att Berts sarkasmer riktade sig mot ett avgränsat mål och att ingenting för ögonblicket tydde på att spridningsvinkeln skulle vidgas; och publiktillströmningen uppmunttrade Bert att övergå till ett besvarande av de nationella invektiven. Han hade en tid gästföreläst i amerikansk ekonomisk historia vid Cambridge, och på grundvalen av sina starka psykoanalytiska intressen extemporerade han ett kåseri om internationernas vänskapsförhållanden såsom grundlägg-

gande brittiskt beteendemönster, och han kom så småningom till den slutsatsen att britererna som stridskamrater i sitt förhållande till amerikanerna alltigenom reagerade som den kvinnligt färgade parten i ett manligt homosexuellt förhållande. Det var uppenbart att Bert hade druckit en hel del, men hans uppträdande var ousäktligt, och mig berörde det särskilt pinsamt därför att han upprepade gånger sökte försäkra sig om att jag var ett aktivt deltagande vittne till offerslakten. Till slut kunde jag inte hålla mig längre utan började förebrå honom att han, som nyligen så bestämt hade opponerat sig mot att argument av den här typen användes som tillhyggen i det offentliga livet, inte generade sig för att vinna billiga framgångar med deras hjälp.

Han stirrade förvånat på mig, och jag kände det som om jag hade hejdat Jack Dempsey på gatan och utan anledning slagit honom på käften; men sedan for ett brett, charmerande, ganska rooseveltskt leende över ansiktet och han sa:

— Det behövs inte mycket eftertanke för att inse att ni har rätt. Ni begriper hur illa jag har burit mig åt, och jag ber faktiskt om ursäkt.

— Den ursäkten bör ni inte i första rummet rikta till mig, sa jag och kände mig med förvånande

grace balansera på den översta stegpinnen — också jag hade fått i mig en del.

— I första rummet går den till pressens gentleman, det är riktigt, sa Bert och nickade men utan att titta åt engelsmannens håll. Kom nu, sa han. Vi två ger oss i väg; vi har bägge gjort oss förtjänta av ett mål mat.

Vi åt middag tillsammans en trappa upp på Eustaces, i det gröna rummet där kackerlackorna så ivrigt springer omkring på sågspångsgolvet och där stekarna doftar med så fyllig inpyrdhet. På Eustaces fanns vid den här tiden en god kalifornisk Cabernet. Bert drack en hel butelj och trivdes så bra med den att han också trivdes med mig. Han beskrev med närgången malice sina upplevelser under de senaste veckorna, och jag lyssnade både fascinerat och besviket, gapande som en barnunge som får se marionetteatern från andra sidan ridån.

Efter den dagen träffades vi ofta på tu man hand, och när jag efteråt funderar över orsaken till att vi kom så nära varann, föreställer jag mig att fantasimänniskan inom honom i mig fann en lagom tung förankring av sunt förnuft; men viktigare var det nog att han dolde några osäkra punkter, några lakuner och svårigheter, som han kunde visa för mig utan att de reducerade min beundran för hans

intelligens, hans klarsynta bravur. För min egen del låg det enkelt till. Jag hade alltid trivts i sällskap med äldre personer som jag tyckte mig kunna lära någonting av och vilkas uppskattning av de hyggliga egenskaper jag själv kunde ha alltid fyllde mig med angenäm förvåning. Vid den här tiden var jag bortåt trettio år och reagerade ännu som en lycklig yngling från ett hem där fadersauktoriteten hade varit mild och lätt (och jag hade ännu inte upptäckt att en så lycklig konstellation hade en avigsida, den att försvåra umgänget med yngre människor som verkligen kände sig som upprorsmän).

Så småningom kom jag till klarhet om att jag hade sett Bert i en nyckelsituation när jag första gången träffade honom på Mayflower.

Bert hade utomordentligt stora kunskaper, särskilt om Europa som han förstod bättre än någon som jag har varit närmare bekant med. Han övertygade mig om att vi aldrig kunde fatta den senare europeiska utvecklingen om vi inte upphörde att betrakta européerna såsom en kull oansvariga, inbördes grälsjuka syskon, som med avsiktlig vrånghet hade undvikit att utnyttja de lärdomar franska revolutionens mögenhetsexamen borde ha bibragt dem. För oss ter sig ju alla européer som bröder,

något olika till utseendet men allesammans bärande på samma släktdrag och samma i ett gemensamt hem förvärvade sätt att uppträda och värdera. Bert lärde mig att förstå, att olikheterna mellan Europas folk går djupare än mellan de amerikanska delstaterna, ja till och med djupare än mellan Norden och Södern. Det är ju — om jag får säga några ord om denna viktiga sak — en så enkel insikt som har fattats i många amerikanska ståndpunktstaganden ända sedan USA med Wilson började föra en aktiv europeisk politik; men för Bert utgjorde den det grundläggande postulatet. Han förmådde betrakta européerna som någonting annat än vanartiga och intill blodsutgjutelse neurotiska barn, och det skänkte åt hans praktiskt politiska förslag en grundval av sund soliditet som många av hans i och för sig mera karaktärs- och principfasta kollegers saknade. Att Bert trots sitt opåkallade ingripande i den stora schismen inom handelsdepartementet hade överlevt som politisk faktor berodde framför allt på att Roosevelt på sin intuitiva väg begrep att Berts huvudsynpunkt var den riktiga och att den måste omfattas av så många som möjligt av den amerikanska utrikespolitikens män, om USA med framgång skulle kunna spela den roll som från och med andra världskriget var oundviklig.

Berts ställning var sålunda i grund och botten stark; och han var också medveten om att ha rätt. Det egendomliga med honom var att han trots dessa utgångspunkter aldrig riktigt kunde falla till ro. Han kände sig alltid stå på högkant, han kände sig alltid sårbar och hade alltid ett behov av att genom våldsamma riposter bevisa att han var osårbar. Han öppnade visserligen aldrig en kraftmätning i onödan och skaffade sig aldrig överflödiga fiender i första fasen av en strid; men de motståndare han fick, ansträngde han sig över hövan att torpedera, och sedan han hade besegrat dem kunde han inte låta dem ligga i fred. När han kom i närheten av en slagen konkurrent, gjorde han en omväg för att få tillfälle att peta på honom med täpetsen och med ett leende erinra honom om hans förödmjukande position. Jag är övertygad om att Berts motståndare i Washington i de flesta fall led förtjänta nederlag, men är lika förvissad om att ingen segrare är berättigad att avkräva motståndaren postuma medgivanden att hans sak var ohållbar från början.

— Är det nödvändigt för dig med såna där demonstrationer? frågade jag. Du verkar obehaglig och överlägsen.

— Jag är överlägsen. Det är det som är obehagligt.

— Varför kan du inte glömma dina motståndare?

— Vet du inte att alla människor känner oförrätter mycket starkare än framgångar? sa han. Alla andra är precis likadana som jag, men de har inte modet att visa det. Det är en inverterad stolthet som många har dött av. Bra likt inåtväxta tånaglar men farligare.

— Du tror väl inte att du på den punkten verkligen är lik majoriteten? sa jag.

— Jag är villig att erkänna att det kan finnas människor som aldrig har behövt gå med för trånga skor, sa han. Om det beror på kloka föräldrar eller små fötter vet man inte. Mina extremiteters historia kan jag inte berätta, för jag har ingen överblick över den. Jag misstänker att den är lång.

Det gör också jag, men jag känner faktiskt inte till den. Han nämnde aldrig sina uppväxtår, men jag anar att de var fyllda av slitningar; och att han kanske ansåg dem vara naturliga och oundvikliga gör dem inte mindre svåra. Jag är övertygad om att det i grund och botten måste vara sådana konflikter som gav honom möjlighet att med sådan konkretion föreställa sig det kaotiska Europa med

dess ständiga revolter mot sjukligt auktoritativa fäder. Vi i Amerika, som sällan behöver detronisera fadersauktoriteten i hemmet, har ju annars svårt att begripa hur européer känner det.

Berts speciella insikter i europeiska frågor hade emellertid också en annan källa. Det var Lindie.

Lindie heter Linda Simonsen.

Hon kom ursprungligen från Estland — tror jag men jag är inte säker för jag har aldrig kunnat skilja mellan de där baltiska länderna: Estland, Lettland, Litauen och Bosnien. På något sätt, fast landet inte var ockuperat, hade tyskarna fått inflytande där efter 1933. Antagligen var det någon tysk minoritet som gjorde sig bred — vi har ju många tyskar i Milwaukee där jag har vuxit upp, och jag kan ganska lätt föreställa mig det. Lindie var själv mest tyskspråkig på den tiden, och därigenom fick hon antisemitismen så nära inpå sig. Hon är halvjudinna av det där rödhåriga slaget, med smal överkänslig näsa och öppna rörliga näsvingar som vidgas och stelnar av skräck när det vedervärdiga och farliga hos en människa börjar kännas.

Lindie är danspedagog, och på våren 1934, när hon fick höra talas om möjligheter till engagemang

på en liten nattklubb i Paris, lämnade hon brådstörtat hela sin tillvaro och for. Lindie berättar att hennes land hade fått sin demokratiska frihet strax efter första världskriget. Det var en ung republik utan byråkratiska band, och man höll på att bygga upp undervisningen efter i stort sett amerikanska mönster, med modern psykologi vid universiteten, och teaterstudier och konst och dans. Lindie var som danspedagog knuten till universitetet i en stad mitt i landet, och hon trivdes bra med sitt arbete. Ändå for hon. Ingen som vet vad som sedan kom kan säga att hon gjorde orätt. Det var hennes sensibilitet som lät henne ana framtiden.

I Paris fick Lindie det inte lika bra, och jag förstår att hon en tid var på väg utför. Människor med Lindies tunna, högbryggade känslighet — de är ömtåliga som en spröd valvkonstruktion. Hos sådana som hon har mottagligheten också en starkt sensuell färg; och när man ser dem med sina stora mörka, glänsande ögon betrakta det sinnliga, och ser hur näsvingarna skälver på dem, vet man inte om det som de känner är en skygghet på gränsen till panisk avsmak eller om det är en skygghet som står lutad över randen och längtar efter att få kasta sig ut och känna hur mjukt man faller i det som är bottenlöst.

Hur hon kom ur det där vet jag inte, men när hon träffade Bert hade hon det bra igen. Det var under hans halvår i Paris efter föreläsningarna vid Cambridge. Hon följde med honom till Amerika. De är inte gifta.

En tid höll jag på att alldeles förlora mig i Lindie. Hon var så olik de amerikanska flickorna som kysser en på munnen med läppsmink emellan och vill att man ska smeka dem vördsamt mellan de torra och rena låren medan de dricker Manhattans; och när man sitter och pratar med dem på en tillställning, flyttar de sig i soffan så att vackra eggande ointressanta bröst håller på att lägga sig i ens hand. När man sitter bredvid Lindie gör hon aldrig sådana inviter. Hon är smal och liten men egendomligt högbarmad. En gång har jag sett henne naken på badstranden, och jag vet att hon verkligen har såna bröst som hon förefaller ha när hon är klädd: som om hon var en smal rak kakté, med egendomligt stora fasta blomknoppar som plötsligt slår ut direkt ur stammen. Bröstvårtorna är stora och nästan svartblå, och i kontrast mot den spensliga kroppen ger de ett intryck av nästan grov sinnlighet. Hela hennes gestalt förefaller mig uttrycka en på något sätt steril, på något sätt förvänd fruktbarhet, som för mig oupplösligt hör samman med

Europa i vår tid; den erinrar om linjer av sinnlighet och förintelse hos Picasso. När man i ett sällskap sitter bredvid Lindie och känner kontakten med hennes kvinnlighet, tycker man att det vi annars har för oss i sällskapslivet bara är ett spel: modersarvet har vi skyndsamt överlämnat i våra unga collegebrudars knän, och när vi sedan blir vuxna sitter vi där med vår lek av glättade komplimanger, blänker fingerfärdigt med korten men har inga pengar på oss att spela om. När man sitter tillsammans med Lindie kan man inte leka med ord om att hon ska öppna sig för en; tillsammans med Lindie kunde man inte tala om sådant utan att det blev verklighet, och blev det så, skulle hon släcka ljuset och ta av sig kläderna och under sig skulle man känna heta sköten överallt, över hela hennes kropp, och sjunka ihop över henne förintad av sin otillräcklighet.

En tid kände jag mig våldsamt frestad att tala med Lindie om hur jag kände det, men när hon märkte det lät hon mig förstå att hon inte ansåg mig vara en upplevelse för vars skull man riskerade något; och sedan gick jag en tid och tänkte ofta på min lojalitet gentemot Bert. Det lyckades mig att på ett tillfredsställande sätt få trofastheten materialiserad. Därefter hände det saker och ting som

på ett naturligare sätt än dessa otillräcklighets- och samvetsseansers tvingade mig att försöka se med hans ögon.

Roosevelts död innebar stora förändringar för både Bert och mig. Kort efteråt började ju den stora utflyttningen av intellektuella från Washington, och de första som satte sig på tåget till New York var de intellektuella judarna, vilkas trivsel i huvudstaden hade en kort historia bakom sig. Bert hade sina bästa bundsförvanter bland dem; men personer av den typ som han hade föga tålamod med blev utan undantag kvar, och de fick förstärkningar — Missouriligan kom inflyttande från sina boklösa ödemarker, och hotellrummen fylldes av rödbrusiga herrar som tillbragte nätterna med att spela poker i skjortärmarna och dagarna med att uttala förutfattade meningar i ekonomiska frågor. De förstod att Amerika måste förbli militärt starkare än Ryssland, men vad Bert visste om Europa ville de inte höra talas om, och innan Marshallplanen hade hunnit slå igenom var han besegrad och utdriven ur staden. Bert hade många gånger varit en oädel segrare, och nu gjordes de gamla räkningarna upp. Bert störtades, lemlästades och begrovs, och i en veckas tid höll man till på gravplatsen, fäktade med fickflaskorna, skralade visan om de långhåriga

professorernas praktiska oduglighet och stampade ihop jorden med grovbottnade farmarkängor. Harry teg och betraktade folknöjet, och det blänkte livligt ur glasögonen. Bert stannade i Washington så länge oväsendet pågick, syntes ofta ute och söp sig dagligen till en välstadgad oberördhet. När han blev utan pengar reste han till New York och tog in på ett hotell. Där lät han sig sjunka ner i en cistern av bakrus, ångest och stillestånd.

Jag sökte upp honom emellanåt och bjöd till att hålla honom sällskap. Det föll sig lätt för mig: jag hade tjänat lika mycket på systemskiftet i Washington som Bert hade förlorat på det. Min firma var ett nytt och spänstigt företag som förstod vad som rörde sig i tiden, och där insåg man genast att det skulle bli större svängrum för en god lobbyist i huvudstaden efter Roosevelts bortgång, och jag fick ett så rikligt expenskonto att jag inte hann bjuda kongressmän och administrativa pampar på alla de drinkar som det skulle ha räckt till. Samtidigt utvidgades New York-kontoret, och jag började regelbundet ambuleras mellan de båda städerna och hyrde ett litet möblerat hus i Greenwich Village.

Jag hade nytta av vulgariseringen och Bert förlorade på den; när jag mediterade över det, fann jag att det var alldeles i sin ordning. Ett banaliserat

klimat var tydligen min livsluft, medan hans finare mekanism, som krävde större syrehalt och högre temperatur, och under gynnsamma omständigheter kunde göra ett ojämförligt mycket högre varvtal än min, beckade sig och blev obrukbar när den kom i sämre atmosfär. Medan det gick bra för Bert brukade han citera det där som någon av européerna säger om att gudarna överöser sina älsklingar med sådant som de verkligen önskar sig. Det är så. Somliga har djärvheten att önska sig framgång, och över dem håller gudarna framgångar med välvilliga händer. Andra har djärvheten att önska sig djärvhet, och även över dem sår gudarna möjligheter till drömmens förverkligande. Den ena sorten blomstrar och den andra flyger ihjäl sig, och ho vet vem som väcker det största välbehaget hos de styrande. Det är naturligtvis doften av förtvivlan som de tycker om: viltsmaken. Den ena sorten frodas, jämför sig med den andra och förtvivlar i lyckliga fall; ur den pyr förtvivlan som en tunn blå slinga. Den andra sorten tänker bara på sig själv och seglar i triumferande spiraler intill störtningssögonblicket; då slår förtvivlan upp svart och stark. Det är inte gott att veta vilkendera herrarna finner störst behag i.

Min inställning till Bert rymde naturligtvis både

beundran och avund, men sedan han hade avslutat sin ikariska resa smälte båda känslorna ihop till en. När kören i ett antikt drama har sett protagonisten storma fram som en slåttermän genom andras liv för att slutligen snava över sitt eget lieskaft och ligga där uppsprättad och snart överhöljd av det växande gräset, tycker man att kommentarerna handlar om beundran, förundran och skräck, men vad rösterna egentligen vill uttrycka är tacksamhet över att någon har vågat förverkliga ett människöde. Så var det nog innerst inne också med mig, och när jag kom upp till Bert på hans halvsjabbiga hotellrum vid 43:dje gatan, vadade genom tidningarna som han hade slängt omkring på golvet och såg hans bleka utsupna ansikte med de tunga dragen som när han låg på rygg med nacken inkörd i kudden föreföll utflytande och nerhängande från näsan ner mot öronen och den veckiga haklinjen, var han för mig egentligen en furstlig person som hans fiender med ödets tillstånd har drivit på flykten och förjagat till tystnadens grotta. Den stora handen hade kramat om honom hårt: svett dropparna silade utför bröstet på honom.

— Det var en helvetes hetta att vara ihållande, sa han. Jag minns inte någonting liknande på flera

år. Det är verkligen skönt att man aldrig behöver springa omkring mer.

— Ja, det är ganska mattsamt ute.

— Ta av dig kläderna och duscha, sa han. Men lås dörren medan du klär av dig för det ränner flickor här. Baletten från Latin Quarter bor i samma våning.

— Hur känns det för dig?

— Jag kan inte få det ur kroppen. Jag har försökt med allting men när grapefruktsaften rinner ur porerna på mig stinker det bara av fylla och misslyckande. Han skrattade. Jag har en uppsättning teorier om saken och de är riktiga allesammans men det hjälper inte att veta.

Medan han talade slet jag i den fastklibbande skjortan för att få den över skulderbladen.

— Hela den där förbannade psykologiska skiten som varenda collegepojke har fått lära sig här i landet, det är åt helvete alltihop. Jag vill inte höra talas om det. Födelse-traumat, och pappatraumat, och mammatraumat! Vad fan ska det tjäna till. Livet ställer till ett helvete för en. Det är förklaring nog.

— Är du säker?

— Säker! Det är en av teorierna. Jag har buntvis: jag uppfann en metod att införskaffa dem

en gros redan när jag låg vid Harvard. Vill du höra en annan: Jesus vart korsfäst därför att han hade sårat folk genom sin överlägsna förträfflighet. Gå och duscha nu, men ställ mina tofflor utanför dörrn så att du inte blir kolsvart om fötterna när du kommer ut!

Jag gick över den smutsgråa mattan som kändes varm och jordig under tårna. Vad som oroade mig var inte hans slappa drag och lökbleka oljiga hud utan det ungdomliga i hans upprivenhet; han måtte ha fått skal för tidigt, och när det ramlade av var kärnan ännu inte mogen! Gossen från Nasaret. Vattnet spolade ljumt över mig, sedan kallt, ritschande och snittande över huden; så lät jag det strila ljumt igen, välla mjukt över skinnet, och tänkte på den ambivalens som måste finnas i den syn en sån som jag har på en sån som honom: nedlåtenhet mot det som inte är lika praktiskt och undvikande som mitt sätt att handlägga tillvaron, och samtidigt vördnad för det stora spelet, för dristigheten på havet, för självfallenheten i de stora salarna. När jag vred av duschen slog ångan i badrummet in mot huden igen.

Han låg med ögonen slutna nu, och cigarrettröken gled gråblå upp efter fingrarna.

— Det står inte ett skit om mig i tidningarna i

dag, sa han. Jag vet inte vad jag ska hitta på för att komma in i tidningen igen? Vet du?

— Vore det inte lika bra om du finge semester från det ett tag?

— Vad fan menar du med det? sa han. Det är det som håller kroppen ung och spänstig. Man får suga emot med magmusklerna. Det är bättre än svensk massage. Han drog med tummen i kalsongernas gummiband, och det smaskade tillbaka tjockt. Jag har ett helt museum av planer på att komma in i tidningen igen, men det är bara en som hjälper.

— Kan du inte skriva den där boken om europeisk politik nu när du har tid ett tag?

— Den ska recenseras, barn, sa han. Det finns inte en anmälare som vågar riskera sitt anseende på att säga ett gott ord om mig.

— Bert, sa jag. Jag är alldeles med på att du har rätt att tycka synd om dig själv, men den där sortens självmedlidande den är för banal för att passa dig. Ta bara en enda, och det finns många andra: Lucie McKinley. Det finns ingen som hon beundrar lika mycket som dig. Tänk dig vad hon skulle skriva om hon fick hela systemet Berthold Winger på trehundrafemtio sidor.

— När hon blir entusiastisk yr spotten om munnen på henne så man hör inte vad hon säger.

Jag stod och tittade med olust på min fuktiga skjorta.

— Får jag skicka ut en av hotellpojarna och köpa en ren? frågade jag.

— Har du pengar?

— Det tror jag.

— Då har du gott om pengar. Den som inte har det, han vet. Ta upp lite bourbon samtidigt, två dubbla.

— Jag tror inte jag vill ha just nu, det är för tidigt på dan.

— Jag garanterar att det kommer någon som vill ha.

Efter duschen kändes gabardinbyxorna ganska torra mot huden. Portiern lovade i telefonen att skicka upp vad jag ville ha. Bert stod vid fönstret, med ryggen mot rummets oreda. Tvärrandad av jalusin lyste en solgrå, ljusstark fasad in i rummets sotiga etsning; och medan jag satt på stolen och väntade tyckte jag mig känna hur kolstofet, som ständigt silade in genom fönsterspringan, lagrade sin feta hinna över rummet, täppte till porerna och betsade Bert med överksamhet. I mitt sällskap hade han aldrig förut varit tystlåten — nu såg jag en lerlik tyngd över hans orörliga gestalt vid fönstret, och själv smittades jag av hans förlamning. Jag

visste att jag hade varit ett slags nysilverspegel som med blank beundran hade återkastat hans egna drag; men nu hade spegelytan plötsligt angripits av det förändrade klimatet, hade spruckit och flagnat av, och under den låg min egen matta, livlösa metall. Genom att se på mig själv och märka att det var så, fick jag för mig att hans nederlag var på något sätt definitivt. Jag kunde mycket väl tänka mig att han skulle göra en ny karriär; men hans sinne skulle ha förlorat sin elasticitet lika ohjälpligt som en bortglömd gummilivrem som man hittar och försöker använda på nytt.

När jag nu tänker tillbaka på den där dagen är jag kanske inte riktigt säker på hur mycket jag visste med bestämdhet, men jag vet att det var då som han för mig passerade från en belysning till en annan. Dessförinnan hade det stått ett slags ljus av seger över Bert och alla smådrag hade eklärerats av det och kastat sin skugga från honom; men sedan stod han i det mörka hotellrummets belysning, i en kub av gråhet där ljuset föll in genom fönster, dörrar och ventiler så att föremålen samlade skuggor mot honom, fläckade och tyngde honom.

— Är det någonting jag kan hjälpa dig med? frågade jag och ångrade mig när han ingenting svarade.

Sedan satt jag med handen mot låret och kände hur byxtyget värmdes och fuktades där. När det knackade på dörren gick jag för att ta emot skjortan och viskyn; men det stod en rak, demonstrativt välskapad flicka i dörröppningen. Hon såg på mig och steg in utan att tveka.

— Bert är hemma, sa hon. Er har jag inte sett förut, men ni har säkert sett mig, massor av mig, i baletten på Latin Q. Vi bor här. Presentera mig, Bertie.

Det var Bobs och jag var Henry, en gammal vän till Bert, och hon nickade.

— Jag väntar på en ren skjorta, sa jag när Bert teg.

— Vad väntar du på då? sa hon till Bert.

— En bourbon.

— Henry ser riktigt trevlig ut utan skjorta men du är bättre som du är. Bobs hade skor med svarta slejfar kring vristerna som försåg hennes vältrimmade balettben med ett drag av könslighet. Moses vad det är ostädat här, sa hon.

Hon makade ihop tidningarna på golvet med sina högspetsiga klackar, och när hon böjde sig ner för att ta upp dem framträdde höften som vid en utmanande dansrörelse. Sedan slätade hon till sängöverkastet och stödde när hon gjorde det, knät mot

sängkanten så att jag såg det ena knäveckets mjukhet och följde strumpans svarta söm på det andra benet; och då vände hon på huvudet och såg på mig över axeln som en flicka av Varga, med en blinkning och ett karminrött leende. Det var ett slags mimosalik, både frodig och konstlad blomning över henne, och att hon kunde röra sig med så vårdslös intimitet i Berts rum förstummade mig alldeles, fast det i övrigt inte var en flicka av en sort som jag helt saknade erfarenhet av — hon hörde till en av sidorna i mitt yrke.

— Det är inget vidare med Bert vet du, sa hon. Han kan allting om hur vi ska bära oss åt med att föra en sund politik i Europa men han är utsparkad från Washington.

— Jag har hört talas om det, svarade jag.

— Inte för att jag begriper mycket av det där men det är väldigt intressant att höra på och Bertie är så begåvad vet du. Och jag tror att jag är bra för honom för han börjar ha mage. Du känner Bertie mycket väl du?

Bert stod vid fönstret och tittade på oss med välvillig ironi och någonting annat innanför.

— Det är inte så altruistiskt, sa han, utan Bobs tycker inte att jag ser henne riktigt. Det står hon inte ut med och därför kan hon inte låta mig vara.

— Första gången jag träffade Bertie var här utanför i korridoren, sa Bobs, och då hade han väldigt stor och tung överkropp i jämförelse med benen. Han var rolig fast han inte visste mycket om det själv, och jag hjälpte mannen utan underkropp i säng. Han är min lilla mascot. Jag har ett fotografi av honom i byxorna när jag uppträder. Jag skulle egentligen ha det i behå, för det är mera passande, men jag har alltid så liten behå på scenen att det ryms inte där.

Bobs satt på sängkanten och pratade, framåtlutad och leende åt sin förvissning om att jag såg henne riktigt.

Det ringde på dörren och hon gick och öppnade. Jag fick skjortan och betalade, och hon tog hand om brickan. Medan jag var ute i badrummet och tog på mig, hörde jag genom den stängda dörren Bobs jazzmelodiska röst. När jag kom in igen tystnade hon, och Bert satt och rullade omkring isku-berna i det tömda glaset. Jag tog adjö av dem och Bert följde mig ut genom dörren. I hotellkorridoren bad han om pengar med en självklarhet som överraskade mig därför att jag förstod att Bobs hade talat med honom om det, men som också gjorde transaktionen enkel.

Ute på Times Square slog hettan emot mig flimrande som flagor av guldblad och sot, och jag tog en taxi till the Village för att inte behöva gå ner i tunnelbanan. Läderklädseln i bilen var röd som av glödgning men svalnade under kroppen medan vi åkte, och det häftiga draget blåste av svetten från pannan, men när bilen stannade för rött ljus hade jag hettans fuktiga disktrasa mot ansiktet igen.

Hemma hade jag knappt hunnit få av mig kläderna förrän Lindie ringde. Hon var kvar i Washington och packade, så hon och jag behövde bara höra accenten för att återigen känna lockelsen av den främmande kontinentens erfarenheter. Hon talade med en mjuk, tveksam rörlighet, och i den hörde jag inte språksvårigheter utan en vana att med självklar förtvivlan underkasta sig katastroferna och ändå hålla den egendomliga fruktbarheten vid makt. Bara genom att tala med henne på avstånd fylldes jag åter av min häftiga längtan efter att få begrava mig och upplösas i hennes mörka mjukhet. Sedan hon hade ringt av förstod jag att det var Berts passivitet och hans banala väninna som hade rivit ner fördämningarna inom mig.

Det var olidligt i Washington, berättade Lindie, och om nätterna var det för varmt att sova i sängen så hon måste ta lakanet och lägga sig naken på

golvet under fönstret där det drog lite. Kände man inom sig den minsta lilla gnutta av ensamhet, sa Lindie, så fanns det inget som kunde accentuera den känslan så starkt som att behöva ligga ensam om natten på ett lakan på ett hårt golv, och till slut låg man och längtade efter att det skulle vara en Zeus i det någorlunda svala drag som kom in genom fönstret, sa Lindie. Hur var det med Bert?

— Har du inte talat med honom? sa jag motsträvt och ville inte lämna bilden av hennes nakna ensamhet.

— Jo, men ser du jag får ingenting ur honom. Han är alldeles dédoublé, och den egentliga hälften av honom är oåtkomlig. Jag är orolig för honom, Henry.

— Jag också.

— Varför det? frågade hon snubblande. Vet du någonting?

— Jag vet bara detsamma som du. Han bär sig åt som om han hade kastat sig själv på avskrädeshögen och trivdes där.

— Är han alldeles ensam? sa Lindie. När jag talar med honom låter han som om han vore alldeles ensam.

— Ja, nästan, sa jag. Det springer väl en del

folk hos honom, men ingen som betyder någonting för honom.

— Men du då?

— Du vet väl hur det är med mig. Från Berts synpunkt har jag aldrig varit någonting i och för sig.

— Kanske det, sa hon och dröjde på det.

Lindie talade aldrig osanning när det gällde sådana saker fast många hade försökt lära henne att göra det sedan hon kom till Amerika.

Sedan gick det ett par veckor och ingenting förändrades.

Lindie kom upp till New York och skaffade en liten lägenhet i the Village inte långt från där jag bodde. Jag tror inte att hon förmådde Bert att hålla till där mer än någon enstaka natt. Han flyttade mellan olika hotell och hon hörde av honom då och då, alltid onykter, alltid på väg från en bar till en annan. Mig sökte han upp när han blev utan pengar.

En förmiddag kom Lindie över och hälsade på mig. Hon betraktade mig med frånvarande förundran över det vardagliga medan jag lagade iskaffe åt henne. Jag ville inte höra på men hon måste berätta det för hon hade ingen annan att tala

med: han hade varit hos henne under natten, inte mycket berusad, och varit aktiv, hon tyckte nästan hela natten i sträck, med alldeles mekanisk intensitet, eller kanske snarare maskinell frånvaro, som först exciterade henne våldsamt men snart lämnade henne grånad och inflammerad, medveten om att han inte kunde förnya sig hos henne, att innehållet hade förflyktigats ur deras förbund.

Hon drack iskaffet och berättade in mot mitt motstånd; fina svettdroppar avsatte sig kring hennes näsvinklar och tinningar. Utan att nämna enskildheter tvang hon på mig kopior av sina minnesbilder, och jag har ännu inte kunnat frigöra mig från dem — de kommer för mig ibland om kvällarna, uppjagande och förlamande. Jag vet inte vad som var starkast hos henne: behovet av en förtrogen eller lusten att omklamra mig och fånga in mig. Hela Europas fruktansvärda förtvivlan och rättframhet fanns hos Lindie och jag visste inte vad jag skulle ta mig till med henne: inga murar av taktfullhet står emot när de kommer rusande med sina illasittande europeiska skor; och i Lindies fall var det ytterligare något, för jag kunde väl inte bli så besatt av henne om hon inte önskade det? När hon hade gått kände jag det ett ögonblick som hon bar ansvaret för Berts undergång: det var hennes

vätskor som hade trängt upp i porerna på hans amerikanska idealism och förlamat den; men sedan skämdes jag.

En afton några dagar senare bulnade den efterhängsna värmen ut i ett tungt svart åskväder. Regnet föll som klirrande stålkulor över taket på mitt lilla hus och forsade fram och tillbaka över gatorna likt dyningar över stränder. Det upphörde plötsligt, och under de ögonblick av droppande tystnad och stillestånd som dröjde kvar över staden, hörde man sorlet från rännstenarna och tunt skarpt vattenfras från en och annan bil som körde genom gatorna — tills ljuden omärkligt dränktes av den stora stadston som örat inte kan urskilja.

Det hade varit en sommardag av det där slaget när telefonen aldrig ringer och man ingenting kan uträtta därför att de beslutfattande har försvunnit till klubbarna efter Long Island Sounds stränder. Medan det regnade satt jag och läste en detektivroman, till hälften förströdd av bruset, men när det tystnade räckte boken inte till för att fångsla uppmärksamheten. Jag tänkte gå ut på en bar men tog mig en grogg i stället.

Medan jag letade i minnet efter någon bekant att ringa till, började dagdrömmarna i den varma tystnaden allt tydligare forma sig till milda fanta-

sier om ett blont friskt flickansikte och en vänlig amerikansk röst — olika Lindies; men plötsligt avbröts jag av att det ringde på klockan. Någon började slamra med den höga trägrinden ut mot gatan.

Regndropparna hängde i en blänkande frans från dörrkarmen när jag tittade ut, men ljuset från lyktorna på väggen nådde bara otydligt fram till grinden. Det var Bert, men i dunklet liknade han ett utklätt menageriväsen som stod och ryckte i spjälorna.

Han föreföll mig alldeles överklig, och av hans högmodiga och lättrorliga intelligens återstod endast högmodet. Han sa att han sökte upp mig bara för att han behövde ekonomiska förstärkningar, men att han nu hade planlagt en triumfatorisk utväg som garanterade att han inte skulle bli beroende av mig längre och inte behöva anlita källor som generade honom genom den banalitet de alltigenom representerade. Jag försökte få reda på hans planer men han skrattade åt mig och sa att det rörde sig om *en plan*; för en verklig intelligens var det inte nödvändigt att gå omkring med en mängd reservåtgärder i bakfickan. Jag förstod ingenting och jag förstod inte att detta kunde vara Bert; jag kom ihåg alla de kvällar vi hade tillbragt på tu man

hand, och hur hans starkt konturerade, trots böjelsen för ondskefulla karakteristiker vitala och robusta intelligens hade fångslat mig. Det är sant att det över hans sokratiska resonemangsmetoder fanns ett drag av aggressivitet och förakt. Han frågade i klarhetens namn men vände sig aldrig till sig själv (Vad menar jag med det) utan alltid, gäckande och självsäkert, till den han talade med. Vad menar du med det? (ingenting). Men när man lärde känna honom föreföll det som om orsaken till denna attityd först och främst låg i ett behov att fastställa den egna intelligensens påtaglighet, i ett underliggande tvivel, som i längden blev nästan rörande. Ni minns den där teckningen av Thurber där en sabelfäktare som just har huggit huvudet av sin motståndare förtjust utropar: "Touché!" Hos Bert fanns det något av samma stridsiverns oskuld. Jag tyckte om honom; och jag ville inte se honom sådan som han var den kvällen.

— Du, gamle vän, sa jag till honom. Nu tror jag du får gå, för ska jag höra på det här längre så blir jag verkligt förargad på dig, och det vill jag ogärna bli.

— All right, sa han. Att du har sagt det till mig just i dag, det kommer du aldrig att glömma. Det ska du få ångra! sa han.

Det lät så utomordentligt pojkaktigt att jag äntligen brast i skratt och kände mig befriad. Sedan gick jag med honom ut och låste grinden efter honom.

*

Det var tidigt på morgonen två dagar senare som Lindie kom och ringde på grindklockan och väckte mig.

Jag hade sovit bara några timmar och när jag vaknade av klockan trodde jag det var brevbäraren och förargade mig över att han inte använde den nyckel till grinden som han hade fått. Jag satte mig upp, svettig och olustig efter den åter fuktheta natten, och kände att spritens och barrondens hetsighet ännu satt i kroppen. Jag gläntade på jalousin och såg Lindie stå nere på den gråa fuktfläckiga gatan.

Nu kommer hon äntligen, för det igenom mig, och innanför det nymornade kände jag starkt hur jag efterträdde det utan tvekan.

— Kom ner, sa hon när hon fick se mig genom fönstret. Skynda dig. Klä dig inte.

Jag kastade på mig morgonrocken och i tofflorna sprang jag utför den trånga trappan, genom vardagsrummet och ut på gården. Hon stod utanför grinden och jag kände inte riktigt igen henne; jag

trodde det berodde på att jag aldrig förut hade sett henne slarvigt klädd.

— Det är Bert, sa hon och kom med mig in. Han har gjort sig något, tagit sömnmedel tror jag. Jag kom hem sent i går kväll och då låg han i vardagsrummet och sov. Jag gick igenom utan att tända men sen vaknade jag av att jag var orolig. Då kunde jag inte väcka honom. Minns du Allen?

Det var en läkare i Stone Springs som Bert och Lindie kände väl.

— Jag ringde till honom. Han bad mig ta pulsen och sa att han måste ut genast till sjukhuset i Stone Springs. Du måste köra honom i din bil.

— Gärna, sa jag. Jag har den stående på Houston Street.

— Skynda dig och klä dig, sa hon. Jag väntar.

— Är det någon hos Bert?

— Nej. Han märker ingenting. Det är ingen skillnad. Jag törs inte. Han andas förstår du. Så tungt. Jag kan inte höra på det.

När hon tänkte på det föreföll det som om hennes egen andedräkt hämmades av ett hårt tryck över bröstet. Hon såg inte på mig utan rakt framför sig med blanka stela ögon och vitt uppspärade näsvingar, och jag märkte hur hela hennes väsens tunna valv stod och skälvde under påfrestningen.

— Jag är klar om några minuter, sa jag och försökte låta som vanligt. Medan jag var uppe i sovrummet och klädde mig ropade hon:

— Känner du till vägen ut till Stone Springs?

— Ja, sa jag och lyssnade till ljudet av hennes lilla röst.

— Henry, ropade hon.

— Jag kommer strax.

— Jag vet inte, Henry. Kan det vara farligt?

— Jag är färdig på ögonblicket.

När jag kom ner i vardagsrummets skymning innanför de ännu nerfällda jalusierna, satt hon hopkrupen inne i sig själv och frös i den varma fuktiga morgonluften.

— Vet du att man måste förlora allting? sa hon. Vet du det? Man måste förlora allting. Allting förlorar man. Jag måste hålla på att få en sinusit. Det är det fuktiga vädret och värmen. Det är därför, sa hon och torkade sig över ansiktet med baksidan av handen. Jag gråter inte. Jag *vet* att man förlorar allting. Jag har gråtit nog över det. Inbilla dig inte att jag gråter.

— Kom nu, sa jag. Jag är färdig. Du kan väl gå med mig till bilen så slipper du sitta här och vänta ensam.

— Jag tänkte först att man skulle kunna ringa

efter ambulansen, sa hon när vi var ute på gatan. Men sedan tyckte jag att jag inte kunde göra det. Vi har så nyss flyttat in och ingen känner oss närmare, och jag vet nog att husvärden vet att jag är immigrant. Jag vet att man måste undvika. Det var likadant förut. Man måste undvika att väcka uppseende. Man måste vara som alla de andra. Jag kommer ihåg vad jag har fått lära. Jag vet att man måste vara som de andra. Därför ville jag inte ringa efter ambulansen. Allting här hos er är så hårt och högljutt och jag har hört ambulanserna i New York. Jag vet vilket slammer de kommer körande med framför sig. Det gick inte för sig. Därför måste du komma med din bil.

— Det blir nog bra ska du se, sa jag. Jag ville ta hennes arm eller hålla henne om livet, men visste att om jag rörde vid henne skulle jag inte göra det bara för att trösta henne; inte ens nu, som hon talade nu och såg ut nu.

Det var en kort bit att köra. Jag bromsade in mjukt och ljudlöst; hon släppte taget om min axel och öppnade ögonen. De bodde två trappor upp, två smala branta trappor och tre mörka korridorer, som Z.

Han låg på sängen i byxor och skjorta. Mellan byxbenen var mörka fläckar av urin. Stortårna var

horniga och livlösa och ansiktet grått. Han andades, långsamt och med möda som en metronom inställd på den lägsta hastigheten.

— Bert, sa jag och tog honom i handen. Den var mjuk och egendomligt torr, och det kändes som om det låg ett tjockt lager av kroppsvätska mellan musklerna och huden.

Lindie stod bredvid och såg.

— Bert, sa jag.

Han andades och hörde ingenting.

— Vi måste sätta honom upp, sa Lindie. Om vi sätter honom upp så vaknar han och kan gå med dig ner i bilen. Bara han sätter sig upp.

Lindie la handen under hans huvud och höjde det upp, och mellan hakan och bröstet svällde det ut en påse av slapp hud men han rörde inte på ögonlocken och andades trögare.

— Släpp honom, sa jag och kände hur oron på allvar högg tag i mig.

När jag kom närmare märkte jag hur starkt han luktade sprit. Jag trädde armarna under bröstet på honom och satte upp honom, och han var tung och hade munnen mot mitt öra och andades hårt.

— Bert, sa jag högt. Bert. Vakna, Bert.

Jag talade förbi honom och hörde bara hans andning i mitt öra. Jag ruskade försiktigt hans tunga

kropp tryckt intill min. Då la jag ner honom igen och han låg alldeles som förut.

— Jag ska ta på honom strumporna och skorna, sa Lindie. Han måste ha strumporna och skorna på sig när han ska gå utför trappan och över trottoaren.

— Han kan inte gå utför trappan och han är tung. Det är trångt i trappan. Vi orkar inte bära ner honom. Vi måste ringa efter ambulans.

— Måste vi ringa efter ambulans, sa Lindie.

— Är du säker på att du har talat med Allen i Stone Springs?

— Ja visst, sa Lindie. Jag är van vid att sådant här måste hända. Jag vet vad man måste göra. Jag har talat med Allen. Han tar hand om Bert.

— Är du alldeles säker på att han sa att vi inte behövde tillkalla någon annan läkare?

— Tror du inte jag vet? sa Lindie. Gå och ring du.

De lovade komma genast, och när jag återvände från sovrummet där telefonen fanns och Lindies obäddade säng och hennes huvudkudde frågade hon:

— Jag kan koka kaffe åt dig? Vad ska vi göra?

— Vänta.

Spritlukten som jag hade blivit varse när jag försökte resa upp honom kändes allt starkare, och jag hade svårt att få ned den.

Vi satt och hörde på hur han andades.

— Jag vill inte gå ner på gatan när ambulansen kommer, sa Lindie.

Sedan hörde vi ambulansens vrål av in- och utandning på stort avstånd, och närmare. Till slut stod den utanför huset tyst och höll andan.

De var två och hade med sig en bår. Den ställde de bredvid sängen, och de lyfte ner honom med stor lätthet. De frågade ingenting, de sa ingenting och de log inte. De spände fast honom hårt på båren och sedan gick jag före dem utför trapporna. Genom korridorerna var det lätt, men när de skulle utföra de trånga trapporna måste de ställa honom rätt upp och ner för att han skulle få plats, och han stod i båren som en mumie med det tunga huvudet hängande och andades med öppen mun.

Ute på gatan kom jag ihåg att jag inte hade sagt adjö till Lindie, och hon kom inte ner medan de skjutsade in honom i ambulansen. Jag såg henne aldrig mer; jag talade i telefon med henne flera gånger men sedan har jag aldrig sett henne.

— Ni kliver in här, sa en av ambulansmännen och pekade på en fällstol inne i ambulansen.

Själva satte de sig i förarsätet bägge två. Vi for ner mot en av tunnlarna på östsidan och innan vi kom in i dess långa vitgula kakeltarm hade vi en

klarröd lasttruck bredvid oss. Solen lyste på den och återskenet slog in genom ambulansens halvmatta fönster. Alltid när jag ser just den färgen tänker jag på den här dagen.

Vi kom ut ur tunneln och for genom Brooklyn och var inne på den stora betongvägen. Det var där han började andas med ett hårt skallrande läte. Det som kallas för att rossla. Jag var säker på att han skulle dö innan vi kom fram, och jag förstod att jag hade mördat honom genom att inte ta tillräckligt god vård om honom. Jag ville bulta på rutan in till förarhytten och fråga vad vi skulle göra men tänkte att då måste vi stanna ambulansen och dyrbara ögonblick skulle gå förlorade, och jag visste inte heller vad de båda uniformerade männen skulle säga; jag förstod att de hade varit så kyliga och allvarliga när de kom upp med båren därför att de anade att jag bar ansvaret för att Bert höll på att dö, och om jag tillkallade dem visste jag inte vad jag skulle svara när de började anklaga mig för hans död.

Mitt under min svåraste oro började han andas som förut igen, och först tyckte jag att han alldeles hade tystnat. Sedan märkte jag att han andades just så som han hade gjort när jag kom upp i lägenheten tillsammans med Lindie som jag aldrig mera såg.

Båren stod på gummihjul inne i ambulansen och när vi var framme vid sjukhuset backade vi upp mot en sidoingång. Dörrarna öppnades och det var någon som tog hand om båren och rullade den genom en lång korridor och in i en hiss. Jag följde efter och när vi kom in i hissen var det redan flera människor där, sjuksköterskor och en läkare och några i vanliga kläder. En av dem rörde vid min rockärm och sa till mig:

— Är det en bror till er?

— Ja, sa jag. När jag såg mig i spegeln i hissen märkte jag hur lika vi var: samma bena till vänster, samma köttiga näsa, samma tunna mun, samma fula envetna haka. Jag hade aldrig förut tänkt på det.

— Är det ni som är Berts vän? frågade doktorn som kom emot oss i korridoren. Han talade som till en skugga. Vänta här ute, sa hans torra röst. Jag ska se hur det är fatt.

Det tog en lång stund. Jag satt i en länstol vid ett bord.

En sköterska sa:

— Om ni vill komma med nu så finns doktorn där inne.

Han satt bakom sitt bord och såg ut som alla läkare gör och sa att Bert skulle dö. Ni kan inte få

träffa honom för vi gör ändå vad vi kan och han får inte störas.

— Men Lindie? sa jag.

— Henne ska jag ringa till, sa doktorn. Jag tror det är bäst att det är jag som gör det.

— Tack, sa jag och tog honom i hand.

Han gick bort i ett hörn och böjde sig över ett skvalande tvättställ.

Ute kändes det inte så varmt som i New York. Jag hade aldrig förut varit i Stone Springs men jag gick på känn och kom raka vägen ner till järnvägsstationen. Stone Springs ser ut som alla andra små städer i New England, och jag minns vartenda gat-hörn. På ett ställe mitt inne i stan är det två kvarter där det bor negrer. Trottoarerna på huvudgatorna är av prickig betong. Gatan till järnvägsstationen svänger ner mellan betongväggar där man ser sömmarna efter formens bräder. Stationshuset är långt, och framför det finns plats för fyra parkeringsfiler. Klockan var tio minuter över elva och det gick inte något tåg till New York förrän tolv och fem. Jag måtte ha suttit länge på sjukhuset och väntat.

Jag mindes den tyska baren som jag hade passerat strax ovanför järnvägsstationen och gick tillbaka dit.

Det var två rum, baren med disken och små-

borden, och ett långt rum belamrat med ett stort biljardliknande bord där man spelade någon sorts kägelspel. Vid var sin ända av bordet stod två grova blonda karlar och talade tyska och larmade med käglorna och med sina röster. Jag fick en dubbel visky och satt en stund men den ville inte tränga igenom min domning.

Jag tänkte på de gånger jag har funderat på att ta livet av mig; jag har alltid föreställt mig det som en het stark fläkt från en pistolkula genom hjärnan. Nu behöver jag aldrig göra det, tänkte jag. Min bror Bert har gjort det för min räkning. Det ska jag aldrig glömma.

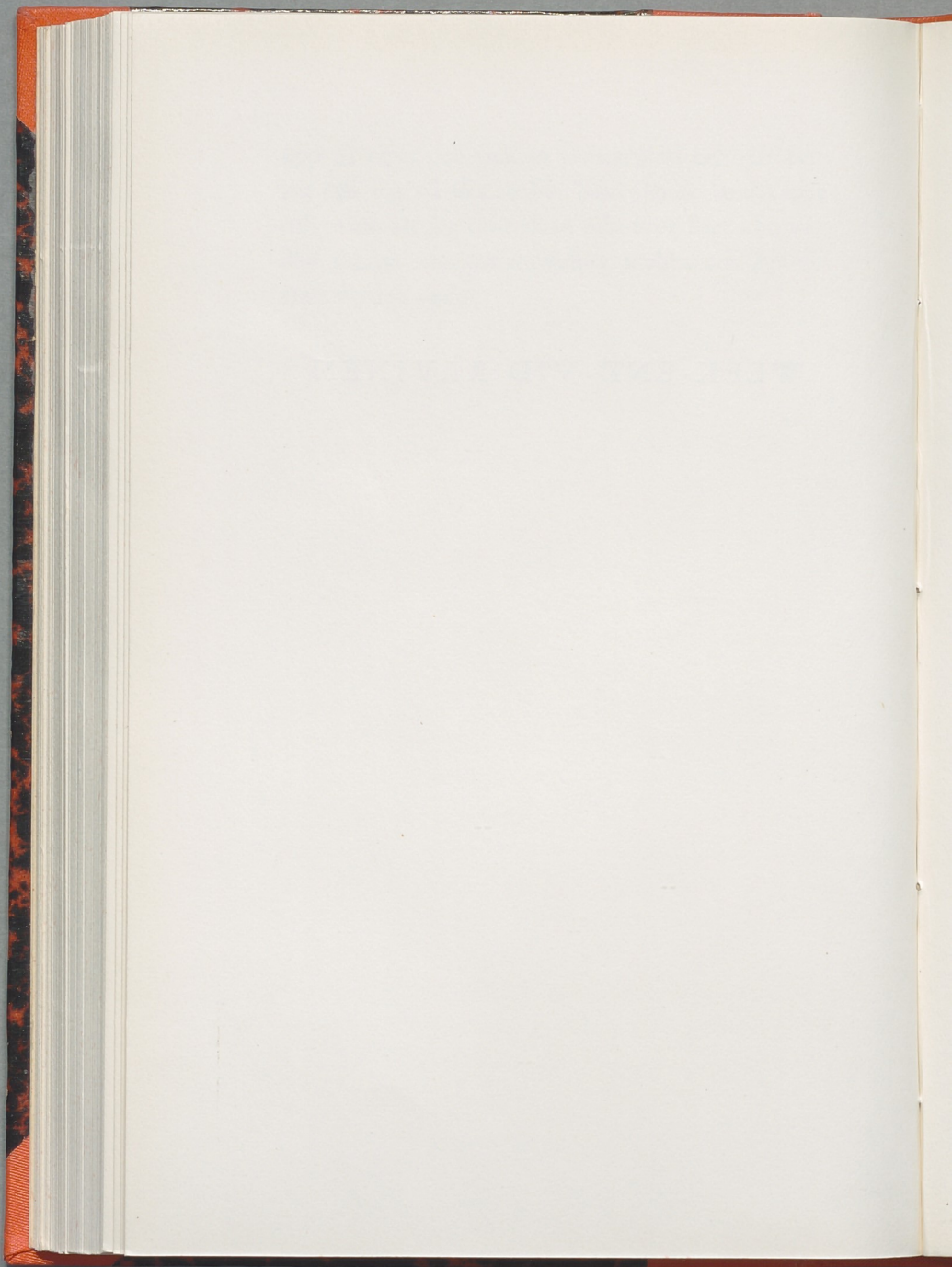
Jag fick en ny visky och jag satt och hörde på de båda karlarna där ute i andra rummet som talade högt på tyska. Jag förstår inte språket men jag ville slippa höra dem.

Bert är död, visste jag. Min bror Bert som har gjort allt som jag borde ha gjort men inte vågade. Bert är död och själv kan jag leva. Jag kände hur viskyn började blåsa sitt dis över hjärnan. Plötsligt märkte jag att svetten låg kall och blöt över hela pannan. Ja sa jag det är en bror till mig. Min bror Bert som levde och är död. Nu vet jag att man ska akta sig för att leva om man vill undvika att dö.

Min bror Bert vågade leva och har förklarat för mig att det är så. Får jag en visky till. Min bror Bert och Lindie. Han hade Lindie med sig när han kom och han tog henne med sig. Jag torkade svetten ur pannan. Hur mycket är klockan. Säg till mig när klockan är tolv. Jag ska följa med tåget till New York. Kanske kunde jag på något sätt ha hjälpt honom så att han inte hade behövt dö men man vet aldrig vad man ska göra. Man ska aldrig ingripa i andras liv för ingen är slug nog att veta hur det verkar men jag kunde ha låtit bli att ge honom så mycket pengar för utan pengar hade han kanske inte kunnat supa sig till så mycket förtvivlan att han måste dö men hur skulle jag ha kunnat låta bli att ge honom pengar när han hade allting och pengar var det enda som jag hade. Och så dog han för att jag skulle få leva. Så är det. I rummet bredvid talar de tyska. Han kom med en ny visky och sa att nu är klockan snart fem minuter i tolv. Den drack jag för min bror Bert och när jag kom ut på gatan visste jag mycket väl hur man gick för att komma ner till stationen och var biljettluckan satt inne i hallen, och jag såg genast hur man skulle gå för att komma till den perrong därifrån tåget till New York gick, och så kom tåget och jag steg

upp på tåget och fick en fönsterplats och där satt jag och såg på det snabbt bakåtilande landskapet och visste att jag reste ifrån min bror Bert som var död medan sommarlandskapet snabbt och krängande flydde undan.

WEEK-END VID RAVINEN

DET HÄR VAR I SEPTEMBER en lördag, varmt men hela lövskogen hade fått höstfärgerna och stod som ett fruktfat utbrett över hela New England: banangult, apelsinrött, äppelgrönt, druvblått — och stora kopparbruna facklor som om hösten brinner till minne av indiantiden. Melonfärger och höga saftfläckar efter blodapelsiner. Solskenet ser aldrig så gult ut som när det faller över höstskogarna i New England. Hela tiden rinner bilarna ut efter de stora utfartsvägarna men de kan inte störa höstskogarna — de är så stora och har så mycket ren färg.

Eric körde; jag satt och såg.

— Du skulle se det från luften, sa han. Det är som att fara med ögonen över en tavla av en fransk impressionist men i hundra gångers förstoring. Kan du se det för dig? sa han.

— Jag försöker.

— Just förstoring, sa Eric. Det är just det som är vitsen med vad jag säger. Förstoring. Det är en

annan sak med Frankrike; där finns det målare som kan se sitt eget landskap, men här har vi inget måleri för förstoringens skull. Det kommer. Jag kan se det för mig. Det blir olikt allt annat måleri som har funnits. Om vi får med förstoringen: då blir det inte längre nån konst ens att göra måleri av Grand Canyon. Men det kanske tar trehundra år innan vi hinner dit.

— Av fred, sa jag.

— Vi har fred nu, sa Eric. Glöm eländet. Den här week-enden har jag bestämt att det ska inte få talas krig på mitt ställe. Kan du inte se att hela skogen här utanför stan är orörd av allting. Den är inte upptäckt än. Varenda Kayser Frazer som kommer på vägen är en indian långt inne i orörda marker.

— Då får man hoppas att den store guden skyddar honom mot punkteringar.

— Till den store okände guden finns det tempel resta i de avlägsnaste lunder, sa Eric. Nu har vi bara sexti kilometer kvar, så det är väl ingen idé att stanna? Vill du ha en grogg kan vi stanna vid något ställe. Jag ska inte ha, men vi kan stanna om du vill ha. Jag vet ett ställe med en halv meter breda golvtilljor och hela baren fullproppad med gamla ruskiga antikviteter från 70-talet. Där finns

en cigarrbodsindian som är den fulaste gubbe jag nånsin har sett. Absolut fascinerande. Jag har försökt få köpa honom men det gick inte. Jag skulle ha honom stående på vakt vid den öppna spisen ute på gårdsplanen. Jag hade tänkt att man skulle kunna lära honom att halstra korv med tiden. Anförtro honom en stek skulle jag aldrig drömma om att göra, men korv och pannbiff borde han så småningom kunna bemästra.

— Jag ska vara trögubbe åt dig i eftermiddag och halstra korven. Kommer det mycket folk?

— Det är bara du och Patricia som stannar över helgen, men grannarna har en del gäster och de kommer över i afton. Eileen har bjudit över hela surven, för husfridens skull. Men det är nog i stort sett hyggligt folk.

— Är det inte alltför många ska jag sköta spisen åt dig.

— Det blir en vacker kväll, sa Eric. Jag har ställt in min gamla barometer på vackert. Har du träffat Patricia ofta på sista tiden?

— Ibland.

— Det blir en vacker kväll, sa Eric. I morron kan vi ta bilen och fara ner och bada mellan lunch och middag. Det blir sista gången för mig i år. Eileen flyttar in till stan när jag reser till Europa.

Jag begriper inte vad jag ska kunna göra för nytta där, för det jag ska skriva kunde vem som helst på redaktionen göra bättre än jag; men om man inte accentuerar sin märkvärdighet med en resa då och då, så börjar folk tro lika lite på den som man gör själv.

— Du tycker väl åtminstone att det är roligt att få komma till Frankrike ett tag?

— Det vete tusan, sa Eric. Det finns för mycket franskt måleri i Amerika, och det franska är en särskild sort: tål inte att bredas ut över alltför stora ytor. Nej man skulle importera hundra franska målare om höstarna och släppa dem lös på en halv kvadratmil New England-skog vardera, och så skulle man slå ihop alla tavlorna till en stor duk och fotografera den och förminska ner den till en tusendel, och med den saken som grundval skulle man börja bygga upp ett nytt amerikanskt måleri. Men själv ska jag skriva om Frankrikes hemliga politiska balans. Den klokaste politiska manöver som kommer i Europa under de närmaste tio åren, den kommer från Frankrike. Det finns en hemlig psykologisk rationalism bakom dårskapen i Frankrike; kraftparallelogrammen kan se hur skeva och fula ut som helst — resultanten pekar ändå i rätt riktning. Skulle vi stanna och utfordra dig med en grogg.

— Överflödigt, sa jag.

— Det var bra det för vi har redan farit förbi stället. Kan du tänka dig att en dag när vi stannade här så försökte Eileen stjäla träindianen, men han var fastspikad vid golvet. Det vore en utmärkt idé att bygga in en automatgrammofon i honom; då skulle han inkarnera hela Amerika, både det gamla och det nya.

— Och bara spela Stravinskij.

— Absolut, sa Eric. Har du tänkt på det — så utomordentligt väl han smälter in i sammanhangen här. Så tekniskt fulländad och så metallisk i klangen: den hjärnan skulle bli en utomordentlig ledare för en stålkartell. Jag ska tala om en sak för dig: det finns förbannat mycket i Amerika som liknar det ryska, men i år är det en hemlighet som måste väl bevakas. Men ser du hela motsättningen mellan en rationalistisk och teknisk civilisation och en stor personlig vänlighet, den är likadan på bägge stäl-lena. Och så är det stort. I Ryssland finns det inte heller något riktigt landskapsmåleri: bara gapskrat-tande kosacker och allvarliga stalinister. Å andra sidan har du som talar förstånd naturligtvis rätt i att vi är alldeles olika ryssarna, för inget ameri-kanskt porträtt av Truman skulle ett ögonblick kunna avstå från att accentuera atmosfären av

bankrutterad slipsbutik. Han är solbränd av att stå ute på trottoaren och vänta på kunder.

— Vem vill du hellre ha? frågade jag.

— Roosevelt, sa Eric. Gamle Franklin Delano. Det är så vist ordnat i det här landet, att ingen amerikan under sin livstid får se mer än en bra president.

— Du är en pratmakare, sa jag.

— Trivs du inte med det? Det är inte begärligt att Eileen ska trivas med det, men du kan väl ändå medge att du gör det? Gör du inte det så kan du sluta ett förbund med Eileen: förbundet för allsidig och fördjupad kritik av Eric Allisons karaktär och vanor. Hon är fortfarande en mycket vacker kvinna och vore en prydnad för dig. Jag skulle ändå föredra att ni förla högkvarteret till Connecticut framför att ha det inpå mig i New York. Fastigheten där ute är vinterbonad. Du kunde höra på mig om somrarna och sitta där ute och skriva mina böcker om vintrarna. Kan du stenografera? Eller du kan slå dig ihop med Patricia så får hon ta ner mina tankar och du kan banalisera dem lite så att de blir acceptabla och kan säljas i stora upplagor. Eileen måste hålla sig inne i stan för hon har inga varma underkläder.

— Vilken vill du bli av med? sa jag. Eileen eller Patricia?

— Du, sa Eric. Eileen har jag förlorat av det normala skälet att jag gifte mig med henne, och Patricia är ett andeväsen, åtminstone ett tyllväsen. Fan vad du är allvarsam. Vet du inte att det är lördag. Nu är vi framme om en kvart.

Eric gjorde en vid sväng in över den almskuggade stationsplanen i Woodwork. Han stannade utanför spiceributiken för att köpa några saker som Eileen hade ringt honom om, och jag satte mig på betongtrappan upp till butiken. Sommarkvinnorna i sina vita och blommiga klänningar och med sina brungräddade uringningar passerade förbi mig på trottoaren och steg med vita sommarskor förbi mig uppför trappan. Sensommarvinden blåste ljum och torr genom håret, och solskenet blänkte som ett vajande paljettnät ur almekronorna. Eric var borta länge, och jag satt och kände hur något slags förväntan stillsamt droppade upp ur mig som kolsyra upp genom en klar vätska.

*

Eric's sommarställe var gammalt och i riktig New England-stil: vitt och fyrkantigt som en byggsten,

med klargröna knutar och fönsterluckor. Bakom låg en stor välklippt gräsplan omgärdad av en häck, och vid sidan ett nybyggt garage som på sitt mekaniska, snabbt uppsmällda sätt imiterade det gamla huset. Eileen tyckte om stora specialkonstruerade trädgårdsmöbler, och de stod spridda i grupper över gräsplanen: långa vaxdukstäckta vilsoffor med handtag som en skottkärra så att man kunde köra en prekärt tillbakalutad värdinna över gräset; höga och invecklade tältstolar med soltak och ställbara pallar för fötterna, som gav gästerna intrycket av att sitta inne i en modern järnjungfru av vars spinkiga och perversa träarmar man oåterkalleligen inneslöt när värden tryckte på en hemlig knapp; och vidsträckta, pompösa vaxduksfåtöljer som var så låga att man tyckte sig sjunka djupt ner under jordytan när man satte sig i dem. I vrån vid häcken låg den öppna spisen, så att kvällssolen skulle komma åt att falla över det röda teglet.

Det var ett vackert ställe, men bäst tack vare bäcken och dammen nere i ravinen strax nedanför den bakre ingången. Ravinen var femton tjugumeter djup, och hela somrarna porlade det svala vattnet mellan buskarna. Mitt nedanför det gamla huset hade Eric låtit dämna upp bäcken med en betongvall, och ovanför stod vattnet ett par meter

djupt, klart och svalt men en smula brunskimrande över de stora släta stenbumlingarna på botten som såg ut som mörkt läder eller gamla europeiska kopparmynt. Vid sidan av dammen var en lång stenbänk uthuggen ur hällarna, och framför den stod ett litet bord med skiva av en slätslipad kvarnsten. Tapphålet i mitten passade alldeles precis till ishinken; en het sommarsöndag var Erics damm en ljuvlig tillflyktsort.

Man brukade också träffa behagliga människor där; både Erics och Eileens bekanta var allsidigt intresserade människor som gick på teatern och läste mycket och talade om sina välgrundade åsikter ivrigt men utan påträngande allvar. Själv hade jag kommit i kontakt med Eric under min Washington-tid, via Berthold Winger som jag har berättat om tidigare. Bertie höll ganska styvt på mig, tidvis, och när han var död saknade vi honom tillsammans, Eric och jag. Eric hade i sin tidskrift publicerat ett par av Berties bästa uppsatser om den amerikanska utrikespolitikens grundprinciper, och sedan hade han förmått mig att skriva lite om industrins leveransproblem under krigsåren; jag hade några idéer om hur industrin borde organiseras för att på snabbaste och effektivaste sätt ställas på krigsfot. Eric tryckte dem med en sorts erkännansam motvilja:

han hade under kriget varit mycket försiktig i sina ryska sympatier, kände sig nu — just på grund av sin balans under krigsåren — djupt antipatisk mot den hysteriska kommunisthetsen och drog sig för att ens tänka sig möjligheten av ett nytt krig, mellan Ryssland och Amerika. Den tidskrift som Eric nu skötte hade han inte haft hand om mer än ett par år; dessförinnan hade han varit europeisk redaktör vid en av de stora politiska veckotidningarna; han lämnade jobbet när han märkte att den stora kommunisthetsen var under förberedelse hos tidskriftsledningen som under hela kriget hade svårt besvärats av att behöva iaktta en hövlig neutralitet gentemot bundsförvanterna. Eric var, trots alla de små paradoxer som han samtalsvis slängde ur sig, en klok politiker, och fast han inte var tillräckligt gammal för att ha personliga erfarenheter av åren närmast efter första världskriget, visste han väl hur länge fredshysterin och kommunistjakten den gången räckte i Amerika, och vad man efteråt tyckte om dem som hade deltagit i den. För övrigt var han, oaktat sin kritiskt vänsterliberala inställning, så bergfast övertygad om att den amerikanska demokratin lätteligen stod rycken inför lite kommunistpropaganda att hela problemet inte bekymrade honom. Han trodde inte att det ryska

spionaget kunde hålla takten med den tekniska utvecklingen i Amerika, och han trodde inte på krig. Han trodde på federalt understödd läkarvård och på garantier för negrernas likställighet. Jag som brukade känna en svävande oro inför morgondagen och nästa år — den berodde på konturlösheten i min begåvning och min brist på verklig personlig djärvhet, hade jag själv kommit till klarhet om — erfor alltid en viss trygghet när jag umgicks med Eric och särskilt när jag var i hans hem några dagar i sträck. När jag satt där på bron utanför speceributiken och genom nätdörren hörde lösryckta ord ur hans samtal med expediterna, hade jag det bra vid tanken på helgdagarna som låg framför mig. Jag skulle stanna ute hos Eric till måndag morgon.

Eileen stod ute i köket och grejade när vi kom: hon rörde sig med flickvighet bland sin överväldigande uppsättning av gula, röda, blå och gröna plasticutensilier. Hennes kök var en replik i leksaksformat på höstskogen omkring huset, och det hon gjorde i ordning såg aptitligt och ljust ut som en matannons i sjufärgstryck. Om somrarna gick hon i ljusa och ungdomliga bomullsklänningar, men det var alltid någonting lite utmanande i urring-

ningarna och någonting medvetet i hennes violblå ögon som kontrasterade mot de flickaktiga färgerna och rörelserna och födde misstanken att hon föredrog svarta underkläder och pastellfärgade lakan. Ibland funderade jag över om hon och Eric hade det bra tillsammans på dessa lakan, men det enda någorlunda säkra jag hade att gå efter var Erics antydningar. De gick i den riktningen att något fattades eller var osäkert, och eftersom han i alla andra sammanhang dolde sin goda balans genom att spela nyckfull och instabil tänkte jag mig att hans och Eileens äktenskap var så lyckat som något kunde bli. Jag ville inte att hans intresse för Patricia skulle betyda något.

— Gud vad karln pratar, sa Eric. Det är en välsignelse att sammanhang fattas, annars skulle man inte kunna koncentrera sig på att köra. Vad håller du på att röra till? Sallad. Varför finns det inte en sherry i huset. Eller finns det sherry — i så fall var?

— Gå in i vardagsrummet och lås om dig, sa Eileen. Har ni haft en bra resa?

Hela tiden rörde sig hennes händer bland de lätta plasticfaten, och när hon skar sönder salladshuvudena frasade de jungfruligt under hennes händer. Jag tittade på henne från sidan medan jag stod vid hennes förmögna och excentriska kryddskåp och

gned in den doftande träskålen med en vitlöksklyfta.

— Patricia kommer hit, sa hon.

— Jag har hört det.

Solskenet föll in genom dörren, ljumt över händerna medan jag stod och hällde olja och vinäger över salladen, sedan på måfå drog ut burkar ur kryddskåpet och luktade på kryddorna för att finna någonting som det blev en ny sorts sallad av.

— Ta inte det där, sa hon. Det blandar sig inte med oljan och river så förbannat när man får det på tungan. Det där blir bra, bara en aning. Ja, försök med det du.

Hela tiden medan jag stod där var jag svalt och endast till hälften intresserad av hennes händer som rörde sig intill mina, och insinuerade något — om hurdana de kunde vara.

— Som sagt Patricia kommer, sa hon. Hon har med sig en skandinavisk journalist som har sitt kontor på hennes nyhetsbyrå. Hon tar sin egen bil, hon kommer nog när som helst.

— Vad är den där karln för nån sorts?

— Ta reda på det, sa Eileen. Ta brickan och gå in till Eric så får du en sherry.

Eric satt i vardagsrummet med en butelj Tio Pepe framför sig.

— Henry, sa han. Jag har någonting allvarligt att tala med dig om.

— Det kunde du väl ha sagt i bilen.

— Då hade du haft tid att gardera dig, men nu måste du svara innan Eileen kommer in.

— All right.

— Det kommer att kosta dig pengar, sa Eric.

— Ingenting annat?

— Kanske, sa Eric. Minns du Lindie? Flickan som Bert Winger hade med sig från Paris?

— Henne har jag varit förbannat förälskad i. Henne minns jag.

— Hon är kvar i New Orleans.

— Förälskad är kanske inte rätta ordet, sa jag.

— Det är inte bra med henne, sa Eric. Du har inte varit nere i New Orleans på senaste åren? Det är förgrovat på något sätt, inte längre ett förfallet Paris utan någon mellanamerikansk bordellstad. Vi måste ha Lindie därifrån. Du och jag får tänka på Bert och göra det. Eileen har lovat resa ner och hämta hit henne. Vi hade tänkt att hon skulle bo här i vinter och restaurera sig. Men först måste hon lappas ihop hos en gynekolog. Det blir ett dyrt nöje.

— Jag ska gärna vara med.

— Eileen, sa Eric. Han ska gärna vara med.

— Jag hör det, sa Eileen från köket.

Jag vände mig om och såg att dörren stod öppen, och nu kom hon in, fågellik i rörelserna men slamarande med sina träklackar.

Efter lunchen satt jag ensam på den välklippta gräsmattan, bakifrån omfamnad av Eileens lömskaste träjungfru. Först kände jag mig förargad över att Eric och Eileen på det där sättet hade manövrerat mig in i en situation där jag blev tvungen att visa mig generös med mina pengar — förargad inte för pengarnas skull utan därför att de uppenbarligen hade tvivlat på att mina ädlaste impulser ofördröjligen skulle träda i aktion. Det är aldrig roligt att se någon tvivla på att man är den bästa människa som finns. Sedan tänkte jag som hastigast på pengarna och fann att den sidan av saken inte var allvarlig. Just därför — hur kunde de tvivla på min redobogenhet; eller hade de inte gjort det, hade jag missuppfattat ett par tillfälligt sammanställda omständigheter? Men när jag definitivt lade ifrån mig boken på det högra armstödet spadliknande utväxt (den som skulle slå sin hårda hand i ansiktet på en när träjungfrun oåterkalleligen slöt en i sitt knakande famntag) medgav jag att detta bara var träbåt seglande på dammen, och att det egentliga var vattnets obehagliga missfärgning som

utsände en så genomträngande lukt av förruttnelse. Jag hade föreställt mig Lindies hela kropp övervuxen av orkidéer som öppnade sig med svullna blomblad och hade inte haft — vad hade jag inte haft? — att blotta dem och sjunka in i dem. Om jag hade gjort det, sedan Bert var borta, skulle jag ha hållit henne uppe? Hade jag instinktivt skyggat inför det som inte var hälsa eller hade jag inte haft mod? Jag visste inte vilket, och i min skuggiga stol satt jag och såg ner i vattnet som låg stilla inom mig och fyllde mig med lukten av sitt unkna stillestånd. Eileen och Eric var försvunna och lyfte mig inte ur mina funderingar.

Om det var hälsa hos mig, då hade jag reagerat ungefär som Ted gjorde den gången för några år sedan i Chicago när han höll på att uppslukas av den där flickans hätska och perverterade sensualism. Och att det inte skedde med honom, var det verkligen bara sundhet? Kanske han helt enkelt inte dög till älskare åt henne, och var det likadant med mig och Lindie? (Varför hade Ted inte kunnat behålla Patricia?) Kanske var det likadant med mig och Lindie som jag hade känt det i förhållande till Bert — han hade vågat det som jag inte hade gjort, och löpt linan ut och strypts i den, och på något sätt hade han offrat sig för att jag skulle slippa göra

det jag inte förmådde? Alltsammans måste ha något med kriget att göra, tänkte jag: så många som dog — av granatsplitter eller i dödsläger eller som doktor Philip — och vi andra som överlevde och ständigt hade en känsla av att inte ha rätt att leva.

Det och att Lindie låg nånstans nere i något förfallet kyffe, sjuk, besudlad och förtvivlad, och det enda som väntade på henne var den förödmjukelse som det skulle innebära för henne när Eileen med sina snabba rörelser, sin vältyglade sensualism och sin stolthet kom och hämtade henne hit till vilstolarna och den snart gulnade gräsmattan och till de bjärta leksakerna i köket.

— Henry.

Det var inte Eileen utan Patricia. Hon stod med ryggen mot solen, och ovanför hennes vänstra öra lyste håret som en bred bärnstenskam. Bakom henne fanns en mörk och krokryggig yngling, som när de kom närmare hade köttig näsa och grov hy. Han var pratsam och entusiastisk och kom plaskande ner i mina funderingar som en vänskaplig bondhund.

— Det var verkligen en stor vänlighet av er att låta mig följa med hit över week-enden, sa han.

Underbart ställe. Och vilken utomordentlig resa hit ut: maken har jag aldrig sett.

— Lugna dig, Peterson, sa Patricia. Det här är inte värden.

Jag stod och tittade på Patricias vita linneklänning och brunbrända armar.

— Vi ska ta rätt på honom, sa jag.

— Bry dig inte om det, sa Patricia. Jag klarar mig bra med dig. Du ser fundersam ut. Vad funderar du på?

— Får jag kalla dig för Henry? sa skandinavén. Jag har märkt att när man kommer ut på week-end till folk här i Amerika, så råder det sådan otvungenhet. Alla är vänner, alla kallar varandra för du och med förnamn. Hemma i mitt land är det där en mycket omständlig procedur, och jag känner mig alltid lite osäker. Var går gränsen? Men det är väl riktigt om jag säger Henry? OK?

— OK, sa jag.

— Hur har du haft det? sa Patricia.

— Till och från. Jag har tänkt ringa dig.

— Det har jag inte märkt.

— Jag har suttit och funderat på det men aldrig kommit på något riktigt trevligt och svalt ställe där vi kunde äta middag. Jag har tänkt ringa dig

på redaktionen men dragit mig för att höra den skräckinjagande effektiviteten i din röst.

— På det sättet har jag aldrig känt när jag har ringt till Patricia, sa Peterson. Jag tycker alla är så vänliga när man talar med dem i telefon här i Amerika. Det är helt annat där hemma i mitt land. Amerikanerna är ett kolossalt vänligt folk. Jag drar mig aldrig för att säga det till dem. Jag har märkt att människor gärna vill höra vänliga saker, och det är liksom i dubbel måtto en vänlig sak, jag menar att säga dem eller rättare sagt er att ni är så vänliga.

— Det blir en tredubbelt vänlig sak om man dessutom säger det i vänlig ton, sa jag.

Peterson tänkte efter.

— Jag har inte hälsat på Eileen, sa Patricia. Om ni väntar här så ska jag gå in och hämta nånting att dricka.

När hon gick över gräsplanen hade bärnstenskammen flyttat sig fram ovanför pannan och skymtade glänsande. Vad är det här? tänkte jag. Bara att hon är så fri och så vänlig mot mig och rör sig så vackert. Jag måste ha känt henne i minst fyra år. Hon har alltid hört till någon annan, i varje fall har jag trott det, åtminstone hörde hon till Ted. Säkert. Eller Ted hörde till henne. Lindie.

Peterson sa:

— En sak borde jag väl tala om. Jag har också ett förnamn. Det är Teodor, samma som er första stora Roosevelt fastän utan e på slutet, och i början uttalas det bara med T, inte med Th.

— Teodor, sa jag.

— Ja, fast med ett tydligt e i första stavelsen, som om det på engelska stavades Tayodor.

— Tayodor, sa jag.

— Fantastiskt, sa Peterson, absolut perfekt.

— Vad tycker du om honom? sa Patricia när hon kom tillbaka.

— Jo, sa jag.

— Nej, jag menar Teodor, sa hon. Vad tycker du om Henry.

— Mycket trevlig människa, sa Peterson. Ofantligt vänlig.

— Jaa . . ., sa Patricia. Hon lutade handen mot min axel medan hon ställde ut glaset på bordet.

Fram mot eftermiddagen låg solskenet snett över gräsplanen, och gräset fick en ton av guldgul höst. Det gamla huset kastade sin stora rymliga skugga över gräsplanen, och ibland skymtade Eileen därinne på den nätfattade verandan, i dess grå skym-

ning. En stund var vi nere vid dammen och badade, Peterson och jag, och så småningom Eric. Jag satt kvar i det längsta och hoppades att Patricia också skulle komma, men först när jag lat efter badet stretade uppför stigen, kom hon i sin blåa baddräkt, tillsammans med Eileen i badkappa. Jag trodde ni aldrig skulle bli färdiga, det jäckligaste jag vet är att behöva ha baddräkt, sa Eileen. Sedan de hade kommit ner satt jag en stund ensam på verandan mot ravinen och hörde på deras röster; Peterson var i sitt rum ovanför garaget och Eric labbade omkring barfota på mattan i vardagsrummet och spelade grammofon: Vaughan Williams A Lark Ascending och medan jag hörde på den och Patricias röst, kände jag mig en stund lyftas på händer starka som två dubbla visky, upp från Lindies mörka vatten och bort från känslan av skuld därför att jag inte var plågad och död.

Jag tog vägen över gräsplanen bort till mitt rum bredvid Petersons, satt en stund i en stol och såg några vissna eklöv sakta virvla ner genom det sneda solskenet. De var som mörkt bladguld, fint uthamarat, och föll med ojämnt vaggande, fridfulla rörelser, och när de nådde ytan på dammen Lindie, rörde sig vattnet inte ens som för ett andetag.

När jag var klädd och tillbaka på gräsplanen, hade grannarna och deras följe börjat komma. De rörde sig stillsamt över solvägen och hade långa kvällsskuggor och muntra week-endröster. Där var en fet dam med ett oerhört skratt, och hon hette Dolores. Hon hade en yngre syster som föreläste i någonting ekonomiaktigt vid Bryn Mawr; hon berättade om hur mycket hon tyckte om sina flickor, och hon hade intelligenta grå ögon, en vacker bred panna och en snygg rund stjärt som hon uppskattande strök sig över längre fram på kvällen. Dolores var grannens maka, och sa så småningom att det enda hon hade haft att göra med smärtor, det var att föda barn, fem stycken. Väldigt tjusiga ungar, sa Eileen, vi är så glada när de kommer och hälsar på. Särskilt Eric, sa Dolores' man, och särskilt när pojkarna kommer över och lyfter garagedörren av gångjärnen. Dolores' man var i fyrtifemårsåldern, lite fetlagd, garvat brunbränd och med trevliga rynkor kring ögonen. Han talade mycket om glädjen med att supa och det var inte munväder. Han i de vita välpressade byxorna och den rödrutiga ranchskjortan var sandpappersfabrikant med den grova ytan inåt och mycket överseende, mycket tålmodig när Dolores' man retades med honom för hans ungdomliga klädsels skull. På sätt och vis

rörde sig alltsammans runt omkring Dolores' stora skratt, som ibland var inne i den skuggiga halvan av gräsplanen och fyllde den ekande, ibland flöt ut över solskenet som klasar av små såpbubblor. Peterson höll sig hela tiden i närheten av henne och när han fick såpbubblorna i ögonen, gnuggade han dem vilt, frustande av beundran och skratt. När det blev tid att äta cirkade Eric omkring gruppen med förbindliga spydigheter som en gammal tränad fårhund och drev oss in på den skuggade nätverandan. Den jättelika terrinen stod och ångade vid ena bordsändan, och hela verandan var full av djuphavsdofter, och vi slog oss ner vid bordet och började doppa heta clams i våra koppar med smält smör och havsgrått spad. Jag minns aftonen mycket tydligt, och ansiktena kring bordet, och den grå skymningen där inne. Sedan var det tid för mig att gå ut och sköta om den öppna spisen på gräsmattan, och när jag kom ut genom nätdörren kände jag, i den stilla kvällen, hur rosorna invid väggen doftade.

Jag hade med mig mitt vinglas och ställde det på teglet. Jag matade på elden med stickor och strödde träkol över och såg på hur de pigga blå gnistorna började stänka ur kollagret. I kvällssolen stod det gröna rhenvinsglaset vackert mot teglet och jag tog mig en sval klunk. Halstret passade bra in i spisen

och lade sig vackert till rätta, och med den stora sockertångens hjälp, som jag tidigare hade knuckt i köket, lade sig korvarna utan protester bredvid varann, rygg mot make som vänner i en stor syskonbädd. Med blåsbälgen andades jag varsamt på kolen och det började fräsa, mycket aptitligt. Medan jag tyckte att jag var en skicklig kock och tänkte på att ta en ny klunk ur det gröna glaset, märkte jag att det var en skugga där, och någon stod bredvid mig.

När jag vände mig mot henne, var hon så nära att jag inte kunde låta bli att, med sockertången i tummen och pekfingret, lyfta handen och trycka handloven mot hennes bröst; men snabbt så att ingen skulle hinna se det från verandan.

— Ska jag hjälpa dig? sa hon.

— Vad har du lust att hjälpa mig med, Patricia?

— Kan du inte en gång ge mig ett bestämt besked? sa hon.

— Jag måste få tala med dig sedan.

När jag såg på hennes leende, fanns inte bara den vanliga säkra munterheten i det, också en vädjan, en önskan att smälta.

— Preciserar dig, sa hon och log. Kom med ett måttligt anbud.

— Hjälp mig med korven, sa jag. Vi måste börja vända på den nu.

Vi stod bredvid varandra, med var sin gaffel, och snodde försiktigt så att den brunbrända sidan kom upp. Jag kände hennes högra axel mot mig; den var varm genom klänningen och drog sig inte undan. När hon böjde sig fram var profilen barnsligt effektiv och solskenet låg invävt i det friska håret.

— Du är en vacker flicka, sa jag. Jag har tyckt om dig länge.

— Då får jag dricka ur ditt glas.

— Det var det jag kunde ge mig tusan på, sa Erics röst bakom oss, att Henry inte skulle sköta det här själv utan tinga bort jobbet.

— Hon är volontär.

— Vid intendenturen eller som en av de grå-uniformerade ladies som håller knektarna i hand medan deras sår läks? Kanske bägge, Patricia är en mångkunnig ung dam. På det sättet bland annat, sa Eric, att när jag kom över gräsplanen måste jag lägga märke till att hon har ett tilltalande yttre även bakifrån. Tror du att det är lika bra med insidan, Henry, som det är med baksidan?

— Är det mig ni talar om? sa docenten vid Bryn Mawr.

När middagssällskapet kom in över solvägen hade de vinvarma och lysande ansikten. I skuggan gick Eileen och Peterson och flyttade ihop stolar kring borden och ställde ut kaffekoppar och glas. Patricia och jag stod och portionerade ut korv och potatissallad på de framsträckta tallrikarna, och jag tyckte att vi hjälptes åt bra, att det passade oss bra att hjälpas åt. När jag såg på henne kände jag mig glad åt att hennes muntra välmålade leende hade så lätt för att komma fram och att det vändes mot alla.

Peterson stod bredvid oss och talade med Dolores. Hennes feta ansikte var fullt av vitalitet; under de bulliga kinderna var hennes humör i ständig rörelse, och ur de djupa mörkbruna ögonen stänkte det gnistor från de små heta blåslamporna innanför dem. Peterson ögnade på hennes barm som doftade nygräddat storbak:

— Dolores, sa han, för er allesammans är det här vardagsmat, men generositeten och värmen, jag menar både klimatet och människorna — det är väl inte annat än taktfullt om jag säger det: en verklig upplevelse.

Dolores' skratt sköljde över mig som vågstänk av varmt sommarvatten medan jag stod med ryggen till och sysslade med en ny omgång på halstret.

— Vardagsmat säger jag (nu var det Eric som Peterson talade med), du Eric, det var ingen anmärkning mot att vi får korv. Och soppan — den var verkligen en upplevelse! Henry, sa han med sitt blanka och köttiga ansikte intill mitt, får jag ta en korv till medan du håller på med den nya uppsättningen, Henry?

Var fanns Patricia? Hon stod och åt och pratade med den förbindlige sandpappersmagnaten, mr Sims, och jag tänkte: det är ett nöje att se henne, han står där och samtalar om sina fabriktionsproblem, det är ett nöje att se hur snabbt hon uppfattar dem. Stå inte och glo på henne och gör henne löjlig — vad tar det åt dig, är det därför att hon visar att hon tycker om det, det kommer strömmande fram; som regn; eller är det bara att du har druckit lite och trivs?

— Det är en sak som jag har funderat över, sa docenten från Bryn Mawr och såg på mig med sina allvarliga och flirtiga grå ögon. När ni skrev era artiklar om möjligheterna för en ny krigsproduktion, hade ni verkligen kalkylerat med den kolossala stålåtgången som har inträtt under det senaste året?

Det var en vettig fråga, framförd i en ton, och med små omärkliga höftrörelser, som om hon hade

frågat om jag hade kalkylerat med att det skulle stöta på svårigheter att få gå i säng med henne.

— Vad håller ni båda på och kucklar med för något? sa Dolores' man och sträckte fram tallriken; med vänstra tummen höll han foten av ett konjaks-glas fastklistrat vid den. Konjak och korv, sa han och skrattrynkorna strålade ut från ögonen. Nej men titta vem som kommer larvande!

En flicka på fem sex år kom långsamt framskridande över gräsplanen i nattlinnet, med stora fundersamma ögon som flyttade sig från person till person i det högröstade sällskapet.

— Nå? sa docenten. Svara uppriktigt.

— Var är min mamma? sa den lilla flickan.

Hon kom emot oss direkt ur sina drömmar och var själv en dröm i vårt pratliv, stillsamt vandrande på nakna fötter in i vår överklighet.

— Var är min mamma? sa flickan. Är det du som är min mamma i kväll? sa hon till Eileen.

— Dolores är din mamma i kväll som vanligt, sa Eileen.

— Är *du* min mamma? sa flickan till Dolores. Varför låter du det vara så varmt i mitt rum. Det är nånting i mitt rum som jag är rädd för och så hör jag att ni är här ute och skrattar.

— Men lilla gumman! sa Dolores.

Hon lyfte upp flickan på sina knubbiga armar och hon låg där som i en vagga trång av mjuka kuddar. När hon vilade huvudet mot Dolores' arm började hon gråta, tyst och vemodigt. Dolores bar flickan över gräsmattan och drömmen som hade lagt en slöja över våra röster förflyktigades. Solen var nästan nere och syntes bara som lysande glitter genom trädkronorna. Invid det gamla huset låg skuggorna varma och milda. Eric hade gått in i vardagsrummet, och genom den öppna dörren kom en pianosonat av Scarlatti springande ut i skymningen på muntra fötter.

Medan vi gick utför stigen ner till ravinen hörde vi rösterna ovanför oss. De lyftes bort, och det var bara Dolores' skratt som då och då dalade ner över oss som de sista gnistorna från en raket. Vi satte oss på stenbänken och tittade på eldflugorna i busksnåren på andra sidan dammen. Deras gröna stjärnor steg och sjönk långsamt, och de vävde ett sensommarmönster av invecklad skönhet.

— Om man sitter här länge så kan man kanske urskilja det och se vad det föreställer, sa jag.

— Jag vet vad det föreställer, sa Patricia. Det är bara du som är tveksam och vill vänta tills du har tytt det. Vad tror du att du får se?

— Det är ganska enkla våder, sa jag. Ljusa av trivsel och mörka av ånger. Det går på i oändlighet som vågor över havet.

— Vilken stor själ, sa Patricia. Jag skulle kunna tänka mig ett mycket vardagligt, rutigt mönster — man såg på det att det var ett riktigt hållbart tyg.

— Är du så praktisk?

— När jag vill är jag praktisk. Och när jag vill så vet jag att jag vill.

— Ett bekymmer med mig, sa jag, är att jag har känt mig som om jag har suttit i en bekväm stol med ryggen intryckt mot en mjuk stoppning och sett på hur andra har tagit emot stötar som egentligen var riktade mot mig. Och nu är det du som sköter affärerna åt mig och vet att du vill.

— Då är det ju alldeles konsekvent, sa Patricia och skrattade åt mig. Hon la armen om mina axlar och talade in i mitt öra: Jag minns att när jag var liten brukade jag gå till far och säga: Tycker du att jag är snäll? Hur länge har *du* tyckt att jag är snäll?

— Aldrig, sa jag. Jag har alltid tyckt att du är mycket vacker, och lite sval, och mycket säker, och lite nonchalant mot dig själv.

— Har du aldrig haft en aning om att jag är snäll?

Hon hade mjuka, lite fjuniga armar, sommarvarma, och när handen gled över dem, kände den hur hennes hud rös av välbehag vid beröringen.

— Det känns så bra med dina händer, sa hon. Jag har många gånger önskat att ha ett förhållande med dina händer. Varför är vi inte ensamma?

— Vi är ensamma.

— Prata inte, sa Patricia. Vi har Eileen över oss. Vi har den där flickan från Bryn Mawr över oss.

— Du har Peterson över dig.

— Där hör du, sa Patricia men när jag drog ner blyxtlåset under hennes arm sa hon: Det är bra, det fryser så skönt på ryggen ända ner till höfterna.

Hon släppte taget om mina axlar och stack in handen bredvid min och knäppte upp den ena knappen i bysthållaren. När hon lutade sig mot mig igen, var bröstet stort och ljuvligt i min hand och bröstvårtan hård under fingertopparna.

— Det är vackert att se på också, sa hon i mitt öra. Ta lite hårdare men inte hårt. Känner du vad det är varmt och mörkt och skönt omkring oss. Vi är tvillingar och ska aldrig bli födda. Hon drog upp knäna och stödde dem på mina lår. Vi ska aldrig bli födda, bara ligga med dina händer om mig och mina händer om dig. Jag har så väldigt hårda bröstvårtor ibland, tycker du om det? Jag blir så väldigt

het av dig. Vi kan inte här. Jag blir så andfådd i ditt öra. Vi kan inte här och vi kan inte krypa in bland buskarna. Jag vill inte att det ska börja så. Släpp mig Henry. Jag vill men du måste släppa mig. Jag vill inte att det ska börja med någonting löjligt för oss. Jag håller handen om din nacke men släpp mig. Ska jag göra nånting med dig.

— Nej, sa jag. När vi ska göra nånting ska vi göra det tillsammans.

— Ja, första gången, sa Patricia. Sen ska vi göra allting med varandra.

Hon vände sig ifrån mig, med ryggen mot de varma stenhällarna, lutade huvudet tillbaka och slöt ögonen, och genom den mörka skymningen under trädkronan satt jag och såg på hennes välvda vita ögonlock och på den blommande munnen.

— Tror du att du kan tycka om mig? sa hon.

— Jag tycker att det är jag som borde fråga så.

— Jag förstår det, sa hon. Jag vet hurdan du är. Tänk inte på mig utan på dig så blir det bra för dig. Jag har fullt med värme här nere. Lägg handen där så får du känna. Överallt känner jag förtroende för din hand — kan man säga så? Överallt känner jag förtroende för din hand. Å jag måste göra nånting, jag känner mig som ett moget plom-

mon som håller på att lossna från skaftet. Tror du det är kallt i vattnet?

— Lagom.

— Jag ska bada. Du ska inte bada, gud vilken historia Eileen skulle göra av det. Sitt kvar. Du får inte hjälpa mig.

Hon vände ryggen till och klädde av sig, och utan att se på mig steg hon över hållarna ner till kanten av dammen, och jag tyckte att hon var vacker som en av Ingres' kvinnor.

— Titta på eldflugorna du, sa hon lågt utan att vända sig om, och lät kroppen glida ner i vattnet.

Jag hörde hur hon drog efter andan, och så flöt hon ut, på rygg, försiktigt och utan att plaska. Jag gick fram och satte mig på betongvallen och såg på den ljusa kroppen, nedsänkt i vattnets skymning, och benens rörelser, och jag tänkte att när hon hade kommit till andra sidan av dammen skulle jag se henne stiga upp ur vattnet och försvinna bland buskarna, inspunnen av eldflugornas magiska kokongväv, aldrig återvändande.

— Det är väldigt vad man blir sval och skön *fort*, sa hon, rösten låg tydligt över vattnet. Hjälp mig upp, sa hon när hon var nära mig.

Hennes våta hand var kall och fast, och vattnet dröp från de styva bröstvårtorna när hon böjde

sig fram med knäet mot betongvallen. Jag sträckte mig fram och strök med handen bort vattnet från höfterna, ritade med fingret ner efter hennes ljumske och fyllde handen med det droppande, sträva håret som hon tryckte mot mig.

— Vad ska jag torka mig med? sa hon. Det skulle jag ha tänkt på. Det är så skönt och varmt, jag behöver ingenting, vi kan inte göra oss löjliga med att ta några av dina kläder.

Hon lade sig på rygg på stenbänken och låg med händerna under huvudet, och jag satt på marken bredvid henne.

— Henry, sa hon. Det är så varmt och skönt från stenen. Jag blir snart torr, men innan jag blir torr, vill du röra vid mig så här?

Jag hade hennes ena svala lår mot kinden, och när jag tryckte munnen mot det fuktiga håret rörde hon på sig så att läpparna öppnades och tungan kände den lena värmen mellan dem. Hon höll händerna om mitt huvud och sa:

— Inte mer.

Jag satte mig bredvid henne igen och förde kinden över hennes bröst med den styva bröstvårten.

— Du smakar havsväsen, sa jag.

— Det är bra, sa hon. Det är bra att du tycker jag smakar havsväsen. Du, sa hon, inuti dig finns

det ingen vrå där det sitter någon och är rädd för kvinnor?

— Nej, den oron har jag inte.

— Det är bra, sa hon. Nu är jag nästan torr. Nu ska jag klä mig medan jag är sval och ingenting händer. Tror du jag är blöt i håret, så att det syns att jag har badat med dig? Vad gör det om det syns att jag har badat med dig? Vad gör det vad Eileen säger? Ser du vilka stora mörka fläckar det blir efter mig där jag har legat.

Hon klädde hastigt på sig i halvmörkret, och när hon var färdig satt vi bredvid varandra och såg på hur eldflugorna svävade upp och ner och vävde ihop nätter och dagar åt oss.

— Det var betänkligt vad du ser förandligad ut, sa Eric när jag kom från stigen och in på den av lyktorna bjärt kolorerade gräsplanen. Har du suttit ensam och grubblat över det ställföreträdande lidandet?

— Jag har varit med, sa Patricia.

— Som volontär? sa Eric. Ska du offra dig för honom du också? Akta dig, sa Eric. Mannen lider av tvångsföreställningar, om nätterna vaknar han och sätter sig upp i sängen och i spegeln ser han

guden Moloch, och han spärrar upp munnen och ser oss allesammans komma tågande in över hans tunga och försvinna i gapet. Hela andra världskriget var ett offer till guden Henroch: alla stöp för att han skulle få leva. När någon i Woodwork snavar över en trottoarkant, gör han det för att guden Henroch inte ska behöva snava på kanten. Vem är det som har hittat på att allting hänger ihop?

— Inte är det jag, sa Peterson.

— Det var tusan vad ni ser gravida ut, sa Eric. Ni har väl aldrig varit nere och tömt ur bassängen era busar?

— Går det? sa Patricia.

— Eric gjorde det en gång i somras när det var så torrt och jag fick inte ett ordentligt bad på tre veckor, sa Eileen. Han skulle lägga om stenarna på botten, det var utomordentligt viktigt för hans välbefinnande att stenarna låg jämt på botten.

— Titta på dem, sa Eric. Jag begriper inte vad de har haft för hyss för sig.

Eileen log.

— Vilka båda är det som håller på och kucklar? sa Dolores' man och försökte balansera sitt groggglas på Erics axel. Det är du Eileen och Henry. Jag

har misstänkt det länge. Henry, sa han. Gör som jag. Skaffa dig en stor moderlig kvinna, så behöver du inte ränna efter andras fruar. Det ska vara en stor sak som man kan krypa över på alla fyra. Du förstår Henry om sommareftermiddagarna brukar jag smygtitta på Eileen när hon duschar under trädgårdsslangen. Hon vet det mycket väl, det är därför hon duschar. Hon njuter av det, förstår du. Men hon är alldeles för liten. Kvinnor ska vara stora som vulkanöar. Varken större eller mindre. En kvinna ska vara som en vulkanö. Å, vilken krater. Henry, sa han vädjande. Henry. Tänk på det.

— Det där var mycket intressant att höra på, sa Peterson. Han hade druckit en del och talade med omsorg.

— Du får stanna över morgondagen, Theodore, sa Dolores' man. Det blir intressant.

— Alltsammans är mycket intressant, sa Peterson. Hela tonen, jag vet inte vad som är allvar och vad som är skämt. Det är mycket trevligt men hemma i mitt land har vi bättre organiserad socialvård.

— Vad tusan ska man med socialvård till när det finns visky, sa Dolores' man.

— Vad ska du med socialvård till när du har Dolores, sa Eric.

— Å, vilken krater, sa Dolores' man och skratade förtjust. Är det ni båda som kucklar? sa han till Patricia och mig när vi gick och satte oss i hörnet vid spisen.

— Ja, sa Patricia.

— Då ska jag inte störa, sa han och höjde groggglaset. Saludos, kloke man och alltför lilla kvinna.

Kvällen började svalna, och de stora lövkronorna ovanför oss andades kväll och mildhet. Vi såg Eric stå inne i det ljusa vardagsrummet och bläddra i sina skivalbum; han ställde upp dörren, och efter en stund kom Glucks sopranklarhet och fyllde mörkret under träden med sina vackra guldmönster, sin utomvärldsliga inomverklighet. Jag såg på Patricias ansikte. Det var blekt i mörkret, och jag läste i det: vänskap och skuldlös vällust.

— Varför har det här inte hänt oss tidigare? sa jag.

— Livet har aldrig bråttom, när det ordnar med saker och ting. Varför trodde du att jag var sval?

— Jag hade dåliga ögon. Det är väl inte viktigt? Förargar det dig?

— I kväll tror jag inte att nånting kan förarga mig, sa hon.

Eric kom gående emot oss över den mörka gräsplanen med de suddiga färgfläckarna från lyktorna.

— Var är alla de andra? sa jag.

— Dolores har gått hem till barnen och Sims följde med henne. Den lilla ekonomen är förargad över att ingen uppvaktar henne och hon sitter inne och läser. De andra är på terrassen ovanför ravinen och dricker min bästa rye. Dricker ni ingenting?

— Inte just nu.

— Ni behöver det inte, sa Eric. Jaså du har tagit Patricia ifrån mig nu?

— Jag har tagit Henry från honom själv, sa Patricia.

— Lånat, Patricia, lånat, sa Eric. Ska du inte ha en drink när allt kommer omkring.

Patricia skakade på huvudet.

— Tråkiga människor, sa Eric. Tråkiga som cirklar.

— Ordnade hur? sa jag. Inskrivna i varann?

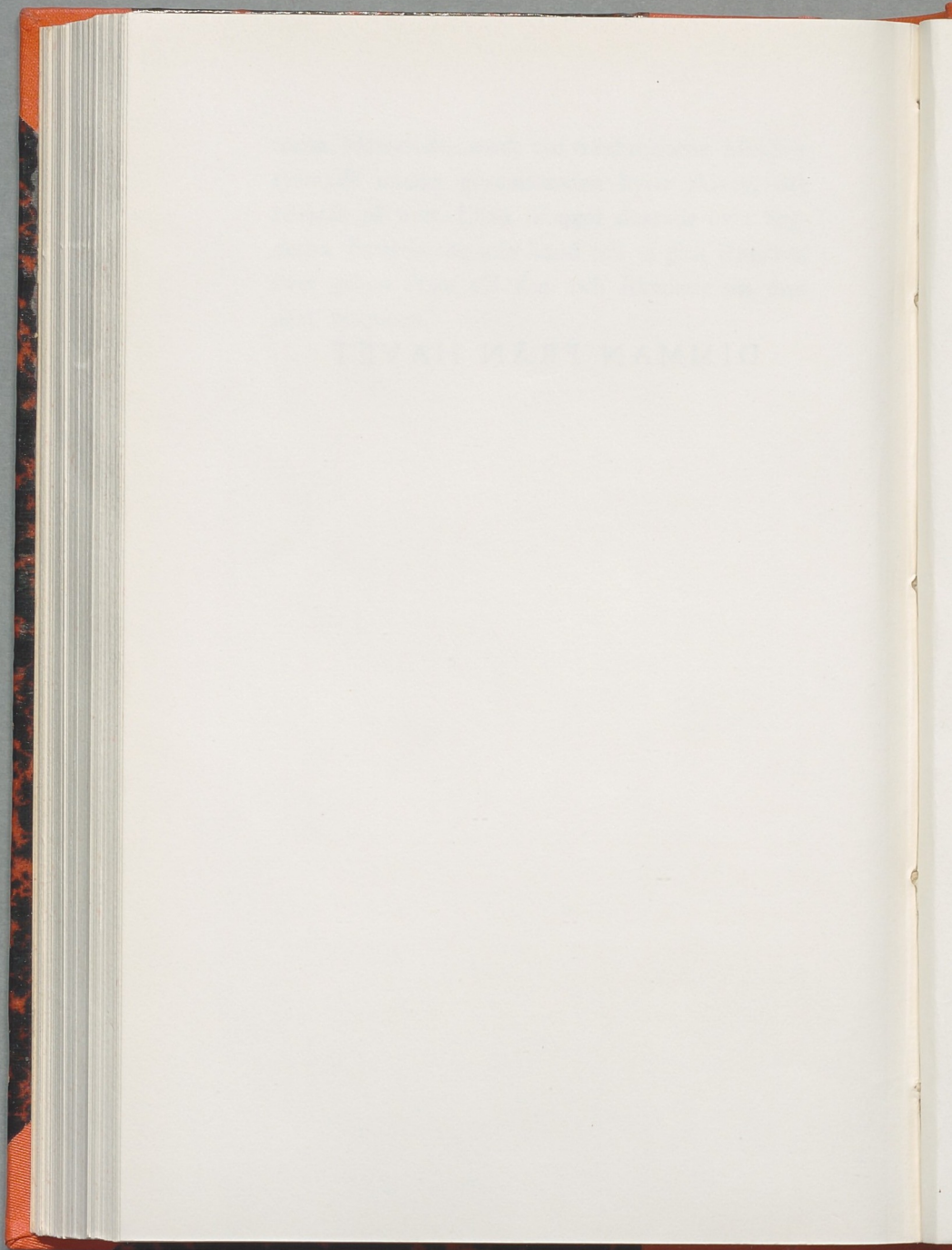
— Ordnade som en månförmörkelse, med en stor gemensam sektor av varm blindhet. Gonatt barn, sa Eric.

— Stäng inte dörren, vi vill höra på Gluck, sa Patricia.

Eric gick genom sina fläckar av ljus från lyk-

torna. Nattvinden rörde vid trädkronorna. Musiken tystnade medan grammofonen bytte skivor, och började på nytt. Ljusa skuggor dansade över ängderna. Patricia tog min hand och vi gick långsamt över gräset fram till dem och förenade oss med dem, syskonen.

DIMMAN FRÅN HAVET

RÖSTERNA HÄNGDE EFTER MIG hela tiden medan jag satt i bilen och vindlade upp mot bergen söder om San Francisco, men när jag stannade och steg ur uppe i en backe, och slog igen dörren efter mig med ett *tjong* som i Stravinskijs psalmsymfoni — då tystnade de. Dimmorna kom rullande utifrån havet. Kom inte och tala om för mig att det är molnen som driver in med den västliga vinden och kanar upp efter branterna och förtätas när luften blir kyligare; det är havet som kommer sköljande in över land och sluter om det och sänker det. Så ser det ut uppifrån bergen: det är det vita havet som svallar upp mjukt, det blåser in över sandstränderna med deras långa lejongula fronter, det omsluter apelsinlundarna som vadd kring det blanka mörkgröna bladverket och apelsinernas klargula julgransprydnader, det tränger upp bland buskvegetationen i sluttningarna och till slut kommer det tyst vandrande in mellan rödvedsträden som skuggor av glömda indianstammar. Det är havet, och när man

står här uppe i bergen, och andas vid vägkanten med havssåltan och dimmans fräna doft av havsklorofyll, ligger Amerika bakom ryggen som en bred brygga mellan två hav, trafikerad av ett folk i ständig rörelse, och med röster som ständigt mal affärer och framgång och forskning och ny rörelse. Här i vårt land bor ännu ingen, och vi är alla på besök hos varandra och försäkrar vårt tillfälliga värdfolk att de blandar kontinentens bästa martinis. En gång träffade jag en professor som visste allt om förrenässansen i Italien och en gång för några dagar sedan träffade jag en ung löjtnant som visste allt om konsten att flyga över puckeln från Burma till Indien, men jag har aldrig träffat någon som vet någonting om Amerika. Ingen vet hur det är att bo där. Det börjar vid ett hav och slutar vid ett annat hav och sträcker sig ut över det andra havet, och vi är ännu i rörelse mot den stranden. Sedan kriget kom har vi också varit i rörelse ut över det havet och i år vet ingen var Amerika slutar. Det är meningen med dimman som kommer utifrån Stilla havet och tränger uppför landet och sluttningarna: att lösa upp gränsen mellan kontinenten och havet och säga oss att vi är på väg ut över havet. Rösterna från de många sammanträdena och de många krigsleveranserna trängde sig in över mig

igen, genom havet och dimmorna, och jag klev in i bilen och slog igen dörren efter mig som *tjong* ur psalmsymfonin och rösterna var runt omkring mig inne i bilen. Jag började långsamt rulla utför backen, skevande ner i molnen som ett flygplan och tände strålkastarna för att få hjälp att se vägkanten.

Nere över San Francisco är det sommarljumt solsken. Kablarna glider med jämn rörelse i sina järnspringor mitt efter gatan, jätteprotesen i vagnen nyper tag om kabeln och vagnen rullar stadigt upp för Nob Hill. När klockan slår tolv kommer alla de långbenta blondinerna ut på Market Street och går till sina lunchbarer med långa fölstepg och väl trimmade höfter. Sommarkvällen är sval med fuktig vind från havet och lätta sommarkappor över axlarna, och om natten sover man under filter och vaknar med havets svalka inne i rummet genom de öppna fönstren. San Francisco är byggt på bruna dromedarer, och en fri dag reser sig hela flocken på sina ökenben och vandrar ut i havet, jordbävningsslikt för de lutande husklungorna som vuxit över deras pucklar. Ingen stad har så tunna drinkar som San Francisco: det är dimman som barmästarna kondenserar i stora doftande ekfat och tappar ner i glasen. Sedan äter man abalone steak och det är alla Stilla havets djur som av dyningen bankats

ihop till en oceaniskt seg pannbiff med smak av lax och ostron och strävt saltvatten länge under gommen. Fishermans Wharf och den röda neonskylten över den spanska fasaden och kajerna övervuxna av stånd, människor och skaldjur vandrande sidledes över träplankorna.

För en vecka sedan blev det fred i Europa. Det är långt borta, och dyningarna från Stilla havet kommer så tungt in över stränderna här att man inte kunde höra hur larmet tystnade på den andra skådeplatsen.

Så är jag uppe ur dimman och stannar igen och ser hur det kommer vältrande mjukt och vitt in genom klyftan och fyller dalgången och fälten öster om vägens asfaltslinga. Den kommer bullrande fram som bomull ur en rensmaskin och fyller ett stort tråg med sin vita elastiska tyngdlöshet, och jag är alldeles ensam halvvägs upp mot backkrönet och bakom det finns bara rymd och under mig molnen. Jag känner hur backkrönet med en långsam nästan omärklig rörelse förs väster ut mot havet och nu är jag ovanför dess yta och känner hur min ö långsamt driver väster ut för att förenas med de andra öarna.

I fredags kom besättningen med flyg från östkusten och vi hade dem på hotellet så att fackför-

eningsgubbarna inte skulle få nys om att den fanns i stan. I stort sett var de lätthanterliga men förste maskinisten gick inte att hålla inomhus och han blev mer än full och pratade. Enda sättet var att köpa ett par flaskor visky och låsa in honom på rummet. Med de övriga gick det bra.

I söndags fick jag hyra bogserbåten och betalade dubbelt och på tisdag fick jag veta att det var en överenskommelse mellan bogseringsbolaget och fackföreningen och att förtjänsten gick i fackföreningens fickor.

Det var tillräckligt galet för att vara sant men jag litade ändå inte riktigt på det och natten till torsdag gick vi ombord i mörkret.

Redan när vi var på väg ut i motorbåten och ljusen från sluttningarna immades ner av diset och sedan släcktes av diset: jag kände redan då att allting var annorlunda och knutet till havet och inte till fastlandet. Stäven skar upp vattnet och den långa motorbåten gungade mjukt upp på dyningarna och halkade sidledes ner. Motorn ekade från det stora förtöjda fartygsskrovet som vi passerade och ankarkättingarna stack grovt och snett ner i vattnet, med tunna rörliga tussar av dimma kring länkarna. När vi kom fram till bryggan och såg de båda figurerna tyckte Mac att han kände igen en

av fackföreningens kunskapare och vi höll oss länge tysta förtöjda vid bryggan, men när den ena figuren kom fram för att se på oss var det kapten Donker. Hela besättningen var på väg ut i en buss och förste maskinisten var all right men nu hade kocken plötsligt fyllnat till.

Det är krigets melankoliska oreda; vi gör motorer i tysthet; en transportfirma levererar dem i tysthet till en hamn i tysthet; vi chartrar en båt i tysthet, trimmar den och smyger oss ombord i mörkret och bogserar ut den ur hamnen och lastar motorerna ombord i en annan hamn och vet inte vart de ska — någonstans väster ut, men i tysthet, till hjälp åt oss själva eller någon allierad. Antagligen kunde det ha skett alldeles öppet, i vanlig ordning, men i Pentagon satt det någon med krigets stora röda stämpel som han inte hade fått använda på en lång stund: **HEMLIG OMVÄG**. Så måste någon dö för att det kom för sent, och när jag sitter här uppe i bergen bland dimmorna kan jag gissa när det blir. Om tre veckor är transporten framme, och dagen innan är det någon som drunknar med munnen full av sand och saltvatten för att det kom för sent. Hemlig omväg.

Nära backkrönet börjar dimman glesna och solen kommer igenom den och tänder den som strömmen

inuti en gasfylld vit glödlampa. Kullarnas långsamma rörelse ut mot havet upphör, och det är bara dimman som sveps förbi vindrutorna; plötsligt riven i strimlor av min rörelse; plötsligt kluven, undanvikande och jag känner hur bilen stiger upp ur den som de amfibiebåtar snabbt larvar upp ur sjön som vi gör motorerna till. Ögonen är bara vana vid det vita och framför mig, ovanför mig avtecknar sig backkrönet tydligt som en spegelbild av en målning. Dagen är sommargul över asfaltvägens mörka band och busksnårens bollar. Nedanför mig kullrar dimman tät och fast som moln sedda genom flygmaskinsfönstret. Havet som smyger in över oss och suddar ut landgränsen. Här där sommarn är alltid.

Sedan rullar jag utför backarna och efter en stund börjar dimman blåsa undan. Det ligger ett stort blekt dis över havet, och i de spetsiga trianglarna mellan sluttningarna ser jag vattnet som glittrar in mot sandstränderna. När jag kommer till serveringen stannar jag och flickan med de trånga blå byxorna kommer och serverar mig ett glas apelsinsaft. Den är iskall mot munnen, och den lätta plasticumlaren är behaglig i handen. Flickan ser på mig med sitt öppna, fylliga, bjärtröda västkustleende, det som skulle vara vid filmen.

Jag sitter kvar i bilen och tittar på hennes höfter och den bruna nakna ryggen överkorsad med ett marinblått tygstreck.

Sedan är jag strax inne i stan.

Mac sitter ute på gräsplanen, i en vilstol mellan rhododendronbuskarna. Han såg blek ut på natten när vi fick ut båten, men nu är han solbränd igen som om han under mellantiden hade legat förvarad i ett ekfat.

— Vad är det med dig? säger han. Sitt.

— Jag vet inte. Antingen har jag supit för mycket eller också tänker jag för mycket på kriget.

— Sitt i skuggan. Ann är nere och badar med barnen. Du äter väl middag hos oss?

— Jag har ingenstans att ta vägen.

— Det var ett älskvärt accepterande, sa Mac. Jag ska berätta det för Ann.

— Mac, sa jag, det är en förbannad historia det här att ha andra som för krig för ens räkning. Håller det på länge till så blir jag tvungen att ge fem dollars till välgörande ändamål så att jag får ett fredat samvete.

Mac skrottade och det tunna vita ärret på kinden trädde fram.

— Var har du fått det där ärret ifrån? frågade jag. Jag har tänkt fråga dig flera gånger.

— Jag fick det när jag föll mot en sten som pojke. Det var inget djupt sår; det gick inte ner i själen. Det tål att man rör vid det.

— Ska du sälja det? sa jag. Jag har ett sånt förbannat behov av verklighet. Känner du det: att det satans kriget ligger runt omkring hela Amerika som ett läskapper och suger ut verkligheten från oss?

— Herregud, sa Mac. Det är ju enkelt. Det verkliga finns alltid på ett annat ställe, det vet du väl. Det är därför man har bil.

— Jag ska inte tjata, sa jag. Läs du.

Så slöt jag ögonen, tillbakalutad i stolen, och kände åter hur landet långsamt drev mot väster, mot en dröm, inte ett insomnande utan ett uppvaknande. Oceanvinden blåste över ansiktet och var det varma draget som blev genom landets rörelse. Sommarn är alltid, men bortom den är mörkret stora skal som omsluter den.

— Vi fick i väg båten på rätt tid i alla fall, hörde jag genom mina slutna ögonlock hur Mac sa.

— Den kommer ändå för sent.

— Den där kocken, sa Mac, det är den fullaste kock jag nånsin har sett. När jag lyste på honom med ficklampan i mörkret...

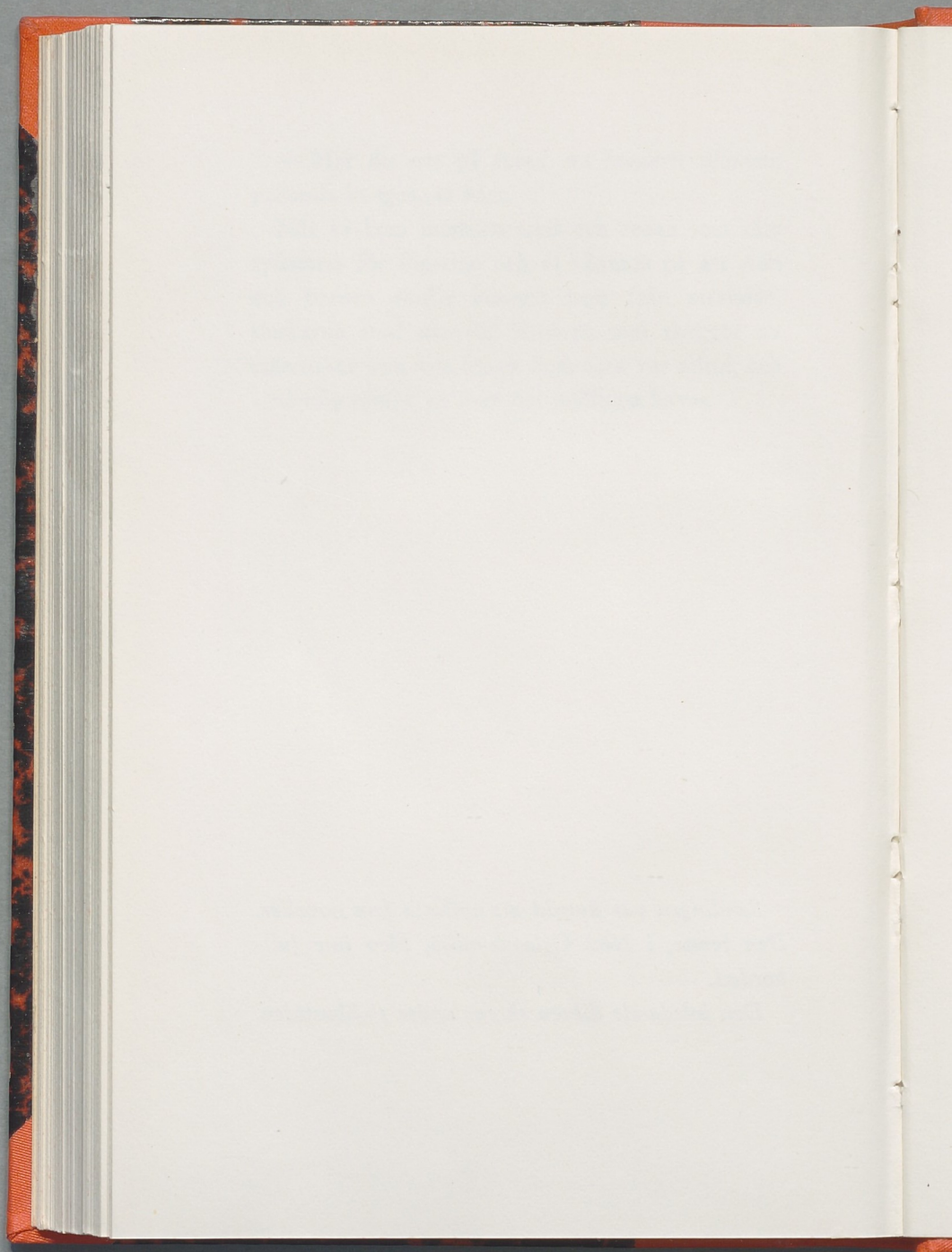
— Ja, sa jag och öppnade ögonen.

— Har du sett på tusan, nu kommer dimman rullande in igen, sa Mac.

När vi kom inomhus stod den redan som täta tyllstores för fönstren och vi väntade på att Ann och barnen skulle komma hem från stranden. Buskarna stod utanför fönstren som skuggor av människor som inte fanns. Sommarn var alltid, och i ständig rörelse ut över det mjölkiga havet.

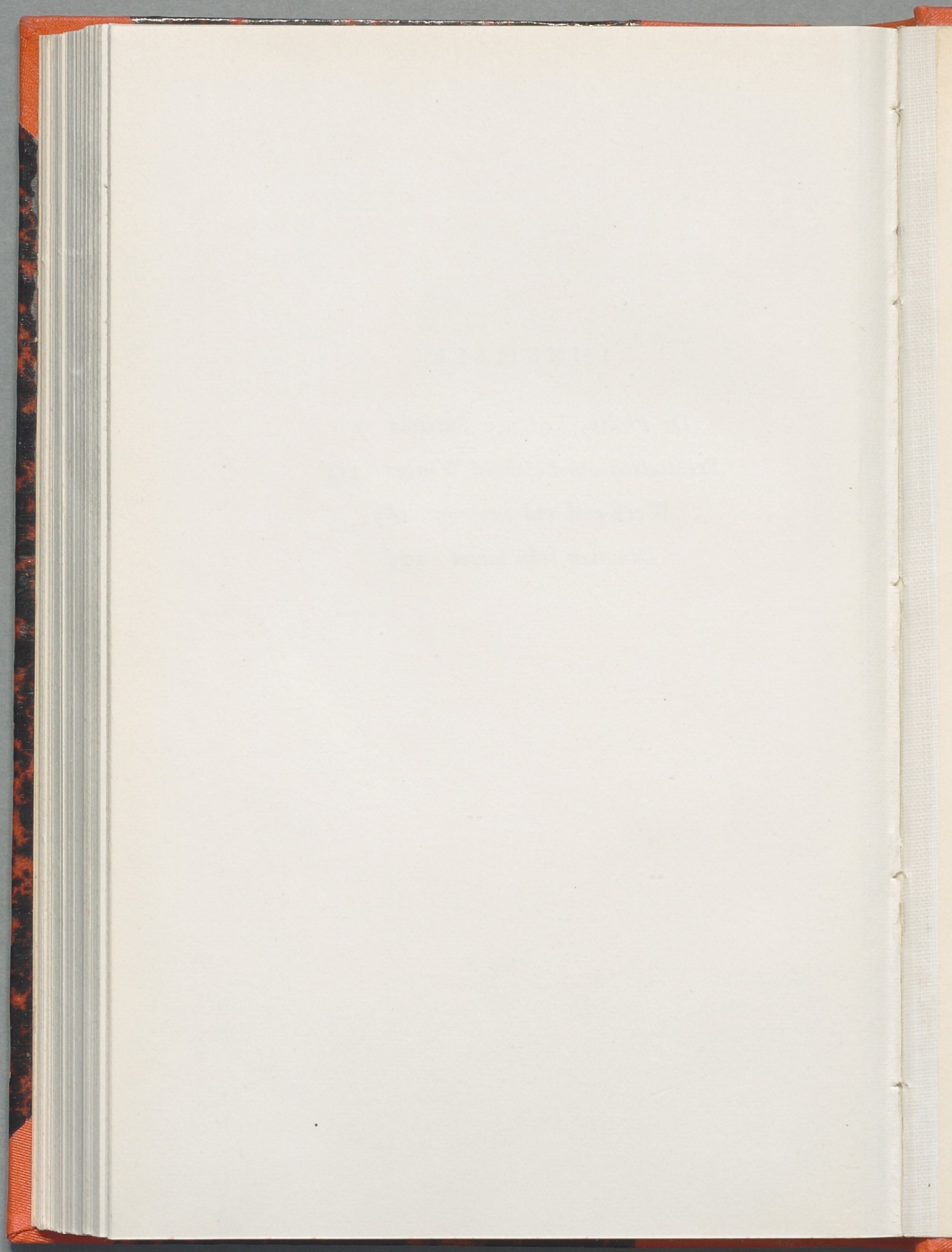
*Samlingen var avsedd att omfatta fem noveller.
Den femte, i New Orleans-miljö, blev inte full-
bordad.*

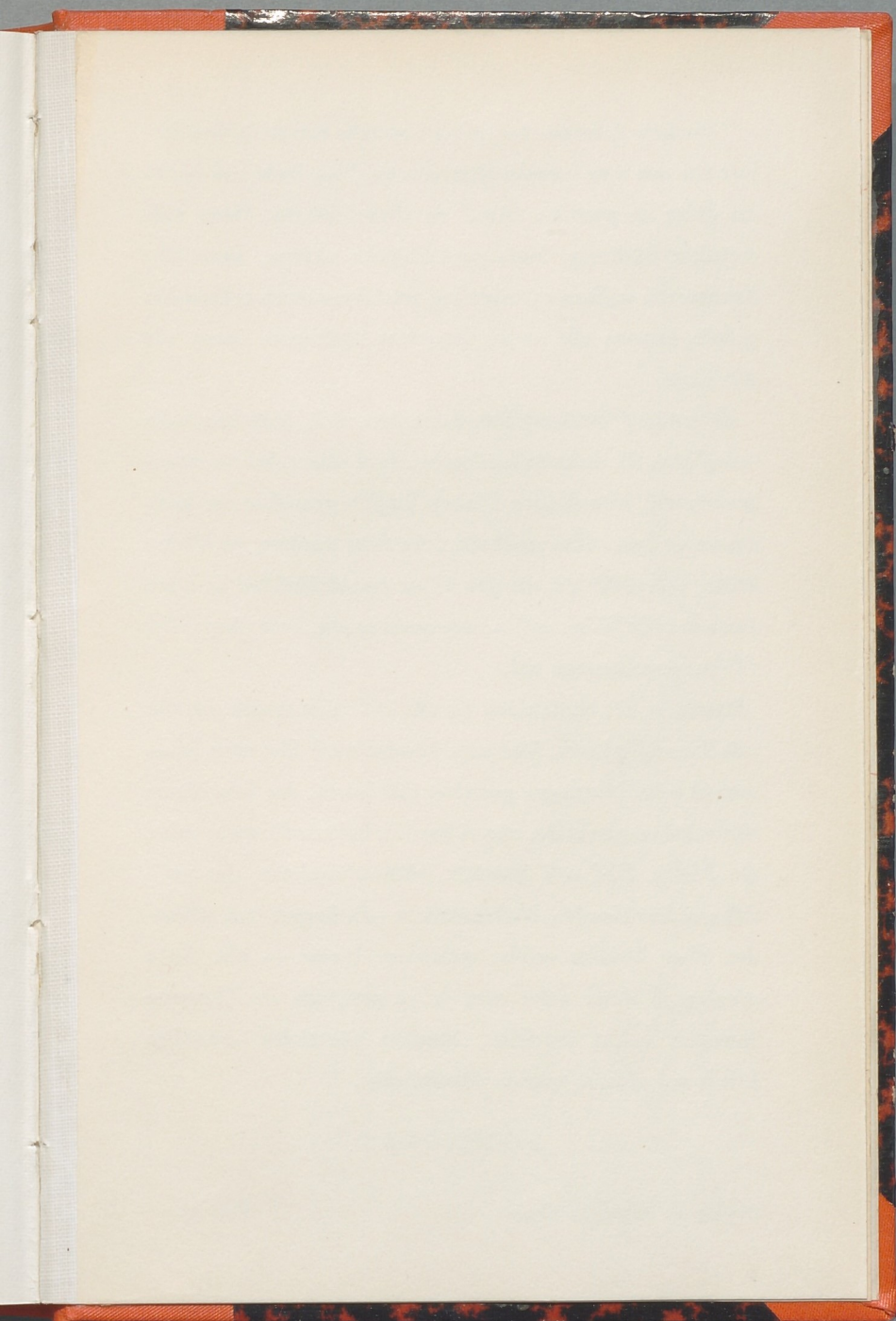
Den inledande dikten skrevs under sjukhustiden.

INNEHÅLL

<i>Dr Philip, Ted och Patricia</i>	7
<i>Berättelsen om Berthold Winger</i>	III
<i>Week-end vid ravinen</i>	163
<i>Dimman från havet</i>	205

Thorsten Jonssons bortgång i somras var en bitter förlust för den nya svenska litteraturen. Han hade vid fyrtio års ålder en position bland de allra främsta. Hans vidsträckta bildning, hans psykologiska skärpa, hans rikt nyanserade stilkonst i förening med hans stora erfarenhet gjorde honom till en av 40-talets nyskapare inom vår diktning.

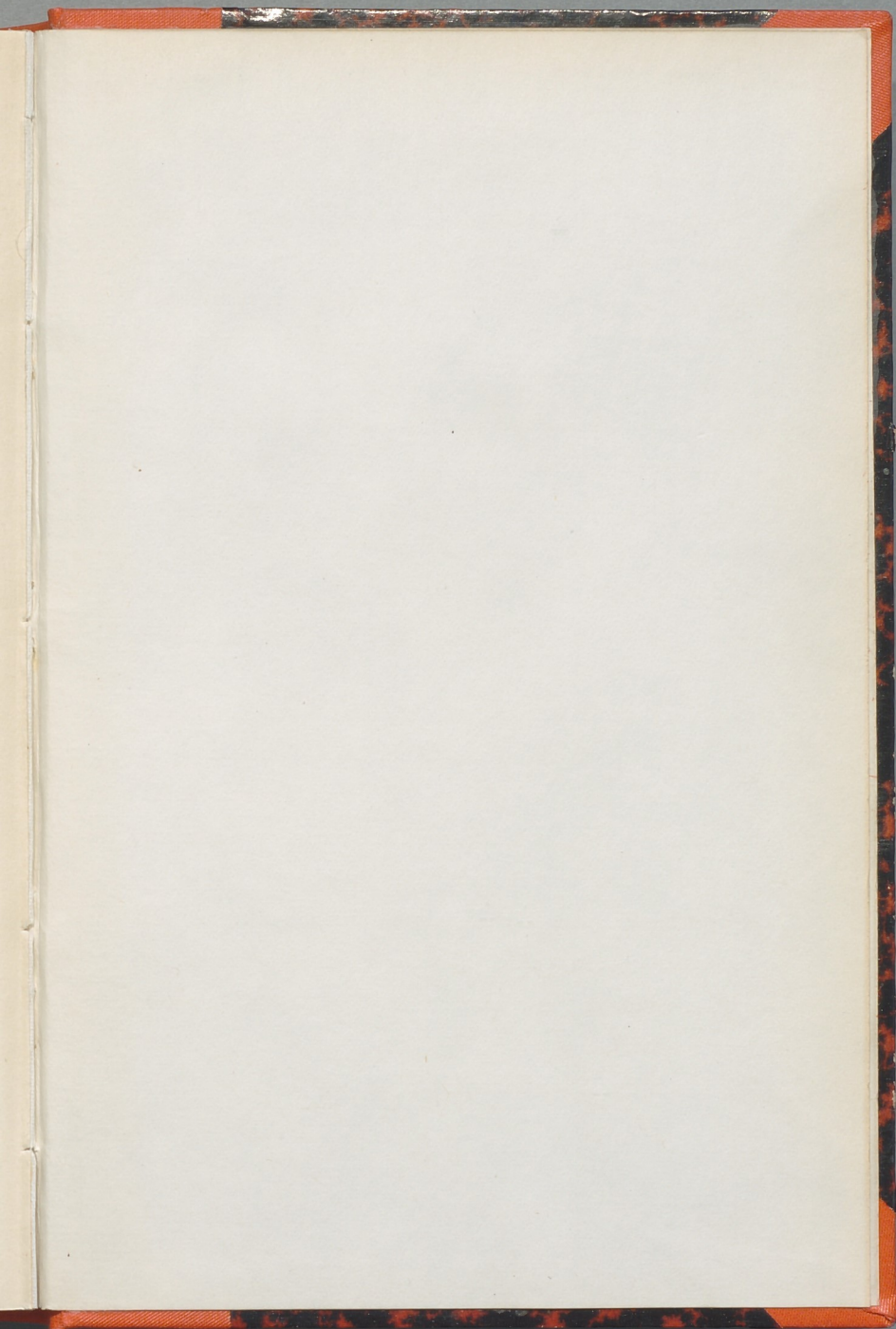
Dimman från havet blev hans sista verk. Man kan kalla novellerna för en enda berättelse i fyra satser. Iakttagaren-berättaren, amerikanen Henry Taylor granskar sin kontinent ur fyra olika aspekter, från fyra punkter på USA:s karta, och med honom gör vi en upptäcktsfärd in i det ännu så bristfälligt utforskade område som heter Amerikas väsen, amerikanens själ.

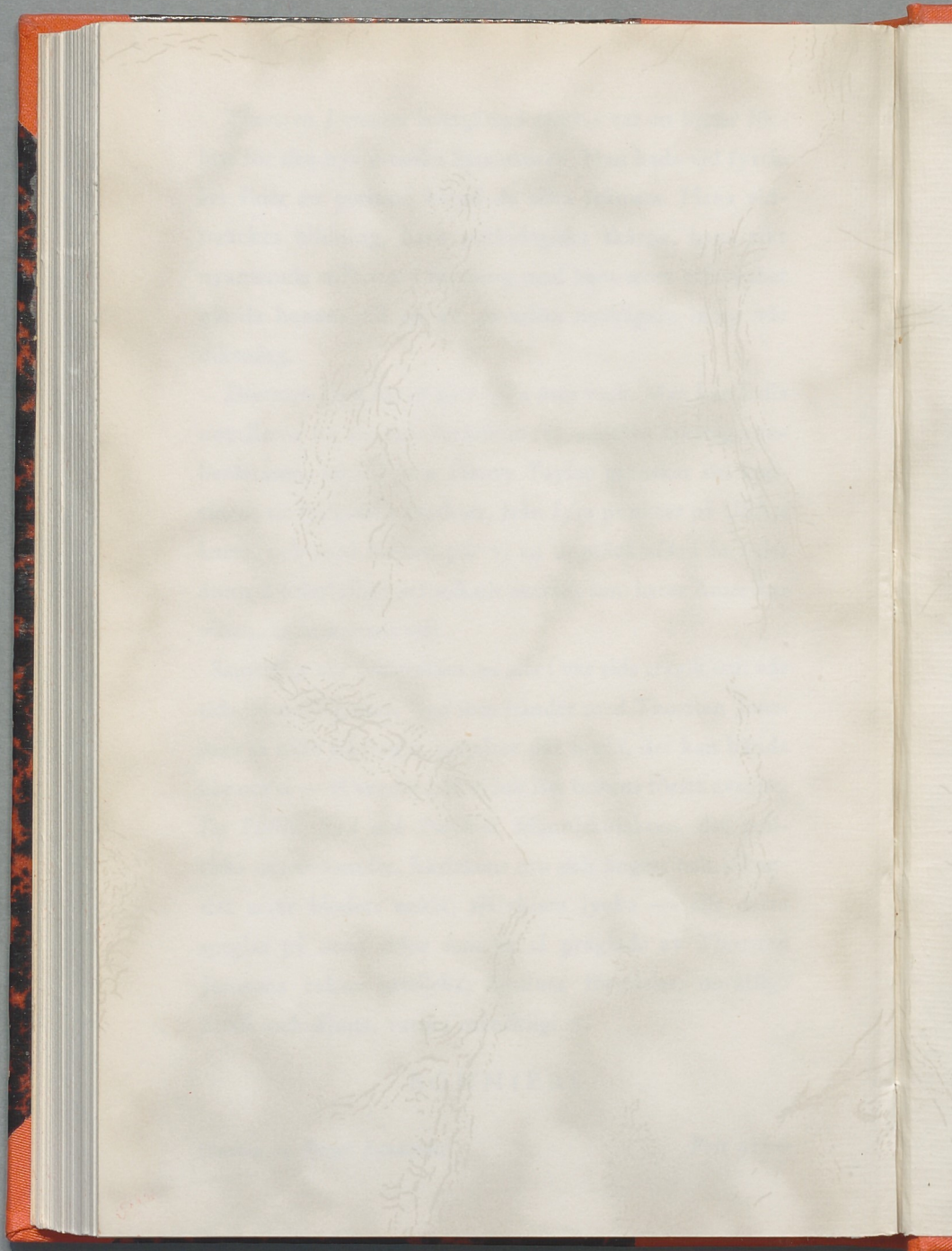
Samtidigt rör berättelsen oss alla i vår tids tragik och vår tids livsmöjligheter. Vad som händer med Thorsten Jonssons så nära iakttagna gestalter där borta, det kan hända här också — vi vet det när vi har läst bokens första avsnitt, *Dr Philip, Ted och Patricia*. Människojakten, det politiska offerväsendet, kärlekens oro och ångest och sökandet efter blodets enkla, självklara lycka — allt detta speglas på dessa sidor som är så präglade av Thorsten Jonssons vakna intellekt, ömsinta förståelse, omutliga kritik och djupa, varma mänsklighet.

BONNIERS

Omslag av Birger Lundquist

Pris 9: —

Wm & L. L. L. L.
Lithography

